تهران
پایتخت
تجارت
ایران

اقتصاد و تجارت خارجی لهستان،

بررسی روابط تجاری با ایران و

ظرفیت‌های همکاری اقتصادی

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده پژوهی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

عنوان: اقتصاد و تجارت خارجی لهستان، بررسی روابط تجاری با ایران و ظرفیت‌های همکاری اقتصادی

تهیه‌کننده: فاروق شیحکی

از طریق پست الکترونیکی زیر می‌توانید پیشنهادها و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

economic_research@tccim.ir

مواضع این گزارش، الزاما مواضع اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران نیست.

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

آبان ماه ۱۴۰۵

فهرست مطالب

فهرست مطالب ۳
خلاصه مدیریتی ۷
Executive Summary ۹
۱- مقدمه، شناخت لهستان و جایگاه آن در اروپا ۱۲
۱-۱- موقعیت جغرافیایی و ویژگی‌های سرزمینی ۱۲
۱-۲- ویژگی‌های جمعیتی و ساختار سکونت ۱۴
۱-۳- ساختار سیاسی، اداری و نهادی ۱۷
۱-۴- جایگاه لهستان در ساختار اقتصادی و نهادی اروپا ۱۸
۱-۵- موقعیت ارتباطی و زیرساخت‌های حمل‌ونقل ۱۹
۱-۶- جمع‌بندی ۲۰
۲- شاخص‌های اصلی اقتصاد لهستان ۲۲
۲-۱- تولید ناخالص داخلی و روند رشد اقتصادی ۲۲
۲-۲- تقاضای داخلی، مصرف و سرمایه‌گذاری ۲۴
۲-۳- تحولات سطح عمومی قیمت‌ها و تورم ۲۵
۲-۴- سیاست پولی، نرخ بهره و شرایط تأمین مالی ۲۸
۲-۵- وضعیت بازار کار و اشتغال ۲۸
۲-۶- وضعیت مالی دولت و بدهی عمومی ۳۰
۲-۷- چشم‌انداز اقتصاد لهستان در سال‌های ۲۰۲۶ تا ۲۰۲۸ ..... ۳۲
۲-۸- جمع‌بندی ۳۴
۳- ساختار تولید و بخش‌های اصلی اقتصاد لهستان ۳۵
۳-۱- ساختار بخشی تولید ناخالص داخلی ۳۵
۳-۲- بخش صنعت و صنایع کارخانه‌ای ۳۸
۳-۲-۱- جایگاه صنعت در ساختار اقتصادی ۳۸
۳-۲-۲- ترکیب رشته‌های صنعتی ۳۸
۳-۲-۳- صنایع خودروسازی و قطعه‌سازی ۴۰
۳-۲-۴- ماشین‌آلات، تجهیزات الکتریکی و صنایع فلزی ۴۱
۳-۳- کشاورزی، دامپروری و صنایع غذایی ۴۲
۳-۳-۱- جایگاه کشاورزی در اقتصاد لهستان ۴۲
۳-۳-۲- صنایع فرآوری مواد غذایی ۴۳
۳-۴- بخش ساختمان، زیرساخت و انرژی ۴۴

۳-۴-۱- ساختمان و فعالیت‌های عمرانی ٤٤
۳-۴-۲- بخش انرژی و گذار صنعتی ٤٤
۳-۵- بخش خدمات و فعالیت‌های اقتصادی دانش‌بنیان ٤٥
۳-۵-۱- ساختار فعالیت‌های خدماتی ٤٥
۳-۵-۲- خدمات پیشرفته کسب‌وکار و فناوری اطلاعات ٤٧
۳-۶- تحقیق‌وتوسعه، نوآوری و ظرفیت‌های فناورانه ٤٨
۳-۷- ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری و پیوندهای زنجیره ارزش ٥٠
۳-۷-۱- محیط سرمایه‌گذاری و حمایت‌های نهادی ٥٠
۳-۸- پیوندهای تولیدی و زنجیره‌های ارزش ٥٠
۳-۸-۱- توزیع منطقه‌ای فعالیت‌های تولیدی ٥٢
۳-۹- جمع‌بندی ٥٢
۴- ساختار و تحولات تجارت خارجی لهستان ٥٤
۴-۱- روند صادرات، واردات و تراز تجارت کالایی ٥٥
۴-۱-۱- تحولات ارزش تجارت خارجی در دوره ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ ..... ٥٥
۴-۱-۲- تغییرات تراز تجاری ٥٧
۴-۲- ساختار جغرافیایی تجارت خارجی و شرکای اصلی ٥٨
۴-۲-۱- بازارهای عمده صادراتی ٥٨
۴-۲-۲- کشورهای اصلی تأمین‌کننده واردات ٥٩
۴-۳- جایگاه اتحادیه اروپا در تجارت خارجی لهستان ٦١
۴-۴- ساختار کالایی صادرات و واردات لهستان ٦٢
۴-۴-۱- ترکیب تجارت براساس بخش‌های اصلی طبقه‌بندی کالایی ٦٢
۴-۴-۲- کالاهای عمده صادراتی ٦٥
۴-۴-۳- کالاهای عمده وارداتی ٦٥
۴-۵- بررسی تفصیلی تجارت در سطح فصل‌های دورقمی HS ٦٦
۴-۶- تحولات جدید تجارت خارجی در سال ۲۰۲۶ ..... ٦٨
۴-۷- دلالت‌های ساختار تجارت خارجی برای ارزیابی همکاری‌های اقتصادی ٦٩
۴-۸- جمع‌بندی ٧٠
۵- روابط اقتصادی و تجاری جمهوری اسلامی ایران و لهستان ٧٢
۵-۱- وضعیت تجارت کالایی دوجانبه از منظر گمرک ایران ٧٣
۵-۱-۱- ارزش صادرات، واردات و تراز تجاری ٧٣
۵-۲- ساختار کالایی صادرات ایران به لهستان ٧٥
۵-۲-۱- ترکیب صادرات در سطح فصل‌های دورقمی **HS** در سال ۱۴۰۳ ..... ٧٥
۵-۲-۲- محصولات اصلی صادراتی در سطح کدهای هشت‌رقمی ٧٨

۵-۳- ساختار کالایی واردات ایران از لهستان ۷۹
۵-۳-۱- ترکیب واردات در سطح **HS2** در سال ۱۴۰۳ ..... ۷۹
۵-۳-۲- اقلام اصلی وارداتی در سطح **HS8** ۸۰
۵-۴- تغییر ترکیب تجارت در داده‌های ده‌ماهه ۱۴۰۴ ..... ۸۱
۵-۵- وضعیت تجارت دوجانبه از منظر آمار رسمی لهستان ۸۲
۵-۶- تطبیق منابع آماری و بررسی اختلاف داده‌ها ۸۴
۵-۷- چارچوب حقوقی و نهادی همکاری‌های اقتصادی ۸۶
۵-۸- دلالت‌های روابط تجاری موجود برای همکاری‌های آتی ۸۸
۵-۹- جمع‌بندی ۸۹
۶- ظرفیت‌های بالقوه همکاری تجاری و صنعتی ایران و لهستان ۹۰
۶-۱- چارچوب روش‌شناختی شناسایی ظرفیت‌های همکاری ۹۱
۶-۱-۱- منابع داده و سطح طبقه‌بندی کالا ۹۱
۶-۱-۲- معیارهای غربال اولیه محصولات ۹۲
۶-۲- تطبیق ظرفیت صادراتی ایران با تقاضای وارداتی لهستان ۹۲
۶-۲-۱- اندازه بازار وارداتی محصولات منتخب ۹۲
۶-۲-۲- مقایسه عرضه ایران و واردات لهستان ۹۳
۶-۳- ظرفیت‌های قابل بررسی در محصولات کشاورزی و غذایی ۹۵
۶-۳-۱- کشمش و انگور خشک ۹۵
۶-۳-۲- خرما ۹۷
۶-۳-۳- پسته ۹۷
۶-۳-۴- روده و برخی محصولات دارای منشأ حیوانی ۹۹
۶-۳-۵- سایر محصولات غذایی و کشاورزی ۹۹
۶-۴- ظرفیت‌های صنعتی و محدودیت‌های مربوط به محصولات پلیمری و فلزی ۱۰۰
۶-۴-۱- محصولات پلیمری و پتروشیمی ۱۰۰
۶-۴-۲- محصولات آهن و فولاد ۱۰۲
۶-۵- ظرفیت‌های همکاری از منظر واردات ایران از لهستان ۱۰۳
۶-۶- ارزیابی رقابت و موانع ورود به بازار لهستان ۱۰۵
۶-۶-۱- ساختار رقابت و سهم تأمین‌کنندگان ۱۰۵
۶-۶-۲- الزامات فنی، بهداشتی و تجاری ۱۰۵
۶-۷- غربال نهایی حوزه‌های قابل بررسی ۱۰۶
۶-۸- موضوعات پیشنهادی برای مذاکرات و پیگیری‌های هیئت ۱۰۷
۶-۹- جمع‌بندی ۱۰۸
۷- الزامات قانونی و موانع اجرایی تجارت با لهستان ۱۱۰

۷-۱- چارچوب گمرکی و تعرفه‌ای ۱۱۰
۷-۲- ۷-۲. تحریم‌ها و محدودیت‌های مالی ۱۱۰
۷-۳- استانداردها و الزامات ورود کالا ۱۱۱
۷-۴- مقررات جدید مؤثر بر تجارت صنعتی ۱۱۱
۷-۵- ملاحظات اجرایی برای توسعه همکاری ۱۱۲
۷-۶- جمع‌بندی ۱۱۲
۸- جمع‌بندی یافته‌ها و پیشنهادهای اجرایی برای هیئت تجاری ایران و لهستان ۱۱۳
۸-۱- جمع‌بندی نتایج اصلی بررسی ۱۱۳
۸-۲- اولویت‌های واقع‌بینانه برای بررسی همکاری‌های تجاری ۱۱۵
۸-۳- اقدامات پیشنهادی در چارچوب اختیارات هیئت ۱۱۵
۸-۳-۱- درخواست همکاری نهادهای تجاری لهستان در معرفی طرف‌های اقتصادی ۱۱۶
۸-۳-۲- درخواست اطلاعات رسمی درباره الزامات ورود محصولات منتخب ۱۱۶
۸-۳-۳- ایجاد ارتباط مستقیم میان بنگاه‌های علاقه‌مند ۱۱۷
۸-۳-۴- دریافت اطلاعات برای بهبود ارزیابی بازار و تجارت دوجانبه ۱۱۷
۸-۴- برنامه اجرایی پیشنهادی و نحوه پیگیری ۱۱۷
۸-۵- نتیجه‌گیری نهایی ۱۱۹
۹- منابع ۱۲۰

خلاصه مدیریتی

این گزارش با هدف پشتیبانی کارشناسی از سفر هیئت تجاری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران به لهستان و فراهم‌کردن مبنایی برای شناخت ظرفیت‌ها و محدودیت‌های همکاری اقتصادی میان دو کشور تدوین شده است. مطالعه حاضر با استفاده از آمار رسمی اقتصاد و تجارت خارجی لهستان، داده‌های تفصیلی گمرک جمهوری اسلامی ایران، اطلاعات تجارت بین‌المللی در سطح کدهای کالایی و مقررات تجاری اتحادیه اروپا، وضعیت اقتصاد لهستان، ساختار مبادلات دوجانبه و زمینه‌های بالقوه همکاری را بررسی می‌کند. نتیجه اصلی پژوهش آن است که اگرچه لهستان به دلیل اندازه اقتصاد، ساختار تولیدی متنوع و جایگاه خود در بازار اتحادیه اروپا از ظرفیت اقتصادی قابل‌توجهی برخوردار است، تبدیل این ظرفیت به همکاری تجاری با ایران مستلزم شناسایی محصولات مشخص، رعایت الزامات قانونی و احراز امکان عملی انجام معاملات است.

طبق آمار اداره مرکزی آمار لهستان، اقتصاد این کشور در سال ۲۰۲۵ رشد واقعی ۳.۸ درصدی را تجربه کرده و ارزش صادرات و واردات کالایی آن به‌ترتیب به حدود ۳۶۸.۶ و ۳۷۵.۹ میلیارد یورو رسیده است. ساختار تجارت خارجی لهستان نشان‌دهنده پیوند گسترده آن با اقتصاد اتحادیه اروپاست؛ به‌گونه‌ای که حدود ۷۵ درصد صادرات کالایی این کشور در سال ۲۰۲۵ به بازارهای اتحادیه اروپا اختصاص داشته است. در عین حال، وجود واردات گسترده از کشورهای خارج از اتحادیه و تنوع کالاهای وارداتی، زمینه بررسی ظرفیت تأمین برخی محصولات توسط صادرکنندگان غیراروپایی را فراهم می‌کند. بااین‌حال، دسترسی به این بازار به شرایط رقابت، استانداردهای محصول و مقررات تجاری وابسته است.

در مقابل، روابط تجاری ایران و لهستان همچنان در مقایسه با اندازه تجارت خارجی لهستان محدود است. طبق سالنامه رسمی تجارت خارجی لهستان، ارزش مبادلات کالایی دو کشور در سال میلادی ۲۰۲۵ حدود ۷۱.۱ میلیون یورو بوده است. بررسی داده‌های تفصیلی گمرک ایران نیز نشان می‌دهد که صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در سال کامل ۱۴۰۳ حدود ۱۶.۹ میلیون دلار و واردات از لهستان حدود ۳۱.۸ میلیون دلار بوده است. در ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴، صادرات ثبت‌شده ایران به ۵۷.۲ میلیون دلار رسیده، اما حدود ۸۰.۷ درصد آن به یک قلم فولادی اختصاص داشته است. این تمرکز نشان می‌دهد که افزایش ارزش

مبادلات لزوماً به معنای گسترش پایدار و متنوع روابط تجاری نیست. همچنین تفاوت دوره‌های آماری ایران و لهستان و اختلاف میان برخی منابع رسمی لهستان، ضرورت احتیاط در مقایسه ارقام و تفسیر روندها را برجسته می‌سازد.

بررسی تطبیقی ظرفیت صادراتی ایران و ساختار واردات لهستان نشان می‌دهد که برخی محصولات کشاورزی و غذایی، به‌ویژه کشمش و خرما، به دلیل برخورداری از سابقه حضور در بازار لهستان، زمینه روشن‌تری برای بررسی همکاری‌های تجاری دارند. مطابق داده‌های تجارت بین‌المللی سال ۲۰۲۵، سهم ثبت‌شده ایران از واردات لهستان در این دو گروه به‌ترتیب حدود ۱۳.۲ و ۲۲.۸ درصد بوده است. پسته و برخی محصولات دارای منشأ حیوانی نیز از نظر ظرفیت عرضه و تقاضا قابل بررسی‌اند، اما الزامات بهداشتی، کنترل کیفیت و شرایط ورود به بازار اتحادیه اروپا در آنها اهمیت بیشتری دارد. در بخش صنعتی، با وجود ظرفیت صادراتی ایران در برخی محصولات پلیمری و فولادی، محدودیت‌های تجاری و مالی اتحادیه اروپا و مقررات خاص این گروه‌ها، امکان پیگیری معاملات جدید را به بررسی دقیق حقوقی و اجرایی مشروط می‌کند.

بر مبنای نتایج پژوهش و با توجه به حدود اختیارات هیئت تجاری، پیشنهاد می‌شود محور مذاکرات بر شناسایی نهادها و بنگاه‌های مرتبط، دریافت اطلاعات معتبر درباره الزامات ورود محصولات منتخب، تسهیل ارتباط میان فعالان اقتصادی علاقه‌مند و تعیین سازوکار پیگیری پس از سفر متمرکز شود. در این چارچوب، درخواست معرفی واردکنندگان و توزیع‌کنندگان کشمش و خرما، بررسی الزامات بهداشتی پسته و محصولات دارای منشأ حیوانی، و شناسایی زمینه‌های محدود همکاری فنی و صنعتی از جمله موضوعات قابل طرح است. نقش هیئت در این زمینه باید تسهیل ارتباط و تبادل اطلاعات باشد و تصمیم‌گیری درباره انعقاد قرارداد، تأمین مالی و اجرای معاملات به بنگاه‌ها و نهادهای صلاحیت‌دار واگذار شود.

در مجموع، یافته‌های گزارش نشان می‌دهد که رویکرد مناسب برای روابط اقتصادی ایران و لهستان، حرکت از طرح کلی ظرفیت‌ها به سمت شناسایی موضوعات مشخص، قابل بررسی و دارای امکان پیگیری است. بر این اساس، دستاورد اصلی مورد انتظار از مأموریت هیئت، نه تعهد فوری به افزایش تجارت یا انعقاد قرارداد، بلکه ایجاد ارتباطات اقتصادی مؤثر، روشن‌شدن موانع اجرایی و شکل‌گیری مسیر پیگیری همکاری‌های بالقوه خواهد بود. ثبت نتایج مذاکرات، تعیین مسئول پیگیری و استمرار ارتباطات کارشناسی پس از سفر می‌تواند زمینه استفاده عملی از دستاوردهای این مأموریت را فراهم کند.

Executive Summary

This report has been prepared to provide an evidence-based economic and trade assessment of Poland in support of the Tehran Chamber of Commerce, Industries, Mines and Agriculture's business delegation to the country. Drawing on official Polish economic and trade statistics, detailed customs data from Iran, international product-level trade databases, and the European Union's regulatory framework, the study examines Poland's economic structure, bilateral trade relations, and potential areas for cooperation. Its central finding is that Poland represents a significant European market with a diversified productive base and extensive integration into EU supply chains. However, the existence of commercial potential does not necessarily imply that transactions with Iranian businesses are legally permissible or operationally feasible.

According to Statistics Poland, the Polish economy recorded real GDP growth of 3.8% in 2025. Merchandise exports and imports amounted to approximately EUR 368.6 billion and EUR 375.9 billion, respectively. Poland's trade is strongly oriented towards the European Union, which accounted for approximately 75% of its merchandise exports in 2025. At the same time, substantial imports from non-EU economies indicate that the Polish market remains connected to global suppliers across a wide range of industrial and consumer products. Market access, nevertheless, depends on competitiveness, product-specific requirements, and compliance with applicable EU trade regulations.

Bilateral merchandise trade between Iran and Poland remains limited relative to the overall scale of Poland's international trade. According to the Polish foreign trade statistical yearbook, bilateral trade amounted to approximately EUR 71.1 million in 2025. Iranian customs data indicate that Iran's recorded exports to Poland reached approximately USD 16.9 million in the Iranian calendar year 1403, while recorded imports from Poland totalled USD 31.8 million. During the first ten months of 1404, recorded Iranian exports to Poland amounted to USD 57.2 million; however, approximately 80.7% of this value was concentrated in a single semi-finished steel product. This concentration suggests that higher

recorded export values should not automatically be interpreted as evidence of sustained diversification or stronger business linkages. Differences in reporting periods and discrepancies between certain official Polish sources also require caution when interpreting bilateral trade statistics.

A product-level assessment identifies selected agricultural and food products, particularly dried grapes and dates, as comparatively clearer areas for further commercial examination because Iranian suppliers already have an established presence in the Polish import market. International trade data for 2025 indicate that Iran accounted for approximately 13.2% of Poland's recorded dried-grape imports and 22.8% of its date imports. Pistachios and certain animal-origin products also warrant further investigation, although sanitary requirements, quality controls, and EU import procedures are particularly important for these categories. In industrial products, including selected polymers and steel, apparent supply–demand complementarities must be assessed against EU restrictive measures, product-specific trade rules, and the practical availability of financial and logistics services.

Given the delegation's institutional mandate, the report recommends a focused and operationally realistic approach to economic engagement. Discussions should prioritize establishing contacts with relevant Polish trade institutions and businesses, obtaining authoritative information on market-entry requirements, facilitating introductions between interested companies, and identifying arrangements for post-visit follow-up. Specific subjects may include connecting Iranian suppliers of dried grapes and dates with relevant importers, clarifying the sanitary requirements applicable to pistachios and animal-origin products, and exploring narrowly defined areas of technical and industrial cooperation. Any subsequent commercial commitments, financial arrangements, or contractual decisions should remain the responsibility of the businesses and competent authorities concerned.

Overall, the study concludes that progress in Iran–Poland economic relations is more likely to emerge from targeted, evidence-based engagement than from broad commitments to trade expansion. The most realistic outcome of the delegation's visit would be the establishment

of relevant business contacts, clarification of regulatory and operational constraints, and the creation of a documented mechanism for following up potential cooperation. Such an approach would allow the Tehran Chamber of Commerce to translate the findings of this assessment into practical, institutionally appropriate next steps without overstating the delegation's authority or the feasibility of individual transactions.

۱- مقدمه، شناخت لهستان و جایگاه آن در اروپا

۱-۱- موقعیت جغرافیایی و ویژگی‌های سرزمینی

جمهوری لهستان در بخش مرکزی قاره اروپا قرار گرفته و به دلیل موقعیت جغرافیایی خود، یکی از کشورهای ارتباطی مهم میان اروپای غربی، مرکزی و شرقی محسوب می‌شود. این کشور از شمال به دریای بالتیک، از غرب به آلمان، از جنوب به جمهوری چک و اسلواکی و از شرق به اوکراین و بلاروس محدود می‌شود. لیتوانی و منطقه کالینینگراد روسیه نیز در شمال شرقی لهستان قرار دارند. هم‌جواری با هفت کشور و برخورداری از دسترسی دریایی به بالتیک، موقعیت مناسبی برای توسعه ارتباطات حمل‌ونقلی، فعالیت‌های لجستیکی و مبادلات تجاری منطقه‌ای فراهم کرده است.

شکل ۱-۱. نقشه کشور لهستان

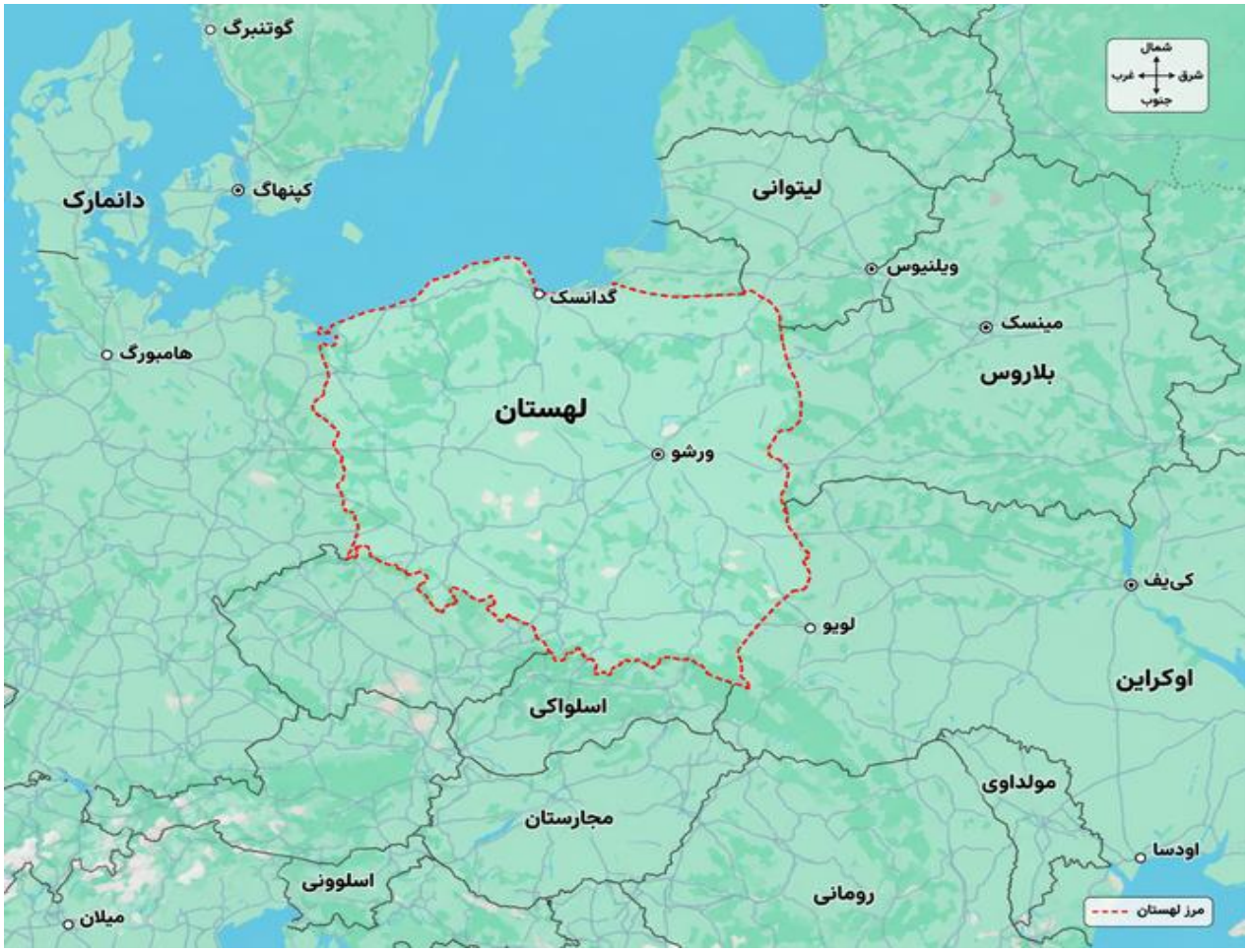

منبع: گوگل

مساحت لهستان براساس آمار اداره مرکزی آمار این کشور، حدود ۳۱۳ هزار و ۹۳۰ کیلومتر مربع است. بخش قابل‌توجهی از قلمرو کشور را دشت‌های وسیع مرکزی و شمالی تشکیل می‌دهد، در حالی که مناطق کوهستانی سودت و کارپات در جنوب واقع شده‌اند. رود ویستولا با طول حدود ۱٬۰۲۲ کیلومتر، طولانی‌ترین رود کشور است. پراکندگی فعالیت‌های اقتصادی در این پهنه جغرافیایی، همراه با هم‌جواری با بازارهای بزرگ اروپایی، در شکل‌گیری شبکه ارتباطی و توسعه مراکز شهری و صنعتی لهستان نقش داشته است.

پایتخت لهستان، شهر ورشو، در بخش مرکزی ـ شرقی کشور قرار دارد و مهم‌ترین مرکز سیاسی، اداری و یکی از کانون‌های اصلی فعالیت‌های اقتصادی آن محسوب می‌شود. براساس اطلاعات سال ۲۰۲۵، جمعیت ورشو حدود یک میلیون و ۸۶۷ هزار نفر بوده است. افزون بر ورشو، شهرهایی مانند کراکوف، وروتسواف، پوزنان، گدانسک، ووچ و کاتوویتسه از مراکز مهم شهری کشور به شمار می‌روند. توزیع این مراکز در بخش‌های مختلف لهستان، زمینه شکل‌گیری چندین کانون منطقه‌ای فعالیت اقتصادی را فراهم کرده است.

جدول ۱-۱. شاخص‌های پایه جغرافیایی، جمعیتی و نهادی جمهوری لهستان، ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶

شاخص	مقدار	واحد	دوره مبنا
نام رسمی	جمهوری لهستان	—	۲۰۲۶
پایتخت	ورشو	—	۲۰۲۶
جمعیت پایان سال	37333	هزار نفر	۳۱ دسامبر ۲۰۲۵
مساحت مطابق GUS	313930	کیلومتر مربع	مبنا: ۱ ژانویه ۲۰۲۵
تراکم جمعیت	119	نفر بر کیلومتر مربع	۲۰۲۵
جمعیت شهر ورشو	1867	هزار نفر	۲۰۲۵
تعداد استان‌ها	16	استان (voivodship)	۲۰۲۵
شهرستان‌های معمولی	314	powiat	۲۰۲۵
شهرهای دارای وضعیت شهرستان	66	شهر	۲۰۲۵

شاخص	مقدار	واحد	دوره مبنا
شهرداری‌ها	2479	gmina	۲۰۲۵
سهم جمعیت شهری	59	درصد	۲۰۲۵
میانه سن	43.8	سال	۲۰۲۵
سهم لهستان از GDP اتحادیه اروپا	4.9	درصد	۲۰۲۵
سال عضویت اتحادیه اروپا	2004	سال	۱ مه ۲۰۰۴
سال ورود به شنگن	2007	سال	۲۱ دسامبر ۲۰۰۷

منبع: Statistics Poland (2026), Poland in Figures 2026, p. 1; European Union (2026), Poland – EU Country.

۱-۲- ویژگی‌های جمعیتی و ساختار سکونت

لهستان از کشورهای پرجمعیت اتحادیه اروپا به شمار می‌رود و به همین دلیل، علاوه بر ظرفیت تولیدی، از یک بازار داخلی نسبتاً بزرگ در مقیاس اروپای مرکزی برخوردار است. مطابق گزارش Poland in Figures 2026، جمعیت لهستان در پایان سال ۲۰۲۵ حدود ۳۷ میلیون و ۳۳۳ هزار نفر و تراکم جمعیت آن نزدیک به ۱۱۹ نفر در هر کیلومتر مربع بوده است.

روند بلندمدت جمعیت نشان می‌دهد که لهستان پس از یک دوره افزایش تدریجی، در سال‌های اخیر با کاهش تعداد جمعیت روبه‌رو شده است. جمعیت کشور از حدود ۳۸ میلیون و ۷۳ هزار نفر در سال ۱۹۹۰ به ۳۸ میلیون و ۵۳۰ هزار نفر در سال ۲۰۱۰ افزایش یافت، اما پس از آن روند نزولی پیدا کرد و در سال ۲۰۲۵ به حدود ۳۷ میلیون و ۳۳۳ هزار نفر رسید. بر این اساس، جمعیت کشور در فاصله سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ حدود یک میلیون و ۱۹۷ هزار نفر کاهش یافته است. این تحول از منظر اندازه بازار داخلی، عرضه نیروی کار و پایداری رشد اقتصادی بلندمدت اهمیت دارد.

نمودار ۱-۱. تغییرات جمعیت لهستان در سال‌های منتخب ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۵ (میلیون نفر)

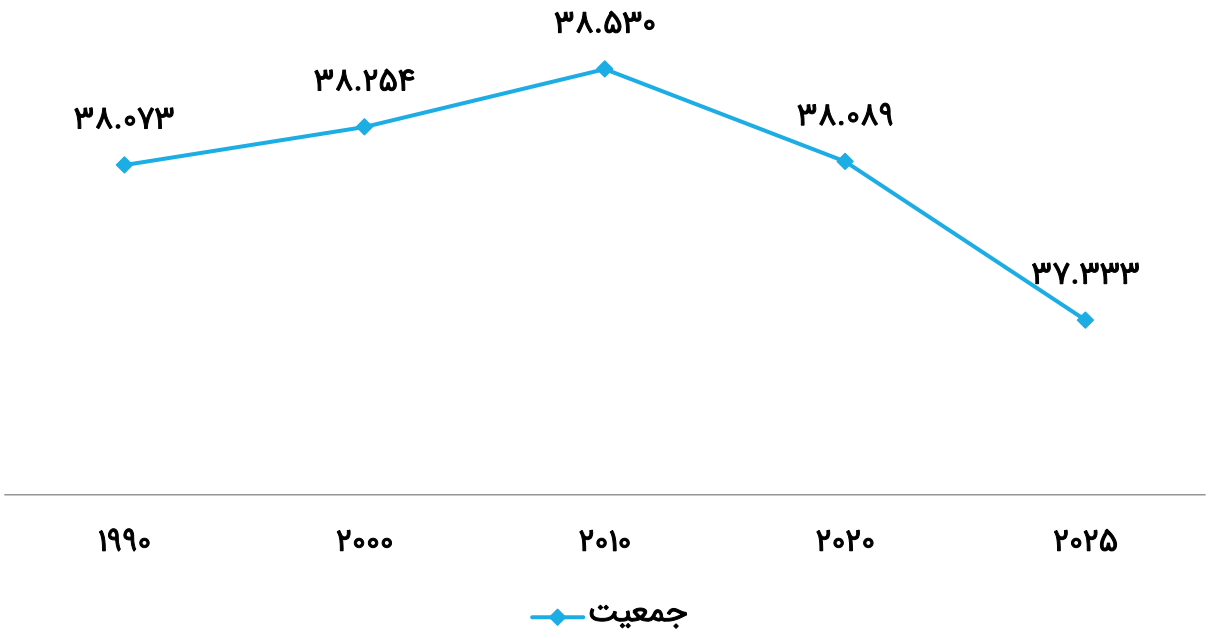

منبع: *Statistics Poland (2026), Poland in Figures 2026, p. 2.*

در کنار کاهش جمعیت، تغییر ترکیب سنی نیز یکی از تحولات مهم جمعیتی لهستان محسوب می‌شود. براساس آمار رسمی، میانه سن جمعیت از ۳۲.۳ سال در ۱۹۹۰ به ۴۳.۸ سال در ۲۰۲۵ افزایش یافته است. همچنین سهم افراد بالاتر از سن فعالیت اقتصادی از ۱۲.۸ درصد به ۲۴.۱ درصد رسیده؛ در مقابل، سهم جمعیت پیش از سن فعالیت اقتصادی از ۲۹ درصد به ۱۷.۷ درصد کاهش یافته است. این تغییرات بیانگر حرکت تدریجی ساختار جمعیتی کشور به سمت سالمندی است

نمودار ۱-۲. تغییرات سهم جمعیت بالاتر از سن فعالیت اقتصادی در لهستان، سال‌های منتخب ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۵ (درصد)

منبع: *Statistics Poland (2026), Poland in Figures 2026, p. 2.*

تحولات فوق می‌تواند در بلندمدت بر ساختار تقاضای خانوارها، عرضه نیروی کار و نیاز به بهره‌وری و فناوری اثر بگذارد. از منظر شناخت بازار نیز تغییر ترکیب جمعیتی اهمیت دارد؛ زیرا تقاضا برای کالاها و خدمات مختلف، از جمله خدمات سلامت، تجهیزات پزشکی، فناوری‌های صرفه‌جویی در نیروی کار و خدمات مرتبط با سالمندان، ممکن است تحت تأثیر آن قرار گیرد. با این حال، تعیین اندازه و جذابیت تجاری هر یک از این بازارها نیازمند تحلیل تقاضا و مقررات بخشی است که در فصل‌های بعدی بررسی خواهد شد.

از نظر الگوی سکونت، حدود ۵۹ درصد جمعیت لهستان در سال ۲۰۲۵ در مناطق شهری زندگی می‌کرده‌اند. این نسبت در سال ۱۹۹۰ حدود ۶۲ درصد بوده است. بنابراین، در کنار اهمیت مراکز شهری بزرگ، مناطق غیرشهری همچنان سهم قابل‌توجهی از جمعیت کشور را دربر می‌گیرند. این ویژگی برای تحلیل توزیع جغرافیایی بازار و برنامه‌ریزی شبکه‌های عرضه و توزیع اهمیت دارد.

۱-۳- ساختار سیاسی، اداری و نهادی

لهستان یک جمهوری پارلمانی با ساختار حکومتی متمرکز است. رئیس‌جمهور مقام ریاست کشور را برعهده دارد، در حالی که نخست‌وزیر و شورای وزیران مسئولیت اداره دولت و اجرای سیاست‌های عمومی را برعهده دارند. قوه مقننه از دو مجلس تشکیل شده است: مجلس سفلی یا سِیم (Sejm) با ۴۶۰ کرسی و مجلس سنا با ۱۰۰ کرسی. این ساختار، چارچوب نهادی سیاست‌گذاری و تصویب قوانین اقتصادی و تجاری کشور را تشکیل می‌دهد.

تقسیمات اداری لهستان شامل سه سطح اصلی است: استان یا وویوودشیپ (Voivodeship)، شهرستان یا پوویات (Powiat) و شهرداری یا گمینا (Gmina). مطابق آمار سال ۲۰۲۵، این کشور دارای ۱۶ استان، ۳۱۴ شهرستان معمولی، ۶۶ شهر دارای وضعیت شهرستان و ۲٬۴۷۹ واحد شهرداری بوده است.

وجود ساختار اداری منطقه‌ای در لهستان از منظر همکاری‌های اقتصادی اهمیت دارد؛ زیرا بخشی از مسئولیت‌های توسعه محلی، زیرساخت‌ها و خدمات عمومی در سطوح منطقه‌ای و شهری انجام می‌شود. ازاین‌رو، علاوه بر ارتباط با نهادهای ملی، تعامل با نهادهای توسعه منطقه‌ای و اتاق‌های اقتصادی محلی می‌تواند در شناسایی فرصت‌های همکاری مؤثر باشد. با این حال، حدود اختیارات هر نهاد باید متناسب با موضوع همکاری و چارچوب قانونی مربوط بررسی شود.

۱-۴- جایگاه لهستان در ساختار اقتصادی و نهادی اروپا

عضویت لهستان در اتحادیه اروپا از اول مه ۲۰۰۴، یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده جایگاه اقتصادی و تجاری کنونی این کشور است. لهستان همچنین از ۲۱ دسامبر ۲۰۰۷ به منطقه شنگن پیوسته است. این کشور با وجود عضویت در اتحادیه اروپا، همچنان از پول ملی خود، زلوتی (PLN)، استفاده می‌کند و عضو منطقه یورو نیست.

عضویت در اتحادیه اروپا، لهستان را در چارچوب بازار واحد اروپایی و اتحادیه گمرکی قرار داده است. بر این اساس، تجارت کالا میان لهستان و سایر اعضای اتحادیه از قواعد بازار واحد و ترتیبات گمرکی مشترک پیروی می‌کند. در مقابل، واردات کالا از کشورهای خارج اتحادیه، از جمله ایران، مشمول چارچوب سیاست تجاری مشترک، مقررات گمرکی اتحادیه اروپا و الزامات مربوط به هر گروه کالایی است.

از منظر اندازه اقتصاد، لهستان جایگاه قابل‌توجهی در اتحادیه اروپا دارد. براساس اطلاعات رسمی اتحادیه اروپا، این کشور در سال ۲۰۲۵ حدود ۴.۹ درصد از تولید ناخالص داخلی اتحادیه را به خود اختصاص داده است (European Union, 2026). این سهم، همراه با اندازه جمعیت و موقعیت جغرافیایی لهستان، نشان می‌دهد که این کشور یکی از بازارهای مهم اروپای مرکزی محسوب می‌شود. بااین‌حال، ارزیابی عملکرد اقتصاد، درآمد سرانه، بهره‌وری و چشم‌انداز رشد نیازمند بررسی شاخص‌های اقتصاد کلان است که در فصل دوم ارائه خواهد شد.

لهستان همچنین از سال ۱۹۹۶ عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) و از سال ۱۹۹۹ عضو سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (NATO) است. عضویت در این نهادها بخشی از بستر نهادی و بین‌المللی کشور را تشکیل می‌دهد و در شناخت محیط سیاست‌گذاری و روابط بین‌المللی آن اهمیت دارد.

برای فعالان اقتصادی ایران، یکی از پیامدهای اصلی این جایگاه نهادی آن است که فرصت‌های همکاری با شرکت‌های لهستانی را نمی‌توان مستقل از چارچوب حقوقی و تجاری اتحادیه اروپا بررسی کرد. بنابراین، هرگونه ارزیابی فرصت صادرات،

واردات، همکاری صنعتی یا سرمایه‌گذاری باید علاوه بر ویژگی‌های بازار لهستان، با مقررات اتحادیه اروپا و محدودیت‌های اجرایی معاملات نیز تطبیق داده شود.

۱-۵- موقعیت ارتباطی و زیرساخت‌های حمل‌ونقل

موقعیت جغرافیایی لهستان در تقاطع مسیرهای ارتباطی شمال ـ جنوب و شرق ـ غرب اروپا، اهمیت این کشور را در شبکه حمل‌ونقل منطقه‌ای افزایش داده است. براساس گزارش کشوری کمیسیون اروپا در سال ۲۰۲۶، سه کریدور اصلی شبکه حمل‌ونقل فراروپایی (TEN-T) از قلمرو لهستان عبور می‌کنند: کریدور دریای شمال ـ بالتیک، کریدور دریای بالتیک ـ آدریاتیک و کریدور دریای بالتیک ـ دریای سیاه ـ دریای اژه.

شبکه TEN-T در لهستان شامل حدود ۱۰٬۲۵۹ کیلومتر خطوط ریلی و ۸٬۰۷۹ کیلومتر مسیر جاده‌ای است که بخشی از آنها در شبکه اصلی این طرح قرار دارند. اهمیت این شبکه برای لهستان در ایجاد ارتباط میان مراکز تولیدی و مصرفی داخلی با سایر بازارهای اروپایی است. البته کمیسیون اروپا همچنان به وجود برخی گلوگاه‌های ارتباطی، نیاز به تکمیل پروژه‌های ریلی و ضرورت بهبود دسترسی به بنادر اشاره کرده است.

در بخش حمل‌ونقل دریایی، دسترسی به دریای بالتیک و وجود بنادر مهمی نظیر گدانسک، گدینیا، اشچچین و اشوینوویشچه از مزیت‌های ارتباطی لهستان محسوب می‌شود. براساس گزارش رسمی اداره آمار این کشور، حجم جابه‌جایی بار در بنادر دریایی لهستان طی سال ۲۰۲۵ به حدود ۱۲۸ میلیون تن رسید که نسبت به سال پیش ۳.۱ درصد افزایش داشته است.

از مجموع بار جابه‌جاشده در بنادر دریایی لهستان در سال ۲۰۲۵، بندر گدانسک با سهم ۵۸.۸ درصدی جایگاه نخست را داشته است. پس از آن، بنادر گدینیا با ۱۶ درصد، اشوینوویشچه با ۱۵.۴ درصد و اشچچین با ۸.۶ درصد قرار گرفته‌اند. این تمرکز نشان‌دهنده اهمیت بندر گدانسک در شبکه حمل‌ونقل دریایی کشور است.

نمودار ۱-۳. سهم بنادر از مجموع جابه‌جایی بار در کشور لهستان، سال ۲۰۲۵ (درصد)

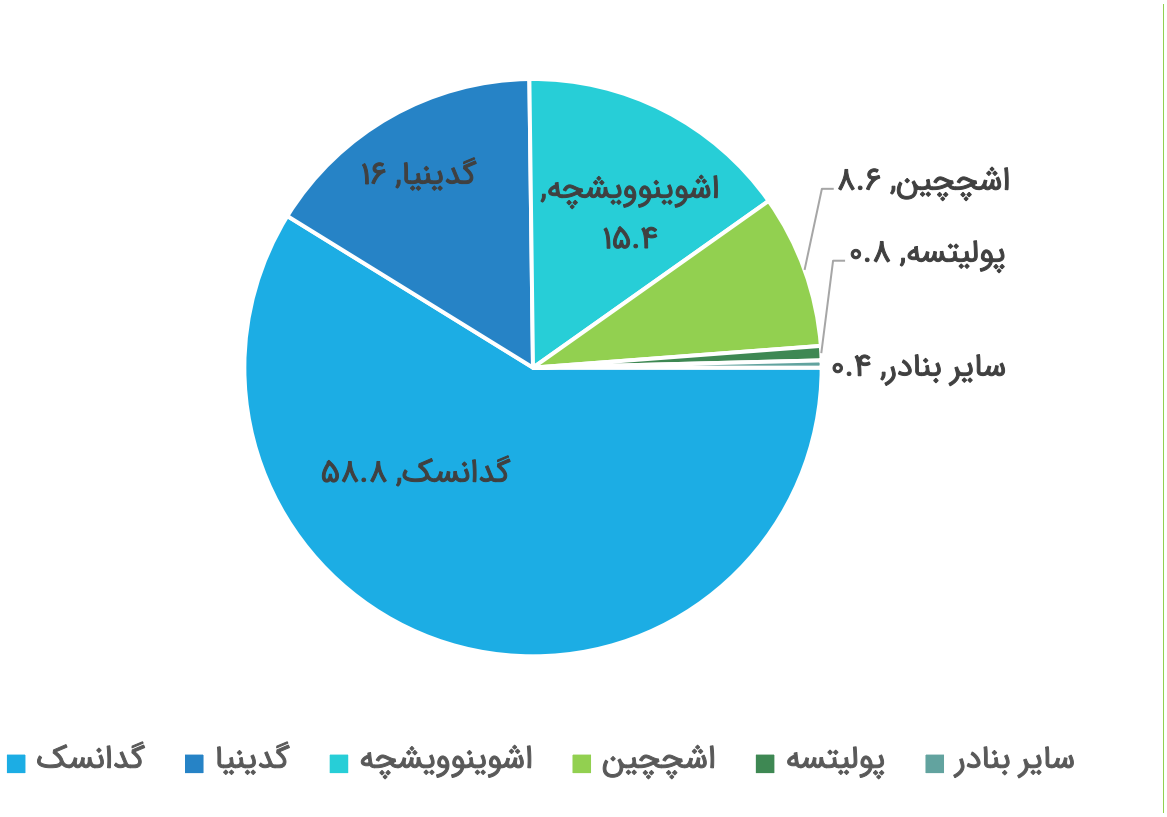

منبع: *Statistics Poland (2026), Maritime Economy in Poland in 2025, p. 1*

از دیدگاه تجارت خارجی، شبکه حمل‌ونقل لهستان می‌تواند دسترسی به مراکز مختلف تولید و مصرف در اتحادیه اروپا را تسهیل کند. با این حال، برخورداری از زیرساخت حمل‌ونقل مناسب به‌تنهایی به معنای امکان عملی تجارت با ایران نیست و لازم است موضوعاتی نظیر هزینه حمل، دسترسی به خدمات لجستیکی، مقررات ترانزیت، محدودیت‌های حقوقی و خدمات مالی نیز به‌صورت مستقل بررسی شوند.

۱-۶- جمع‌بندی

بررسی ویژگی‌های عمومی لهستان نشان می‌دهد که این کشور به دلیل جمعیت قابل‌توجه، موقعیت جغرافیایی در اروپای مرکزی، عضویت در اتحادیه اروپا و دسترسی به شبکه‌های ارتباطی زمینی و دریایی، از جایگاه مهمی در اقتصاد منطقه‌ای برخوردار است. ساختار چندمرکزی فعالیت‌های شهری و اقتصادی و ارتباط با بازارهای همسایه نیز بر اهمیت آن برای

همکاری‌های اقتصادی و تجاری می‌افزاید. در مقابل، کاهش تدریجی جمعیت و افزایش سهم گروه‌های سنی بالاتر، از تحولات ساختاری قابل‌توجهی است که می‌تواند در بلندمدت بر عرضه نیروی کار، تقاضای داخلی و الگوی رشد اقتصادی اثرگذار باشد. همچنین عضویت لهستان در اتحادیه اروپا موجب می‌شود چارچوب حقوقی روابط تجاری این کشور با ایران در سطح فراملی تعیین شود.

در مجموع، شناخت عمومی لهستان نشان می‌دهد که این کشور از منظر اندازه بازار، موقعیت ارتباطی و جایگاه نهادی، ظرفیت بررسی برای توسعه همکاری‌های اقتصادی را دارد؛ بااین‌حال، ارزیابی میزان جذابیت بازار و امکان تحقق همکاری‌ها مستلزم مطالعه دقیق‌تر شاخص‌های اقتصاد کلان، ساختار تولید، الگوی تجارت خارجی و روابط اقتصادی دوجانبه است که در فصل‌های بعدی گزارش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲- شاخص‌های اصلی اقتصاد لهستان

اقتصاد لهستان طی دهه‌های گذشته یکی از نمونه‌های مهم همگرایی اقتصادی در اروپای مرکزی بوده است. پیوستن این کشور به اتحادیه اروپا، گسترش ارتباطات تولیدی و تجاری با بازارهای اروپایی، جذب سرمایه و توسعه زیرساخت‌ها، بستر افزایش ظرفیت تولید و ارتقای سطح درآمد را فراهم کرده است. بااین‌حال، تحولات سال‌های اخیر، به‌ویژه افزایش قیمت انرژی، فشارهای تورمی، تغییر شرایط تأمین مالی و نااطمینانی‌های ژئوپلیتیکی، محیط اقتصاد کلان این کشور را تحت تأثیر قرار داده‌اند.

پس از کاهش سرعت فعالیت اقتصادی در سال ۲۰۲۳، اقتصاد لهستان طی سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ به مسیر رشد بازگشت. برآوردهای بازنگری‌شده اداره مرکزی آمار لهستان نشان می‌دهد که تولید ناخالص داخلی واقعی کشور در سال ۲۰۲۵ به میزان ۳.۸ درصد افزایش یافته است. در سال ۲۰۲۶ نیز رشد اقتصادی ادامه داشته، هرچند پیش‌بینی‌ها از تعدیل تدریجی آن در سال‌های بعد حکایت دارند.

در این فصل، روند تولید و رشد اقتصادی، تحولات تقاضای داخلی و سرمایه‌گذاری، وضعیت تورم و سیاست پولی، بازار کار، شاخص‌های مالی دولت و چشم‌انداز میان‌مدت لهستان بررسی می‌شود. برای حفظ قابلیت مقایسه آماری، داده‌های تحقق‌یافته از برآوردهای مقدماتی و پیش‌بینی‌های اقتصادی تفکیک شده‌اند.

۲-۱- تولید ناخالص داخلی و روند رشد اقتصادی

تولید ناخالص داخلی یکی از شاخص‌های اصلی ارزیابی اندازه فعالیت‌های اقتصادی و تغییرات ظرفیت تولید یک کشور است. بررسی تحولات اقتصاد لهستان نشان می‌دهد که این کشور پس از دوره کاهش محسوس رشد در سال ۲۰۲۳، از سال ۲۰۲۴ وارد مرحله بازیابی فعالیت اقتصادی شده است. براساس برآورد بازنگری‌شده اداره آمار لهستان، رشد واقعی تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۴ برابر ۳ درصد و در سال ۲۰۲۵ معادل ۳.۸ درصد بوده است.

رقم رشد سال ۲۰۲۵ در اکتبر ۲۰۲۶ مورد بازنگری قرار گرفت و از برآورد پیشین ۳.۶ درصد به ۳.۸ درصد افزایش یافت. این اصلاح بر مبنای اطلاعات تکمیلی حساب‌های ملی، عملکرد بنگاه‌ها، تجارت خارجی و حساب‌های بخش دولت انجام شده است. ازاین‌رو، برای توصیف عملکرد اقتصاد لهستان در سال ۲۰۲۵، استفاده از آخرین رقم بازنگری‌شده مناسب‌تر است.

در سال ۲۰۲۶ نیز فعالیت اقتصادی لهستان همچنان روند افزایشی داشته است. برآورد سریع اداره آمار این کشور که در ۱۳ نوامبر ۲۰۲۶ منتشر شد، نشان می‌دهد تولید ناخالص داخلی واقعی در فصل سوم سال ۲۰۲۶ نسبت به فصل مشابه سال قبل ۳.۵ درصد رشد کرده است. همچنین رشد فصلی تولید ناخالص داخلی تعدیل‌شده از نظر فصلی، نسبت به فصل دوم سال ۲۰۲۶ برابر ۰.۸ درصد بوده است.

نمودار ۲-۱. روند رشد واقعی تولید ناخالص داخلی لهستان در دوره ۲۰۲٤ تا ۲۰۲۸ (درصد تغییر سالانه)

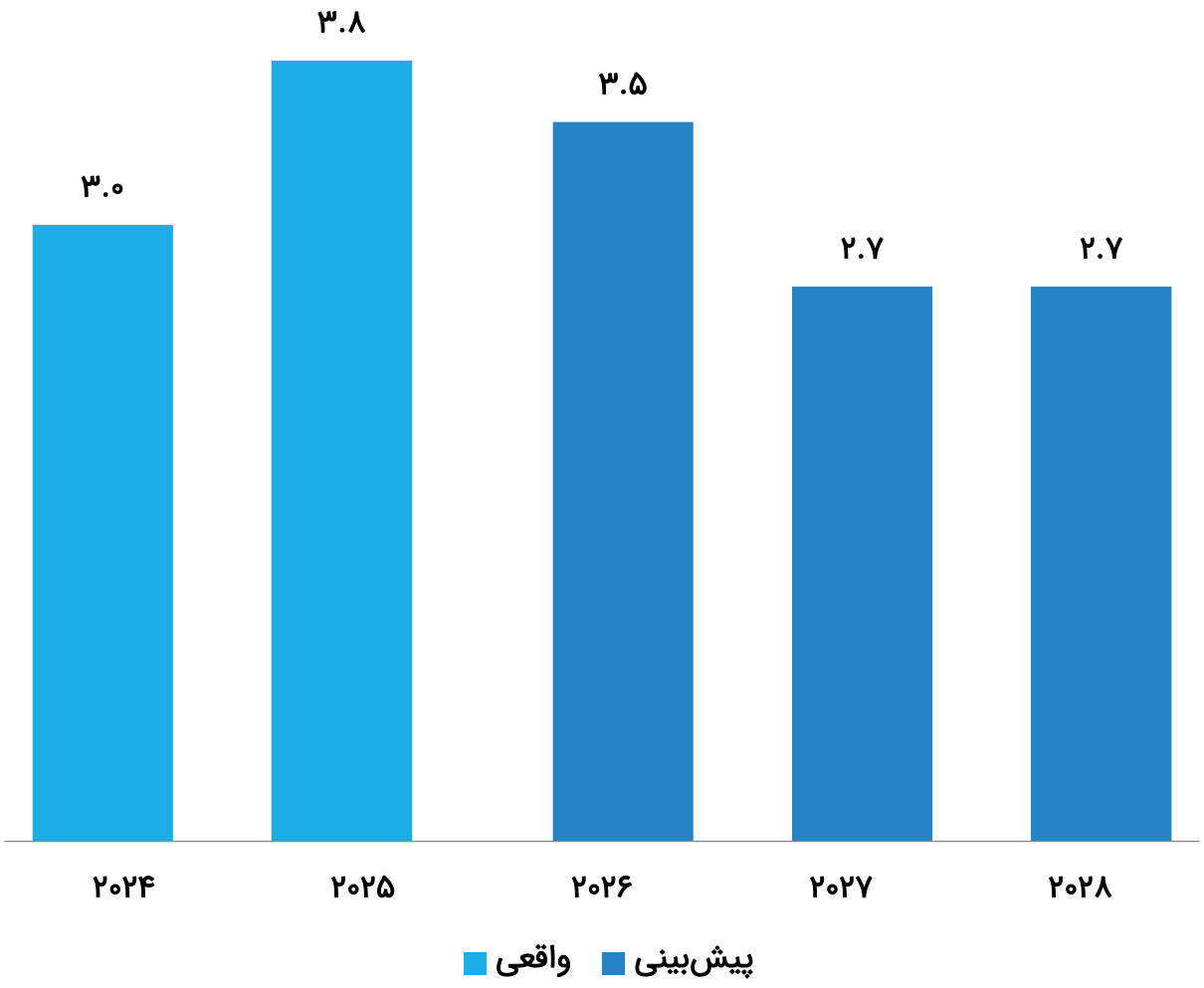

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2025, 2026a) و European Commission (۲۰۲۶).

توضیح: ارقام ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ داده‌های بازنگری‌شده و ارقام ۲۰۲۶ تا ۲۰۲۸ پیش‌بینی کمیسیون اروپا هستند.

بررسی روند رشد نشان می‌دهد که تقاضای داخلی، به‌ویژه مخارج مصرفی خانوارها، یکی از عوامل اصلی پشتیبان فعالیت اقتصادی لهستان بوده است. افزایش درآمد واقعی قابل تصرف، در کنار بهبود شرایط تورمی نسبت به دوره اوج افزایش قیمت‌ها، از مصرف خصوصی حمایت کرده است. هم‌زمان، سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی و ساختمانی، به‌ویژه پروژه‌های برخوردار از منابع مالی اتحادیه اروپا، در تقویت تقاضای داخلی نقش داشته است.

مطابق پیش‌بینی پاییز ۲۰۲۶ کمیسیون اروپا، رشد واقعی اقتصاد لهستان در سال ۲۰۲۶ حدود ۳.۵ درصد خواهد بود، اما در سال‌های ۲۰۲۷ و ۲۰۲۸ به ۲.۷ درصد کاهش خواهد یافت. این تعدیل عمدتاً با کاهش آهنگ رشد مصرف خصوصی، فشارهای مجدد تورمی و محدودتر شدن سهم سرمایه‌گذاری عمومی در رشد اقتصادی مرتبط دانسته شده است.

در مجموع، تداوم رشد مثبت اقتصاد لهستان نشان‌دهنده برخورداری این کشور از تقاضای داخلی نسبتاً فعال است. بااین‌حال، کاهش رشد پیش‌بینی‌شده در میان‌مدت نشان می‌دهد که ارزیابی ظرفیت بازار لهستان نباید صرفاً بر عملکرد مناسب سال ۲۰۲۵ متکی باشد، بلکه لازم است روند تقاضا و شرایط سرمایه‌گذاری در سال‌های آینده نیز مدنظر قرار گیرد.

۲-۲- تقاضای داخلی، مصرف و سرمایه‌گذاری

ساختار رشد اقتصادی لهستان در سال‌های اخیر تا حد زیادی تحت تأثیر تحولات مصرف داخلی و سرمایه‌گذاری بوده است. از منظر تقاضای کل، مصرف خانوارها، سرمایه‌گذاری ثابت، مخارج دولت و خالص صادرات از اجزای اصلی تعیین‌کننده تغییرات تولید ناخالص داخلی محسوب می‌شوند. در اقتصاد لهستان، مصرف خصوصی در کنار سرمایه‌گذاری‌های مرتبط با منابع اتحادیه اروپا، از مهم‌ترین عوامل حمایت از رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۶ ارزیابی شده‌اند.

طبق ارزیابی کمیسیون اروپا، رشد درآمد واقعی قابل تصرف خانوارها زمینه تداوم افزایش مصرف خصوصی در سال ۲۰۲۶ را فراهم کرده است. بااین‌حال، افزایش احتمالی مجدد تورم در سال ۲۰۲۷، از طریق کاهش قدرت خرید و محدود کردن رشد درآمد واقعی، می‌تواند سرعت افزایش مصرف خانوارها را کاهش دهد. این موضوع برای ارزیابی آینده تقاضای داخلی و وضعیت بازار مصرفی لهستان اهمیت دارد. در بخش سرمایه‌گذاری، استفاده از منابع مالی اتحادیه اروپا و اجرای پروژه‌های عمرانی و زیرساختی از عوامل اصلی تقویت فعالیت اقتصادی در سال ۲۰۲۶ بوده است. منابع اروپایی، از جمله اعتبارات مرتبط با برنامه بازیابی و تاب‌آوری، در پشتیبانی از سرمایه‌گذاری نقش داشته‌اند. بااین‌حال، کمیسیون اروپا پیش‌بینی کرده است که سهم مثبت سرمایه‌گذاری در رشد اقتصادی سال ۲۰۲۷ نسبت به سال قبل کاهش یابد؛ زیرا بخشی از پروژه‌های سرمایه‌گذاری عمومی و جذب منابع مالی اتحادیه به مراحل پایانی نزدیک می‌شوند.

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی نیز در گزارش چشم‌انداز اقتصادی ژوئن ۲۰۲۶ بر اهمیت سرمایه‌گذاری‌های برخوردار از منابع اتحادیه اروپا تأکید کرده و کاهش اثر آنها در سال ۲۰۲۷ را یکی از عوامل کند شدن رشد اقتصادی لهستان دانسته است. این سازمان همچنین بهره‌وری، مهارت نیروی کار، سالمندی جمعیت و ضرورت اصلاحات ساختاری را از موضوعات مهم حفظ رشد اقتصادی بلندمدت معرفی کرده است.

بنابراین، اگرچه تداوم سرمایه‌گذاری زیرساختی می‌تواند برای تولیدکنندگان تجهیزات، ماشین‌آلات و خدمات مرتبط با صنعت فرصت‌هایی ایجاد کند، وجود رشد سرمایه‌گذاری در سطح کلان به‌تنهایی برای تعیین ظرفیت همکاری تجاری کافی نیست. شناسایی فرصت‌های واقعی نیازمند بررسی ساختار تولید، ترکیب تقاضای وارداتی و مقررات بخشی است که در فصل‌های سوم، چهارم و ششم گزارش مطالعه خواهد شد.

۲-۳- تحولات سطح عمومی قیمت‌ها و تورم

تورم از مهم‌ترین متغیرهای اثرگذار بر قدرت خرید خانوارها، هزینه تولید بنگاه‌ها، شرایط تأمین مالی و تصمیمات سرمایه‌گذاری است. اقتصاد لهستان نیز مانند بسیاری از اقتصادهای اروپایی، در سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ با فشارهای تورمی قابل‌توجهی مواجه شد.

براساس داده‌های رسمی اداره آمار لهستان، نرخ تورم متوسط سالانه مبتنی بر شاخص ملی قیمت مصرف‌کننده (CPI) در سال ۲۰۲۲ به ۱۴.۴ درصد رسید. این نرخ در سال ۲۰۲۳ برابر ۱۱.۴ درصد بود و در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ به ۳.۶ درصد کاهش یافت (Statistics Poland, 2023, 2024, 2025b, 2026c).

نمودار ۲-۲. روند نرخ تورم متوسط سالانه در لهستان براساس شاخص قیمت مصرف‌کننده، ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۵ (درصد)

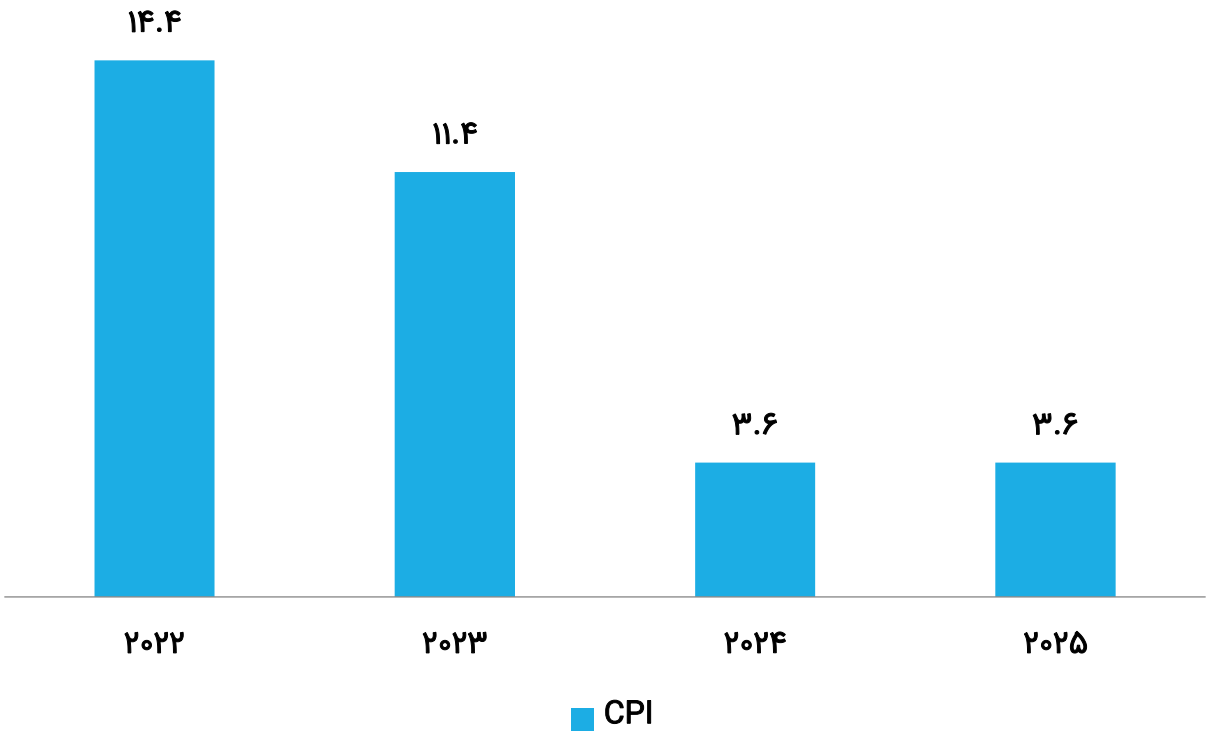

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2023, 2024, 2025b, 2026c)، مجموعه اطلاعیه‌های رسمی شاخص متوسط سالانه قیمت کالاها و خدمات مصرفی.

کاهش تورم از سطوح دورقمی در سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به حدود ۳.۶ درصد در سال ۲۰۲۵، بیانگر تعدیل قابل‌توجه سرعت افزایش سطح عمومی قیمت‌ها است. البته کاهش نرخ تورم به معنی کاهش سطح عمومی قیمت‌ها نیست؛ بلکه نشان می‌دهد آهنگ افزایش قیمت کالاها و خدمات نسبت به دوره اوج تورمی کندتر شده است.

در تازه‌ترین داده ماهانه موجود، اداره آمار لهستان اعلام کرده که شاخص قیمت مصرف‌کننده در اکتبر ۲۰۲۶ نسبت به اکتبر سال قبل ۳.۵ درصد افزایش یافته است. در این ماه، رشد قیمت خدمات ۴.۹ درصد و رشد قیمت کالاها ۲.۹ درصد بوده است. تفاوت این دو نرخ نشان می‌دهد که فشارهای قیمتی در بخش خدمات همچنان بیشتر از بخش کالاها بوده است.

با وجود کاهش تورم نسبت به سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳، چشم‌انداز قیمت‌ها همچنان با نااطمینانی همراه است. براساس پیش‌بینی پاییز ۲۰۲۶ کمیسیون اروپا، نرخ تورم هماهنگ (HICP) در سال ۲۰۲۶ برابر ۳.۳ درصد، در سال ۲۰۲۷ معادل ۴.۴ درصد و

در سال ۲۰۲۸ حدود ۳.۹ درصد خواهد بود. انتظار افزایش تورم در سال ۲۰۲۷، به‌ویژه با تحولات قیمت انرژی و تعدیل حمایت‌های قیمتی مرتبط دانسته شده است.

نمودار ۲-۳. پیش‌بینی نرخ تورم هماهنگ لهستان در دوره ۲۰۲۶ تا ۲۰۲۸ (درصد تغییر سالانه)

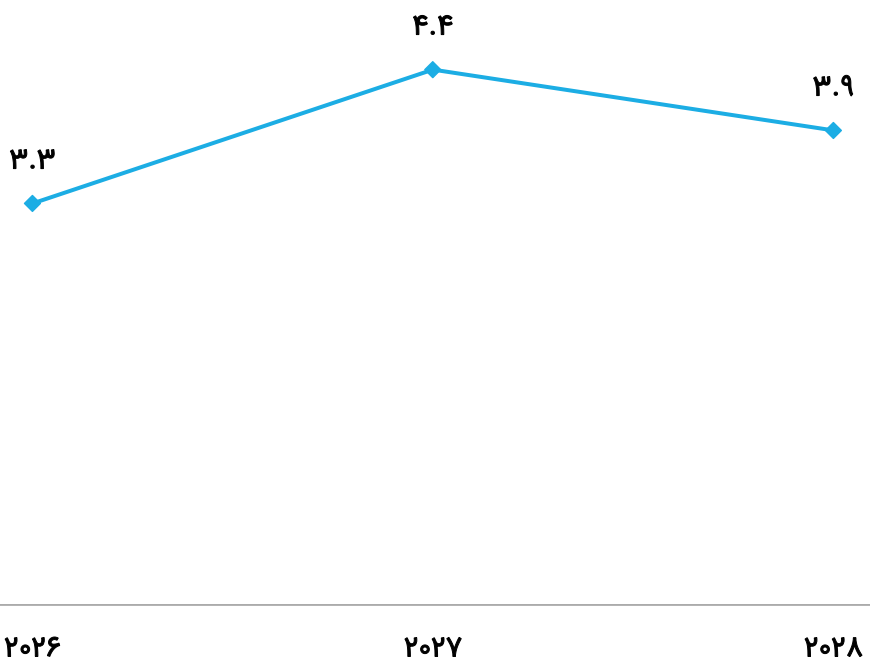

منبع: *European Commission (2026), Economic Forecast for Poland: Autumn 2026*

ارقام تاریخی نمودار ۲-۲ بر مبنای شاخص ملی قیمت مصرف‌کننده یا CPI هستند، در حالی که ارقام نمودار ۲-۳ براساس شاخص هماهنگ قیمت مصرف‌کننده اتحادیه اروپا یا HICP ارائه شده‌اند. این دو شاخص از نظر پوشش و روش محاسبه کاملاً یکسان نیستند و نباید بدون تعدیل یا توضیح در یک سری زمانی واحد ادغام شوند.

تحولات تورمی لهستان از منظر همکاری‌های اقتصادی و تجاری اهمیت دوگانه‌ای دارد. از یک سو، تورم بر هزینه‌های تولید، دستمزدها و قیمت‌گذاری بنگاه‌ها تأثیر می‌گذارد؛ از سوی دیگر، تغییر قدرت خرید مصرف‌کنندگان می‌تواند بر میزان و ترکیب تقاضای وارداتی اثرگذار باشد. ازاین‌رو، در ارزیابی بازار لهستان باید روند تورم در کنار درآمد واقعی، هزینه تأمین مالی و وضعیت نرخ ارز بررسی شود.

۲-۴- سیاست پولی، نرخ بهره و شرایط تأمین مالی

سیاست پولی لهستان توسط بانک مرکزی این کشور، نارودووی بانک پولسکی (Narodowy Bank Polski – NBP)، و شورای سیاست پولی آن اجرا می‌شود. هدف اصلی سیاست پولی، حفظ ثبات قیمت‌ها است. بر اساس دستورالعمل سیاست پولی سال ۲۰۲۶، بانک مرکزی لهستان همچنان هدف تورمی میان‌مدت ۲.۵ درصد را با دامنه نوسان متقارن یک واحد درصدی در نظر گرفته است.

نرخ‌های بهره بانک مرکزی یکی از ابزارهای اصلی سیاست پولی لهستان محسوب می‌شوند. پس از دوره اعمال سیاست پولی محدودکننده برای مهار فشارهای تورمی، نرخ بهره مرجع در مارس ۲۰۲۶ به ۳.۷۵ درصد کاهش یافت و در نشست شورای سیاست پولی در نوامبر ۲۰۲۶ نیز در همین سطح حفظ شد.

با وجود کاهش نرخ تورم نسبت به دوره اوج، چشم‌انداز قیمت انرژی و تداوم فشارهای قیمتی در بخش خدمات، فضای تصمیم‌گیری سیاست پولی را با عدم‌قطعیت همراه کرده است. در چنین شرایطی، تغییر نرخ‌های بهره و هزینه اعتبارات می‌تواند بر رفتار مصرف‌کنندگان، سرمایه‌گذاری بنگاه‌ها و تقاضای کالاهای سرمایه‌ای اثر بگذارد. لهستان برخلاف کشورهای عضو منطقه یورو، از پول ملی خود، زلوتی، استفاده می‌کند. چارچوب سیاست پولی این کشور مبتنی بر رژیم نرخ ارز شناور است؛ هرچند بانک مرکزی امکان مداخله در بازار ارز را در شرایط مقتضی منتفی نمی‌داند.

بنابراین، در تحلیل هزینه معاملات تجاری با لهستان، علاوه بر قیمت کالا و هزینه حمل، نوسانات نرخ برابری زلوتی با ارزهای اصلی نیز اهمیت دارد. بااین‌حال، امکان تسویه یک معامله مشخص به عوامل حقوقی، بانکی و قراردادی وابسته است و صرف وجود بازار ارز فعال در لهستان به معنی دسترسی عملی طرف‌های ایرانی به خدمات مالی مربوط نیست.

۲-۵- وضعیت بازار کار و اشتغال

بازار کار لهستان در مقایسه با بسیاری از اقتصادهای اتحادیه اروپا از نرخ بیکاری نسبتاً پایینی برخوردار است. براساس آخرین گزارش یورواستات که در ۳۰ اکتبر ۲۰۲۶ منتشر شد، نرخ بیکاری هماهنگ و تعدیل‌شده فصلی لهستان در سپتامبر ۲۰۲۶ برابر ۳.۴ درصد بوده است. این رقم در همان ماه برای مجموعه اتحادیه اروپا ۶.۲ درصد و برای منطقه یورو ۶.۵ درصد گزارش شده است.

نمودار ۲-٤. مقایسه نرخ بیکاری هماهنگ لهستان با اتحادیه اروپا[1] و منطقه یورو در سپتامبر ۲۰۲٦ (درصد نیروی کار)

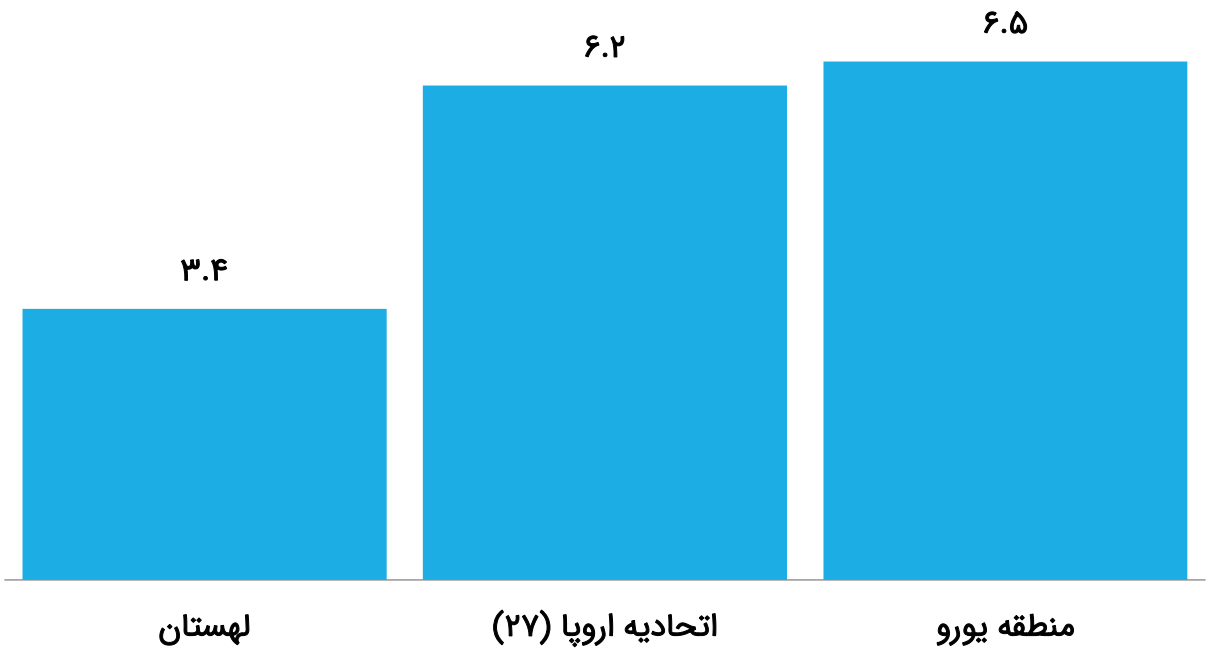

منبع: Eurostat (2026), Euro Area Unemployment at 6.5%، جدول نرخ‌های بیکاری تعدیل‌شده فصلی.

نرخ پایین بیکاری هماهنگ، نشان‌دهنده وضعیت نسبتاً فشرده بازار کار لهستان است. بااین‌حال، ارزیابی دقیق شرایط اشتغال نیازمند توجه به نرخ مشارکت اقتصادی، ترکیب سنی جمعیت، مهارت نیروی کار و تغییرات تعداد افراد شاغل است. از این منظر، افزایش سالمندی جمعیت، که در فصل نخست بررسی شد، یکی از چالش‌های بلندمدت بازار کار لهستان به شمار می‌رود.

کمیسیون اروپا پیش‌بینی کرده است که نرخ بیکاری لهستان در سال‌های ۲۰۲۶ و ۲۰۲۷ حدود ۳.۱ درصد و در سال ۲۰۲۸ نزدیک به ۳ درصد باشد. این نهاد در عین حال تأکید می‌کند که تحولات جمعیتی بر عرضه نیروی کار فشار وارد خواهد کرد و ورود نیروی کار از خارج تنها بخشی از این اثر را جبران می‌کند.

[1] نرخ بیکاری هماهنگ یورواستات بر مبنای تعریف سازمان بین‌المللی کار محاسبه می‌شود و با نرخ بیکاری ثبت‌شده در دفاتر کاریابی لهستان تفاوت دارد. برای نمونه، نرخ بیکاری ثبت‌شده در سپتامبر ۲۰۲۶ برابر ۵.۸ درصد بوده است؛ این نرخ نباید در مقایسه مستقیم با نرخ هماهنگ ۳.۴ درصد به‌کار رود.

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی نیز ارتقای مهارت نیروی انسانی، افزایش بهره‌وری، تقویت مشارکت اقتصادی زنان و سازگاری سیاست‌های بازار کار با سالمندی جمعیت را از اولویت‌های ساختاری لهستان معرفی کرده است. از منظر همکاری اقتصادی، این تحولات می‌توانند اهمیت فناوری‌های افزایش بهره‌وری، نوسازی تجهیزات تولیدی و بهبود کارایی فرایندهای صنعتی را افزایش دهند. بااین‌حال، تعیین زمینه‌های مشخص همکاری نیازمند بررسی بخش‌های صنعتی و ظرفیت‌های واقعی بنگاه‌های دو کشور است.

۲-۶- وضعیت مالی دولت و بدهی عمومی

تحولات مالی دولت یکی دیگر از ابعاد مهم ارزیابی ثبات اقتصاد کلان لهستان است. افزایش هزینه‌های دفاعی، مخارج اجتماعی و هزینه تأمین مالی بدهی‌ها، در کنار نیاز به سرمایه‌گذاری عمومی، فشار قابل‌توجهی بر تراز مالی دولت وارد کرده است. برآورد کمیسیون اروپا در نوامبر ۲۰۲۶ نشان می‌دهد که کسری دولت عمومی لهستان در سال ۲۰۲۵ معادل ۷.۲ درصد تولید ناخالص داخلی بوده است. پیش‌بینی می‌شود این نسبت در سال‌های ۲۰۲۶ و ۲۰۲۷ حدود ۷.۱ درصد و در سال ۲۰۲۸ معادل ۷.۲ درصد باقی بماند. استمرار این میزان کسری، بیانگر محدودیت قابل‌توجه در فضای مالی دولت و ضرورت توجه به پایداری مالی در میان‌مدت است.

هم‌زمان، نسبت بدهی ناخالص دولت عمومی به تولید ناخالص داخلی نیز روندی افزایشی دارد. طبق آخرین پیش‌بینی کمیسیون اروپا، این نسبت از ۵۹.۶ درصد در سال ۲۰۲۵ به ۶۷.۷ درصد در ۲۰۲۶، حدود ۷۰.۱ درصد در ۲۰۲۷ و ۷۳.۵ درصد در ۲۰۲۸ افزایش خواهد یافت.

نمودار ۲-۵. روند نسبت بدهی ناخالص دولت عمومی لهستان[۲] به تولید ناخالص داخلی در دوره ۲۰۲۵ تا ۲۰۲۸ (درصد)

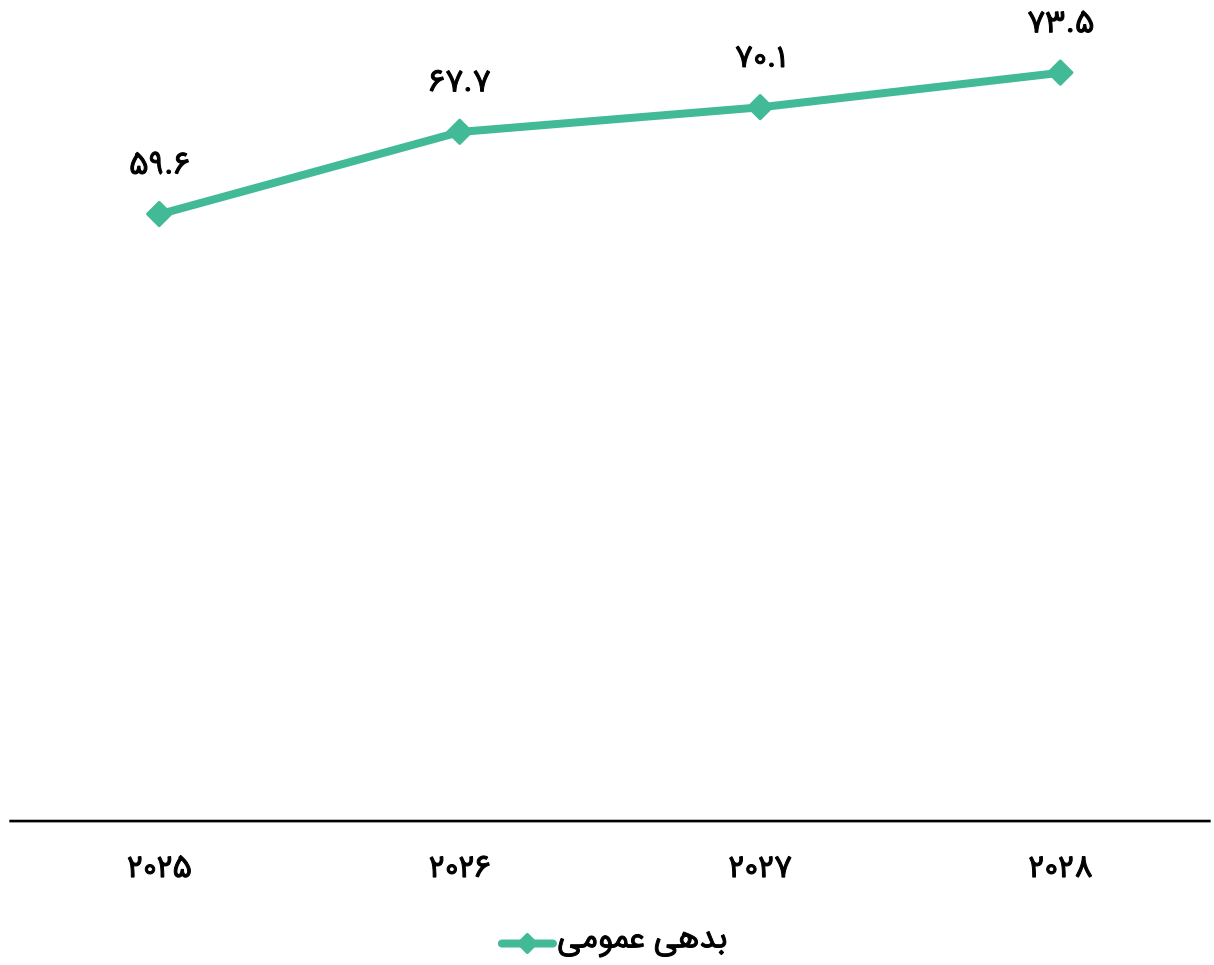

منبع: European Commission (2026), Economic Forecast for Poland: Autumn 2026

افزایش بدهی عمومی می‌تواند در میان‌مدت هزینه تأمین مالی دولت را افزایش دهد و فضای لازم برای گسترش برخی مخارج عمومی را محدود کند. کمیسیون اروپا همچنین به عدم‌قطعیت درباره برخی اقدامات درآمدی بودجه و احتمال تداوم حمایت‌های مالیاتی در بخش انرژی اشاره کرده است؛ عواملی که می‌توانند مسیر کسری بودجه را تحت تأثیر قرار دهند.

[۲] شاخص کسری و بدهی دولت عمومی در این بخش براساس تعریف بخش دولت عمومی در نظام حساب‌های ملی اتحادیه اروپا ارائه شده است و نباید با کسری بودجه دولت مرکزی یا بدهی صرفاً دولت مرکزی یکسان تلقی شود.

با وجود این محدودیت‌ها، سطح بدهی عمومی به‌تنهایی معیار کافی برای ارزیابی ریسک اقتصاد کلان نیست. شرایط رشد اقتصادی، هزینه استقراض، ساختار سررسید بدهی، درآمدهای دولت و تعهدات مالی آینده نیز در ارزیابی پایداری بدهی اهمیت دارند. ازاین‌رو، روند صعودی پیش‌بینی‌شده بدهی لهستان باید در کنار عملکرد رشد و سیاست‌های مالی آتی مورد توجه قرار گیرد. در بخش خارجی نیز پیش‌بینی کمیسیون اروپا نشان می‌دهد که تراز حساب جاری لهستان در سال‌های ۲۰۲۶ و ۲۰۲۷ با کسری معادل حدود ۲ درصد تولید ناخالص داخلی مواجه خواهد بود و این نسبت در سال ۲۰۲۸ به منفی ۱.۵ درصد خواهد رسید. این شاخص در کنار تحولات سرمایه‌گذاری و تجارت کالا و خدمات، برای ارزیابی موقعیت خارجی اقتصاد لهستان اهمیت دارد.

۲-۷- چشم‌انداز اقتصاد لهستان در سال‌های ۲۰۲۶ تا ۲۰۲۸

چشم‌انداز میان‌مدت اقتصاد لهستان نشان می‌دهد که رشد اقتصادی این کشور احتمالاً تداوم خواهد یافت، اما آهنگ آن در سال‌های ۲۰۲۷ و ۲۰۲۸ نسبت به سال ۲۰۲۶ کاهش می‌یابد. در تازه‌ترین پیش‌بینی کمیسیون اروپا، رشد واقعی تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۶ برابر ۳.۵ درصد و در سال‌های ۲۰۲۷ و ۲۰۲۸ معادل ۲.۷ درصد برآورد شده است.

در مقابل، چشم‌انداز تورمی با ریسک‌های بیشتری مواجه است. پیش‌بینی می‌شود نرخ تورم هماهنگ در سال ۲۰۲۷ نسبت به ۲۰۲۶ افزایش یابد و پس از آن در سال ۲۰۲۸ تا حدی تعدیل شود. افزایش قیمت حامل‌های انرژی، تغییر حمایت‌های قیمتی و تداوم فشار هزینه‌ها از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر این چشم‌انداز محسوب می‌شوند.

تفاوت میان پیش‌بینی نهادهای بین‌المللی نیز بیانگر حساسیت چشم‌انداز رشد به زمان انتشار و فروض اقتصادی است. برای نمونه، سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در گزارش ژوئن ۲۰۲۶، رشد لهستان را برای سال‌های ۲۰۲۶ و ۲۰۲۷ به‌ترتیب ۳ و ۲.۶ درصد پیش‌بینی کرده بود؛ در حالی که کمیسیون اروپا در نوامبر همان سال، ارقام ۳.۵ و ۲.۷ درصد را برآورد کرده است.

جدول ۲-۱. مقایسه پیش‌بینی رشد واقعی تولید ناخالص داخلی لهستان برای سال‌های ۲۰۲۶ و ۲۰۲۷ (درصد)

شاخص	مقدار	دوره مرجع
رشد واقعی تولید ناخالص داخلی	3.8	۲۰۲۵
رشد واقعی GDP فصل سوم	3.5	Q3 ۲۰۲۶
رشد واقعی GDP	3.5	۲۰۲۶
رشد واقعی GDP	2.7	۲۰۲۷

شاخص	مقدار	دوره مرجع
تورم متوسط سالانه CPI	3.6	۲۰۲۵
تورم CPI ماه اکتبر	3.5	اکتبر ۲۰۲۶
تورم HICP	3.3	۲۰۲۶
تورم HICP	4.4	۲۰۲۷
نرخ بیکاری هماهنگ	3.4	سپتامبر ۲۰۲۶
کسری دولت عمومی به GDP	-7.1	۲۰۲۶
بدهی دولت عمومی به GDP	67.7	۲۰۲۶
حساب جاری به GDP	-2.0	۲۰۲۶
نرخ بهره سیاستی بانک مرکزی	3.75	نوامبر ۲۰۲۶

منبع: European Commission (۲۰۲۶)؛ OECD (2026), OECD Economic Outlook, Volume 2026 Issue 1: Poland.

این تفاوت‌ها را نباید به‌عنوان اختلاف در داده تحقق‌یافته تلقی کرد؛ زیرا پیش‌بینی‌ها در زمان‌های متفاوت و بر مبنای مجموعه اطلاعات و مفروضات خاص هر نهاد تهیه شده‌اند. برای گزارش حاضر، پیش‌بینی نوامبر ۲۰۲۶ کمیسیون اروپا به دلیل تازگی انتشار، مبنای اصلی چشم‌انداز قرار گرفته است.

از منظر ریسک‌ها، چند عامل می‌توانند عملکرد آینده اقتصاد لهستان را تحت تأثیر قرار دهند. نخست، تداوم نااطمینانی در قیمت انرژی است که می‌تواند بر تورم، هزینه تولید و مصرف خانوارها اثر بگذارد. دوم، کاهش اثر سرمایه‌گذاری‌های برخوردار از منابع مالی اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۷ است. سوم، کسری مالی بالا و روند صعودی بدهی دولت عمومی است که احتمالاً انعطاف سیاست مالی را محدود خواهد کرد. چهارم، تحولات جمعیتی و کمبود نیروی کار ماهر است که می‌تواند بر ظرفیت رشد بلندمدت اقتصاد اثرگذار باشد.

در کنار این عوامل، تحولات اقتصادی شرکای اصلی تجاری لهستان و شرایط عمومی اقتصاد اروپا نیز بر تقاضای خارجی محصولات این کشور تأثیرگذار است. بنابراین، چشم‌انداز اقتصاد لهستان را باید در پیوند با تحولات گسترده‌تر اقتصاد اتحادیه اروپا و شرایط ژئوپلیتیکی منطقه ارزیابی کرد.

۲-۸- جمع‌بندی

بررسی شاخص‌های اقتصاد کلان لهستان نشان می‌دهد که این کشور پس از دوره کاهش رشد اقتصادی و افزایش شدید تورم در سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳، طی سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ به مرحله بازیابی فعالیت اقتصادی وارد شده است. رشد واقعی ۳.۸ درصدی تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۵ و تداوم افزایش تولید در سه‌ماهه سوم ۲۰۲۶ بیانگر حفظ پویایی نسبی تقاضای داخلی و فعالیت‌های اقتصادی است.

در حوزه ثبات قیمت‌ها نیز تورم نسبت به سطوح دورقمی سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به‌طور محسوسی کاهش یافته است؛ بااین‌حال، احتمال افزایش مجدد تورم در سال ۲۰۲۷ همچنان یکی از ریسک‌های اصلی چشم‌انداز میان‌مدت محسوب می‌شود. بازار کار لهستان نیز با نرخ بیکاری پایین در مقایسه با متوسط اتحادیه اروپا مشخص می‌شود، هرچند تحولات جمعیتی و محدودیت‌های عرضه نیروی کار می‌توانند در بلندمدت بر ظرفیت رشد اثرگذار باشند.

در بخش مالی، استمرار کسری بالای دولت عمومی و افزایش نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی، یکی از مهم‌ترین چالش‌های اقتصاد کلان لهستان است. این وضعیت ضرورت توجه به مسیر سیاست مالی، هزینه تأمین مالی و روند سرمایه‌گذاری عمومی را افزایش می‌دهد.

در مجموع، اقتصاد لهستان از منظر رشد، وضعیت بازار کار و اندازه تقاضای داخلی، دارای ویژگی‌هایی است که بررسی ظرفیت‌های همکاری اقتصادی و تجاری با آن را توجیه می‌کند. بااین‌حال، ارزیابی فرصت‌های واقعی همکاری میان ایران و لهستان باید فراتر از شاخص‌های کلان اقتصادی انجام شود و ساختار تولید، مزیت‌های صنعتی، الگوی واردات، ظرفیت صادراتی ایران و محدودیت‌های حقوقی و مالی را نیز دربرگیرد. این موضوعات در فصل‌های بعدی گزارش بررسی خواهند شد.

۳- ساختار تولید و بخش‌های اصلی اقتصاد لهستان

ساختار تولید و ترکیب فعالیت‌های اقتصادی از مهم‌ترین شاخص‌های شناخت ظرفیت‌های صنعتی، توان رقابت‌پذیری و زمینه‌های بالقوه همکاری اقتصادی یک کشور به شمار می‌روند. بررسی ساختار تولید لهستان نشان می‌دهد که اقتصاد این کشور، در کنار غلبه بخش خدمات، از پایه صنعتی متنوع و ظرفیت‌های قابل‌توجه در صنایع غذایی، خودروسازی و قطعه‌سازی، ماشین‌آلات، تجهیزات الکتریکی، صنایع شیمیایی و محصولات فلزی برخوردار است. همچنین کشاورزی و صنایع فرآوری مواد غذایی، خدمات پیشرفته کسب‌وکار و فعالیت‌های فناورانه در ساختار اقتصادی آن نقش دارند.

تحولات ساختاری اقتصاد لهستان طی دهه‌های گذشته در بستر گسترش فعالیت‌های تولیدی و خدماتی، ادغام در زنجیره‌های ارزش اروپایی و جذب سرمایه‌گذاری شکل گرفته است. نزدیکی جغرافیایی به بازارهای صنعتی اروپای غربی، دسترسی به نیروی کار متخصص و بهره‌گیری از منابع مالی و نهادی اتحادیه اروپا، زمینه توسعه برخی فعالیت‌های صنعتی و خدماتی با ارزش افزوده بالاتر را فراهم کرده است.

بررسی ظرفیت‌های تولیدی لهستان از منظر روابط اقتصادی با ایران دارای اهمیت است؛ زیرا شناخت ترکیب تولید و زنجیره‌های تأمین این کشور می‌تواند زمینه ارزیابی تقاضای احتمالی برای مواد اولیه، محصولات واسطه‌ای، تجهیزات صنعتی و خدمات تخصصی را فراهم کند. بااین‌حال، وجود ظرفیت تولیدی یا حضور یک صنعت در اقتصاد لهستان، به‌تنهایی نشان‌دهنده وجود فرصت تجاری برای ایران نیست و شناسایی زمینه‌های واقعی همکاری نیازمند تطبیق ساختار تولید با داده‌های تجارت خارجی، مقررات و شرایط اجرایی معاملات است.

در این فصل، ابتدا سهم بخش‌های اصلی اقتصاد در تولید ناخالص داخلی بررسی می‌شود. سپس ساختار صنایع کارخانه‌ای، کشاورزی و صنایع غذایی، ساختمان و انرژی، بخش خدمات، تحقیق‌وتوسعه و ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری لهستان مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

۳-۱- ساختار بخشی تولید ناخالص داخلی

اقتصاد لهستان از نظر ترکیب فعالیت‌های اقتصادی، اقتصادی خدمات‌محور با برخورداری از یک پایه صنعتی گسترده محسوب می‌شود. براساس داده‌های منتشرشده در گزارش Poland in Figures 2026، در ساختار ایجاد تولید ناخالص داخلی لهستان در سال ۲۰۲۵، بخش خدمات با سهم ۶۰.۴ درصد در جایگاه نخست قرار داشته است. بخش صنعت ۱۹ درصد، ساختمان ۶.۲ درصد و کشاورزی، جنگل‌داری و شیلات ۲.۶ درصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل داده‌اند. همچنین سهم مالیات خالص بر محصولات، معادل ۱۱.۹ درصد گزارش شده است.

جدول ۳-۱. سهم بخش‌های اصلی[۳] فعالیت اقتصادی در ایجاد تولید ناخالص داخلی لهستان در سال ۲۰۲۵ (درصد)

بخش فعالیت اقتصادی	سهم از تولید ناخالص داخلی
خدمات	۶۰.۴
صنعت	۱۹.۰
ساختمان	۶.۲
کشاورزی، جنگل‌داری و شیلات	۲.۶
مالیات بر محصولات پس از کسر یارانه‌ها	۱۱.۹

منبع: Statistics Poland (2026a), Poland in Figures 2026، بخش حساب‌های ملی، نمودار Structure of GDP Generation in 2025

[۳] ارقام جدول براساس سهم در تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری ارائه شده‌اند، نه سهم از ارزش افزوده ناخالص بخش‌ها. اختلاف جزئی مجموع درصدها با ۱۰۰ ناشی از گردکردن ارقام است. همچنین این ترکیب از گزارش منتشرشده پیش از بازنگری حساب‌های ملی اکتبر ۲۰۲۶ استخراج شده و لازم است در صورت انتشار ترکیب بخشی بازنگری‌شده، به‌روزرسانی شود.

نمودار ۳-۱. ساختار ایجاد تولید ناخالص داخلی لهستان به تفکیک بخش‌های اصلی فعالیت اقتصادی در سال ۲۰۲۵ (درصد)

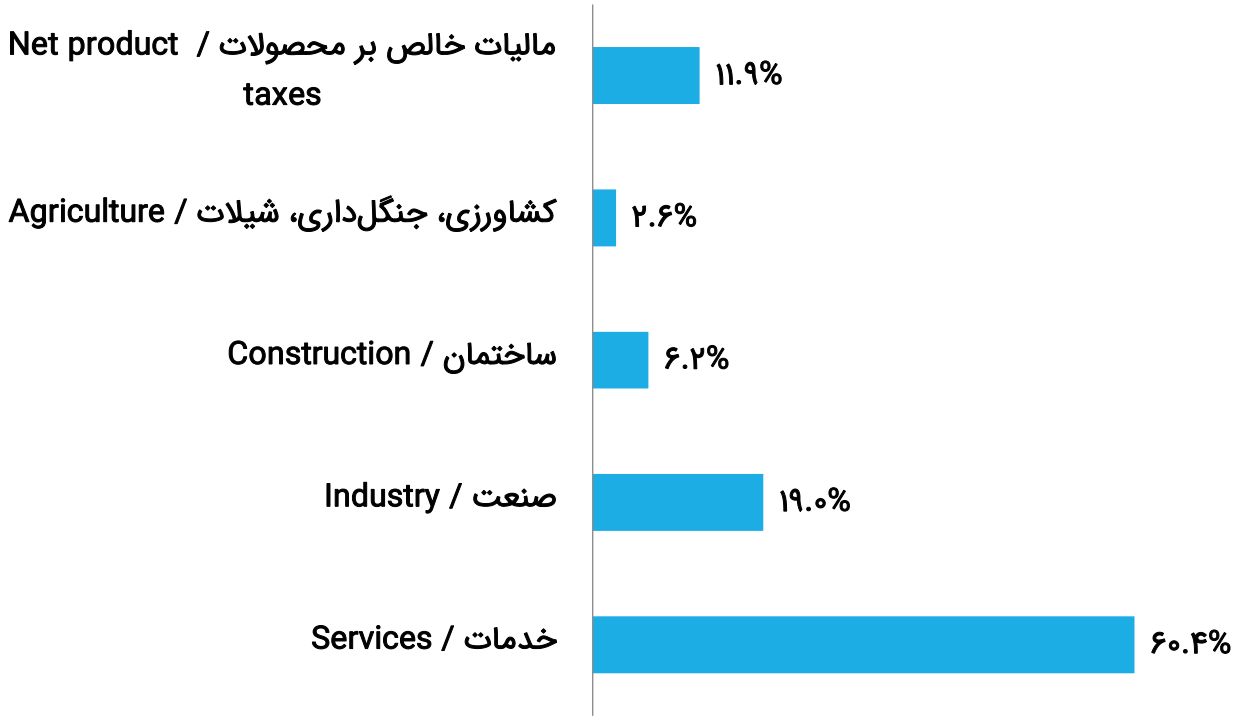

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Poland in Figures 2026

غلبه خدمات در ساختار تولید ناخالص داخلی نشان‌دهنده اهمیت فعالیت‌هایی مانند بازرگانی، حمل‌ونقل، خدمات تخصصی، فعالیت‌های مالی و ارتباطی، خدمات عمومی و سایر فعالیت‌های خدماتی است. در عین حال، سهم ۱۹ درصدی صنعت و سهم مستقل ۶.۲ درصدی ساختمان بیانگر آن است که فعالیت‌های تولیدی و سرمایه‌بر همچنان جایگاه مهمی در اقتصاد لهستان دارند.

از منظر تحلیل ساختاری، ترکیب فوق حاکی از هم‌زیستی بخش خدمات گسترده با صنایع کارخانه‌ای متنوع است. توسعه فعالیت‌های صنعتی می‌تواند تقاضا برای خدمات حمل‌ونقل، انبارداری، فناوری اطلاعات و سایر خدمات پشتیبان را تقویت کند؛ در مقابل، گسترش خدمات تخصصی نیز می‌تواند به ارتقای بهره‌وری و پیچیدگی زنجیره‌های تولید کمک کند.

بااین‌حال، سهم هر بخش از تولید ناخالص داخلی لزوماً نشان‌دهنده میزان صادرات، توان رقابتی بین‌المللی یا ظرفیت جذب واردات آن بخش نیست. برای مثال، برخی صنایع ممکن است با سهم محدودتر در ارزش افزوده ملی، جایگاه مهمی در

زنجیره‌های تأمین بین‌المللی داشته باشند. به همین دلیل، شناخت ساختار تولید باید در کنار مطالعه تجارت خارجی و روابط بین‌بنگاهی انجام شود.

۳-۲- بخش صنعت و صنایع کارخانه‌ای

۳-۲-۱- جایگاه صنعت در ساختار اقتصادی

بخش صنعت یکی از ارکان اصلی توان تولیدی لهستان محسوب می‌شود. این بخش مجموعه‌ای از فعالیت‌های استخراجی، تولید کارخانه‌ای، تأمین انرژی و آب و فعالیت‌های مرتبط را دربر می‌گیرد. در میان این فعالیت‌ها، صنایع کارخانه‌ای از نظر تنوع محصول و ارتباط با زنجیره‌های تأمین اروپایی اهمیت خاصی دارند.

مطابق گزارش Poland in Figures 2026، شاخص حجم تولید فروش‌رفته صنعت در سال ۲۰۲۵ نسبت به سال قبل ۳ درصد افزایش یافت؛ در حالی که رشد این شاخص در سال ۲۰۲۴ حدود ۰.۳ درصد بود. همچنین شاخص تولید صنعتی به قیمت‌های ثابت، با سال پایه ۲۰۱۵ برابر ۱۰۰، در سال ۲۰۲۵ به ۱۵۳.۷ رسید.

اطلاعات جدیدتر نیز از تداوم رشد فعالیت‌های صنعتی حکایت دارد. براساس گزارش اداره آمار لهستان در اکتبر ۲۰۲۶، تولید فروش‌رفته صنعت طی ۹ماهه نخست سال ۲۰۲۶ نسبت به دوره مشابه سال قبل ۳.۶ درصد افزایش یافته است. بااین‌حال، این نرخ مربوط به دوره نه‌ماهه است و نباید به‌عنوان رشد کل سال ۲۰۲۶ تفسیر شود.

در سطح محصولات صنعتی، آمار سال ۲۰۲۵ نشان می‌دهد که رشد فعالیت‌ها در رشته‌های مختلف یکسان نبوده است. ارزش تولید فروش‌رفته محصولات صنایع چوبی، به قیمت‌های ثابت، ۱۰.۵ درصد و محصولات غذایی ۵.۴ درصد افزایش یافت؛ در مقابل، تولید محصولات تجهیزات الکتریکی ۱۰.۴ درصد کاهش داشت.

شاخص تولید فروش‌رفته صنعت و شاخص ارزش تولید فروش‌رفته محصولات صنعتی، به دلیل تفاوت در دامنه پوشش و روش محاسبه، الزاماً تغییرات یکسانی نشان نمی‌دهند. آمار تفصیلی تولید محصولات صنعتی عمدتاً بنگاه‌های دارای حداقل ۱۰ نفر شاغل را پوشش می‌دهد و با ارزش افزوده بخش صنعت در حساب‌های ملی قابل جایگزینی نیست.

۳-۲-۲- ترکیب رشته‌های صنعتی

ساختار صنایع کارخانه‌ای لهستان متنوع است و فعالیت‌های مرتبط با مواد غذایی، تجهیزات حمل‌ونقل، ماشین‌آلات، محصولات شیمیایی و دارویی، صنایع فلزی و محصولات چوبی در آن حضور دارند. بررسی آمار تفصیلی سال ۲۰۲۴ نشان می‌دهد که

گروه صنایع غذایی، نوشیدنی و دخانیات با سهم ۲۳.۲ درصدی از ارزش تولید فروش‌رفته محصولات صنعتی، بزرگ‌ترین گروه بوده است. پس از آن، سایر محصولات ساخته‌شده با سهم ۱۷.۸ درصد، ماشین‌آلات و تجهیزات همراه با محصولات رایانه‌ای، الکترونیکی و اپتیکی با سهم ۱۳.۳ درصد، تجهیزات حمل‌ونقل با ۱۳.۲ درصد و صنایع شیمیایی، دارویی، لاستیک و پلاستیک نیز با ۱۳.۲ درصد قرار گرفته‌اند. مجموع سهم فلزات پایه و محصولات فلزی ۱۱.۴ درصد، صنایع چوب و کاغذ ۵.۵ درصد و محصولات استخراجی ۲.۳ درصد بوده است.

نمودار ۳-۲. ترکیب ارزش تولید فروش‌رفته محصولات صنعتی لهستان به تفکیک گروه‌های اصلی کالا در سال ۲۰۲٤ (درصد)

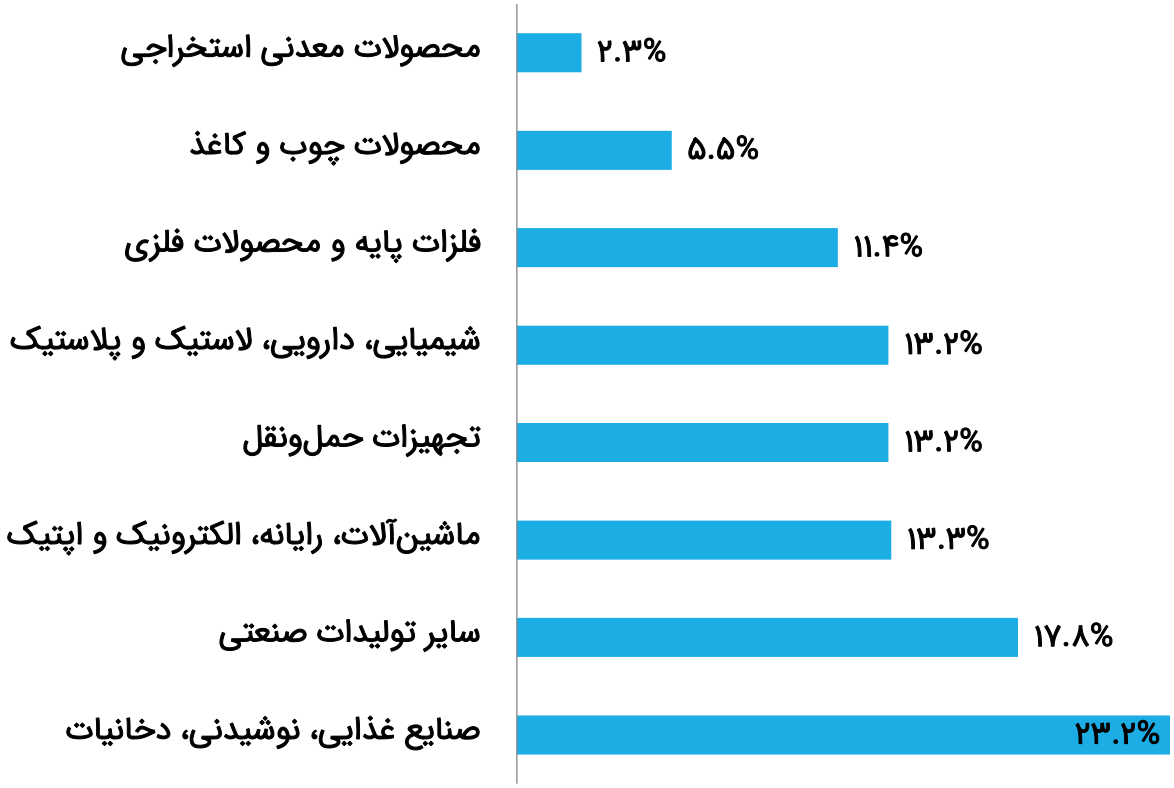

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2025), Production of Industrial Products in 2024، بخش خلاصه اجرایی، نمودار ۱.

ارقام فوق نشان‌دهنده اهمیت صنایع مرتبط با کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای در کنار تولید کالاهای مصرفی هستند. حضور هم‌زمان صنایع ماشین‌آلات، تجهیزات حمل‌ونقل، محصولات فلزی، شیمیایی و پلاستیکی، امکان شکل‌گیری ارتباطات گسترده میان تأمین‌کنندگان مواد اولیه، تولیدکنندگان قطعات و واحدهای مونتاژ و تولید نهایی را فراهم می‌کند.

در سطح تفصیلی‌تر، صنایع غذایی با سهم ۱۹.۳ درصد، تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیمه‌تریلر با ۱۱.۴ درصد، تجهیزات الکتریکی با ۶.۹ درصد و محصولات لاستیکی و پلاستیکی با ۶.۶ درصد از مهم‌ترین رشته‌های تولید فروش‌رفته محصولات صنعتی در سال ۲۰۲۴ بوده‌اند. همچنین فلزات پایه، محصولات فلزی ساخته‌شده و صنایع شیمیایی هر یک سهم قابل‌توجهی داشته‌اند.

در تحلیل این ارقام باید به تفاوت میان «ساختار فروش محصولات صنعتی» و «سهم صنایع در ارزش افزوده» توجه کرد. ارزش فروش محصولات ممکن است شامل مواد اولیه و نهاده‌های خریداری‌شده از سایر بخش‌ها باشد؛ بنابراین، سهم بالای یک رشته از فروش صنعتی الزاماً به معنای سهم مشابه آن در ارزش افزوده یا اشتغال نیست.

۳-۲-۳- صنایع خودروسازی و قطعه‌سازی

صنعت خودرو و قطعه‌سازی یکی از بخش‌های مهم تولید کارخانه‌ای لهستان است. موقعیت این کشور در شبکه صنعتی اروپای مرکزی و حضور تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان قطعات، زمینه ارتباط آن با زنجیره‌های ارزش خودروسازی اروپا را فراهم کرده است. این صنعت علاوه بر تولید خودروهای کامل، طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های مرتبط با قطعات مکانیکی، تجهیزات الکتریکی، قطعات پلاستیکی، لاستیکی و سایر اجزای وسایل نقلیه را دربر می‌گیرد.

آمار اداره مرکزی آمار لهستان نشان می‌دهد که تولید خودروهای سواری در سال ۲۰۲۵ حدود ۲۹۲ هزار دستگاه بوده است؛ در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۴ حدود ۳۱۵ هزار دستگاه گزارش شده بود. کاهش تولید خودروهای سواری در این دوره نباید به‌تنهایی به‌عنوان کاهش ظرفیت کل صنعت خودرو تفسیر شود؛ زیرا فعالیت‌های قطعه‌سازی و تولید تجهیزات مرتبط، بخش مهمی از زنجیره صنعتی خودرو را تشکیل می‌دهند.

در سال‌های اخیر، برقی‌سازی خودروها، تجهیزات ذخیره انرژی و فناوری‌های مرتبط با حمل‌ونقل برقی نیز در گزارش‌های بخشی آژانس سرمایه‌گذاری و تجارت لهستان مورد توجه قرار گرفته‌اند. این تحولات می‌توانند نیازهای فناورانه و ساختار تأمین قطعات را در میان‌مدت تغییر دهند. بااین‌حال، ارزیابی ظرفیت تجاری هر محصول نیازمند بررسی مستقل تولید داخلی، واردات، استانداردهای فنی و الزامات بازار اتحادیه اروپا است.

۳-۲-۴-ماشین‌آلات، تجهیزات الکتریکی و صنایع فلزی

تولید ماشین‌آلات، تجهیزات صنعتی، محصولات فلزی و تجهیزات الکتریکی از دیگر بخش‌های مهم صنایع لهستان است. این فعالیت‌ها نقش واسطه‌ای در تأمین تجهیزات تولید و پشتیبانی از بخش‌هایی مانند خودروسازی، ساختمان، صنایع غذایی و سایر رشته‌های کارخانه‌ای دارند.

در تولید محصولات منتخب، آمار سال ۲۰۲۵ نشان می‌دهد که تولید ماشین‌های ظرف‌شویی به حدود ۵.۳ میلیون دستگاه و تولید انواع تایر به حدود ۵۱.۸ میلیون عدد رسیده است. در مقابل، تولید گیرنده‌های تلویزیونی از حدود ۱۵.۶ میلیون دستگاه در سال ۲۰۲۴ به حدود ۱۴.۸ میلیون دستگاه در ۲۰۲۵ کاهش یافته است.

جدول ۳-۲. مقدار تولید چهار محصول صنعتی منتخب لهستان در سال‌های ۲۰۲٤ و ۲۰۲۵

محصول	واحد	۲۰۲٤	۲۰۲۵	تغییر
خودروی سواری	هزار دستگاه	۳۱۵	۲۹۲	٪−۷.۳
گیرنده تلویزیونی	هزار دستگاه	۱۵٬۵۷۸	۱۴٬۷۶۷	٪−۵.۲
ماشین ظرف‌شویی	هزار دستگاه	۵٬۰۳۸	۵٬۳۱۱	٪+۵.۴
انواع تایر	هزار عدد	۴۹٬۹۳۴	۵۱٬۸۳۰	٪+۳.۸

منبع: محاسبات براساس Statistics Poland (2026a), Poland in Figures 2026، بخش صنعت.

نوسان تولید این محصولات نشان می‌دهد که عملکرد رشته‌های صنعتی لهستان یکسان نیست و روند تقاضا، تغییر فناوری، رقابت بین‌المللی و شرایط بنگاه‌ها می‌تواند بر حجم تولید هر محصول تأثیر بگذارد. ازاین‌رو، برای شناخت ظرفیت‌های همکاری صنعتی، اتکا به شاخص کلی تولید صنعت کافی نیست و باید ساختار تولید در سطح رشته فعالیت و محصول نیز بررسی شود.

۳-۳- کشاورزی، دامپروری و صنایع غذایی

۳-۳-۱- جایگاه کشاورزی در اقتصاد لهستان

کشاورزی، جنگل‌داری و شیلات در سال ۲۰۲۵ حدود ۲.۶ درصد از تولید ناخالص داخلی لهستان را تشکیل داده‌اند. با وجود سهم نسبتاً محدود این بخش در ارزش تولید ملی، کشاورزی از نظر تأمین مواد اولیه صنایع غذایی، تولید محصولات دامی و زراعی و ارتباط با فعالیت‌های فرآوری اهمیت دارد.

ساختار تولید بازاری کشاورزی لهستان نشان‌دهنده اهمیت بیشتر تولیدات دامی در مقایسه با تولیدات زراعی و باغی است. براساس گزارش رسمی اداره آمار، سهم تولیدات دامی از ارزش تولید بازاری کشاورزی از ۵۸.۵ درصد در سال ۲۰۱۵ به ۶۳.۶ درصد در سال ۲۰۲۵ افزایش یافته است. در مقابل، سهم تولیدات زراعی و باغی از ۴۱.۵ درصد به ۳۶.۴ درصد کاهش یافته است.

نمودار ۳-۳. مقایسه ساختار ارزش تولید بازاری کشاورزی لهستان به تفکیک تولیدات زراعی و دامی در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۲۵ (درصد)

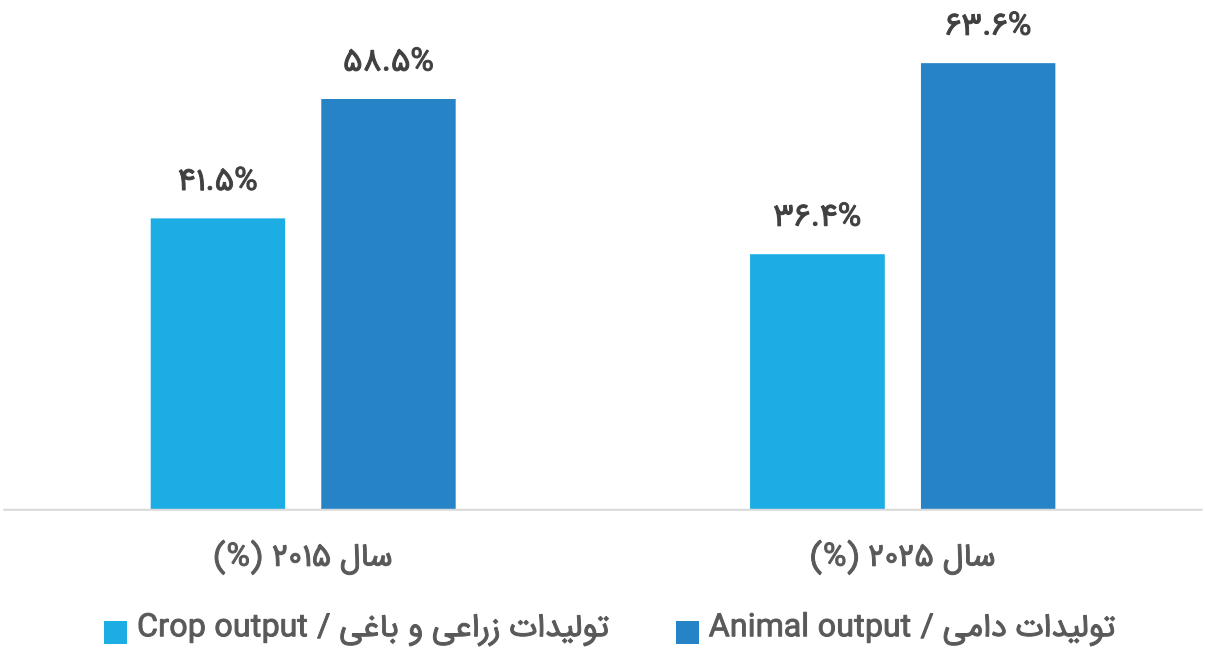

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Poland in Figures 2026، بخش کشاورزی.

در میان تولیدات دامی، شیر گاو، طیور، خوک و گاو از فعالیت‌های مهم به شمار می‌روند. در سال ۲۰۲۵، شیر گاو حدود ۲۰ درصد و طیور ۱۵.۴ درصد از ساختار ارزش تولید بازاری کشاورزی را تشکیل داده‌اند. این ترکیب نشان‌دهنده نقش قابل‌توجه زنجیره‌های دامپروری و فرآورده‌های دامی در بخش کشاورزی لهستان است.

از نظر تولیدات زراعی، غلات، سیب‌زمینی، چغندرقند، سبزیجات و میوه‌ها از محصولات اصلی هستند. مطابق برآورد نهایی اداره آمار لهستان در دسامبر ۲۰۲۵، تولید غلات اصلی همراه با مخلوط غلات در این سال حدود ۲۶.۶ میلیون تن بوده که نسبت به سال قبل ۴.۸ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۳-۳-۲- صنایع فرآوری مواد غذایی

صنایع غذایی یکی از مهم‌ترین رشته‌های کارخانه‌ای لهستان محسوب می‌شود و ارتباط مستقیمی با بخش کشاورزی و دامپروری دارد. این صنایع طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها، شامل فرآوری گوشت و فرآورده‌های دامی، لبنیات، محصولات غلات، سبزیجات و میوه‌های فرآوری‌شده و سایر کالاهای غذایی را دربر می‌گیرند.

اهمیت این بخش در آن است که علاوه بر استفاده از مواد اولیه کشاورزی داخلی، در مراحل فرآوری، بسته‌بندی، نگهداری، توزیع و بازاریابی محصولات نیز ارزش افزوده ایجاد می‌کند. براساس آمار تفصیلی تولید محصولات صنعتی، صنایع غذایی در سال ۲۰۲۴ بزرگ‌ترین رشته صنعتی از نظر ارزش تولید فروش‌رفته بوده و در سال ۲۰۲۵ نیز ارزش تولید فروش‌رفته محصولات این رشته به قیمت‌های ثابت ۵.۴ درصد افزایش یافته است.

حضور صنایع غذایی گسترده، نیاز به نهاده‌ها و خدمات مختلفی از جمله ماشین‌آلات فرآوری، تجهیزات بسته‌بندی، تجهیزات سردخانه‌ای و مواد اولیه و واسطه‌ای را ایجاد می‌کند. بااین‌حال، وجود این نیازها به معنی وارداتی بودن همه نهاده‌ها نیست و برای بررسی ظرفیت همکاری تجاری باید میزان تأمین داخلی و واردات هر قلم به‌صورت مستقل ارزیابی شود.

از منظر همکاری‌های اقتصادی، صنایع غذایی لهستان یکی از بخش‌های مناسب برای بررسی پیوندهای احتمالی زنجیره ارزش است؛ به‌ویژه در زمینه مواد اولیه صنایع غذایی، فرآوری و بسته‌بندی و تجهیزات تخصصی. شناسایی فرصت‌های مشخص این بخش در فصل ششم، براساس تطبیق داده‌های تولید و واردات لهستان با ظرفیت صادراتی ایران، انجام خواهد شد.

۳-۴- بخش ساختمان، زیرساخت و انرژی

۳-۴-۱-ساختمان و فعالیت‌های عمرانی

بخش ساختمان در سال ۲۰۲۵ حدود ۶.۲ درصد از تولید ناخالص داخلی لهستان را تشکیل داده است. این بخش، علاوه بر فعالیت‌های احداث ساختمان‌های مسکونی و غیرمسکونی، پروژه‌های زیرساختی و مهندسی عمران را نیز دربر می‌گیرد.

براساس آمار رسمی، حدود ۷۰.۶ درصد از ارزش تولید ساخت‌وساز و نصب در سال ۲۰۲۵ به فعالیت‌های سرمایه‌گذاری اختصاص داشته و سهم فعالیت‌های تعمیر و نگهداری ۲۹.۴ درصد بوده است. این ترکیب بیانگر اهمیت پروژه‌های جدید ساختمانی و زیرساختی در فعالیت بنگاه‌های ساختمانی تحت پوشش آمار است.

روند سرمایه‌گذاری زیرساختی می‌تواند بر تقاضا برای مصالح ساختمانی، تجهیزات مکانیکی و الکتریکی، ماشین‌آلات تخصصی و خدمات مهندسی اثرگذار باشد. بااین‌حال، اندازه این تقاضا و میزان وابستگی آن به واردات، به ترکیب پروژه‌ها، شرایط تأمین مالی و ظرفیت عرضه داخلی بستگی دارد.

همچنین لازم است میان وجود پروژه‌های ساختمانی و امکان مشارکت شرکت‌های خارجی در آنها تفکیک قائل شد؛ زیرا الزامات فنی، مقررات مناقصات، استانداردهای ساخت و شرایط قراردادی در تعیین قابلیت حضور بنگاه‌ها مؤثرند.

۳-۴-۲- بخش انرژی و گذار صنعتی

بخش انرژی یکی از نهاده‌های اساسی فعالیت‌های صنعتی و خدماتی لهستان محسوب می‌شود. تأمین برق، گاز، گرمایش و سایر حامل‌های انرژی به‌طور مستقیم بر هزینه تولید و رقابت‌پذیری صنایع انرژی‌بر اثر می‌گذارد.

اقتصاد لهستان از نظر تاریخی دارای پیوند قابل‌توجهی با زغال‌سنگ بوده است؛ بااین‌حال، تحولات سیاست‌های انرژی و الزامات اتحادیه اروپا موجب افزایش توجه به توسعه منابع انرژی کم‌کربن، بهبود بهره‌وری انرژی و نوسازی زیرساخت‌های مربوط شده است. آژانس سرمایه‌گذاری و تجارت لهستان نیز فناوری‌های سبز و فعالیت‌های مرتبط با تحول انرژی را در مجموعه بخش‌های مورد توجه سرمایه‌گذاران معرفی کرده است.

از منظر تولید صنعتی، گذار انرژی می‌تواند بر ساختار تقاضا برای تجهیزات تولید برق، سامانه‌های کنترل صنعتی، ماشین‌آلات و فناوری‌های بهینه‌سازی مصرف انرژی اثرگذار باشد. بااین‌حال، برآورد اندازه این بازار و شناسایی پروژه‌های مشخص نیازمند

مطالعه گزارش‌های تخصصی انرژی و سرمایه‌گذاری است. بنابراین، در گزارش حاضر این موضوع به‌عنوان یکی از روندهای مؤثر بر ساختار تولید لهستان معرفی می‌شود و بررسی جزئیات فرصت‌های همکاری به فصل‌های بعدی واگذار می‌شود.

۳-۵- بخش خدمات و فعالیت‌های اقتصادی دانش‌بنیان

۳-۵-۱- ساختار فعالیت‌های خدماتی

بخش خدمات، با سهم ۶۰.۴ درصدی از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۵، بزرگ‌ترین بخش اقتصاد لهستان بوده است. این بخش مجموعه متنوعی از فعالیت‌ها، شامل بازرگانی، حمل‌ونقل، خدمات عمومی، آموزش، سلامت، املاک و مستغلات، خدمات مالی، ارتباطی و تخصصی را دربر می‌گیرد.

در میان فعالیت‌های خدماتی، بازرگانی و تعمیر وسایل نقلیه با سهم ۱۲.۵ درصد از تولید ناخالص داخلی در جایگاه مهمی قرار داشته است. پس از آن، حمل‌ونقل و انبارداری با سهم ۶.۵ درصد، فعالیت‌های املاک و مستغلات با ۵.۶ درصد، اداره عمومی و دفاع و تأمین اجتماعی اجباری با ۵.۵ درصد، سلامت و مددکاری اجتماعی با ۵.۱ درصد و آموزش با ۴.۸ درصد قرار گرفته‌اند. سایر خدمات در مجموع ۲۰.۴ درصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل داده‌اند.

نمودار ۳-٤. سهم رشته‌های منتخب فعالیت‌های خدماتی در تولید ناخالص داخلی لهستان در سال ۲۰۲۵ (درصد)

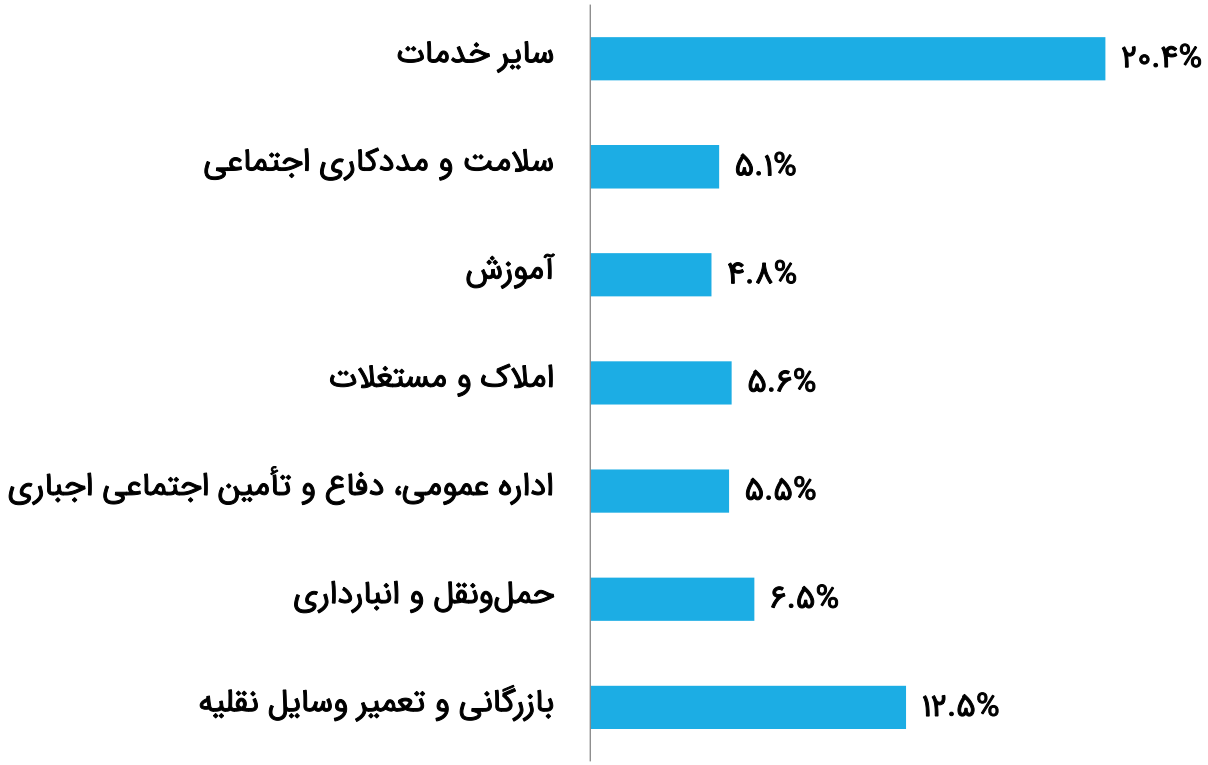

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Poland in Figures 2026، بخش حساب‌های ملی.

ساختار فوق بیانگر گستردگی فعالیت‌های خدماتی در اقتصاد لهستان است. نقش حمل‌ونقل و انبارداری را می‌توان در ارتباط با موقعیت جغرافیایی و شبکه‌های لجستیکی کشور ارزیابی کرد، در حالی که اهمیت بازرگانی، خدمات املاک و فعالیت‌های عمومی با اندازه بازار داخلی و ساختار شهری اقتصاد لهستان ارتباط دارد.

در کنار این فعالیت‌ها، خدمات پیشرفته کسب‌وکار و فناوری اطلاعات از بخش‌هایی هستند که در مطالعات سرمایه‌گذاری لهستان مورد توجه قرار گرفته‌اند. این فعالیت‌ها، برخلاف خدمات سنتی، وابستگی بیشتری به سرمایه انسانی متخصص، زیرساخت دیجیتال و ظرفیت‌های سازمانی دارند.

۳-۵-۲-خدمات پیشرفته کسب‌وکار و فناوری اطلاعات

لهستان طی سال‌های اخیر به یکی از مراکز مهم خدمات پیشرفته کسب‌وکار در اروپای مرکزی و شرقی تبدیل شده است. این بخش شامل مراکز خدمات مشترک شرکت‌ها، برون‌سپاری فرایندهای کسب‌وکار، خدمات فناوری اطلاعات و مراکز تحقیق‌وتوسعه است.

براساس گزارش Delivered from Poland: An Investment Guide for Business Services که با مشارکت آژانس سرمایه‌گذاری و تجارت لهستان تهیه شده و به داده‌های انجمن رهبران خدمات کسب‌وکار لهستان (ABSL) استناد می‌کند[۴]، در سال ۲۰۲۵ تعداد مراکز خدمات کسب‌وکار در لهستان به ۲٬۰۸۱ مرکز، متعلق به ۱٬۲۵۸ شرکت، رسیده است. همچنین تعداد شاغلان این بخش بیش از ۴۸۸ هزار نفر گزارش شده است.

گسترش فعالیت‌های خدمات پیشرفته در لهستان صرفاً به ورشو محدود نیست. شهرهای کراکوف، وروتسواف، گدانسک و گدینیا به‌همراه سوپوت در مجموعه شهری سه‌شهر، و پوزنان نیز از کانون‌های مهم استقرار این مراکز محسوب می‌شوند.

[۴] آمار مراکز خدمات کسب‌وکار مبتنی بر تعریف بخشی انجمن ABSL است و با تعداد کل بنگاه‌های بخش خدمات یا طبقه‌بندی ارزش افزوده خدمات در حساب‌های ملی یکسان نیست. همچنین داده‌های پنج کانون شهری منتخب، کل مراکز کشور را پوشش نمی‌دهند.

نمودار ۳-۵. تعداد مراکز خدمات پیشرفته کسب‌وکار در پنج کانون شهری اصلی لهستان در سال ۲۰۲۵ (تعداد مرکز)

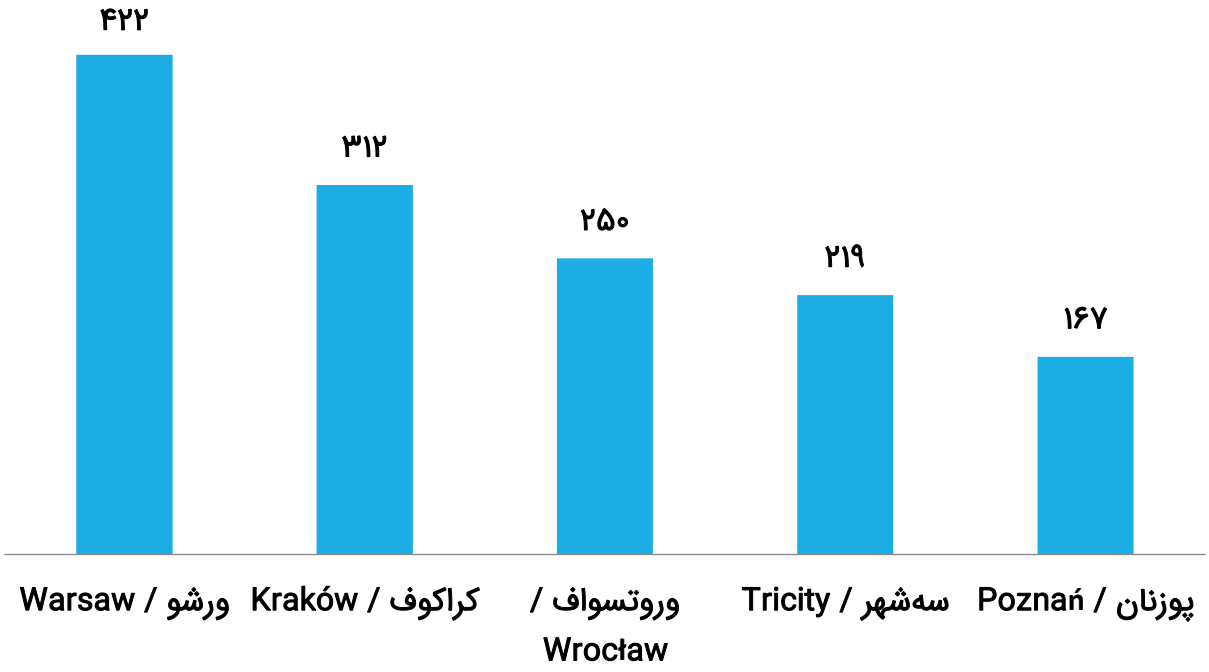

منبع: تهیه و تنظیم براساس *Polish Investment and Trade Agency et al. (2025), Delivered from Poland: An Investment Guide for Business Services, p. 10* به نقل از ABSL (۲۰۲۵).

گسترش خدمات پیشرفته کسب‌وکار می‌تواند نشان‌دهنده تغییر تدریجی جایگاه لهستان از محل ارائه برخی خدمات کم‌هزینه به بستری برای فعالیت‌های تخصصی‌تر و دانش‌بنیان باشد. مطابق گزارش مذکور، تقاضا برای خدمات مرتبط با فناوری اطلاعات، مدیریت داده، تحلیل، فعالیت‌های تخصصی مالی و تحقیق‌وتوسعه از عوامل مؤثر بر توسعه این بخش است.

از منظر همکاری‌های اقتصادی، وجود چنین ظرفیتی می‌تواند زمینه بررسی همکاری‌های فناورانه، خدمات مهندسی، فعالیت‌های تحقیق‌وتوسعه و تعاملات حرفه‌ای میان بنگاه‌ها را فراهم کند. بااین‌حال، امکان عملی همکاری با اشخاص و شرکت‌های ایرانی تابع مقررات حقوقی، محدودیت‌های مالی، الزامات انتقال فناوری و سایر شرایط مربوط است.

۳-۶- تحقیق‌وتوسعه، نوآوری و ظرفیت‌های فناورانه

فعالیت‌های تحقیق‌وتوسعه یکی از عوامل مؤثر بر ارتقای بهره‌وری، تنوع محصولات و افزایش ارزش افزوده در بخش‌های صنعتی و خدماتی محسوب می‌شود. در اقتصاد لهستان، تحول ساختار تولید و گسترش خدمات دانش‌بنیان موجب شده است که نوآوری و مهارت‌های تخصصی از اهمیت فزاینده‌ای برخوردار باشند.

براساس گزارش Poland in Figures 2026، مخارج تحقیق‌وتوسعه داخلی لهستان در سال ۲۰۲۴ معادل ۱.۴۱ درصد تولید ناخالص داخلی بوده است. این نسبت در سال ۲۰۲۳ برابر ۱.۵۶ درصد گزارش شده بود. بنابراین، با وجود اهمیت فعالیت‌های نوآورانه، نسبت مخارج تحقیق‌وتوسعه به تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۴ نسبت به سال قبل کاهش یافته است.

ساختار تأمین مالی تحقیق‌وتوسعه نشان می‌دهد که نقش بنگاه‌های اقتصادی در این فعالیت‌ها افزایش یافته است. سهم بنگاه‌ها از تأمین مالی مخارج داخلی تحقیق‌وتوسعه از ۳۹ درصد در سال ۲۰۱۵ به ۵۷.۸ درصد در سال ۲۰۲۴ رسیده، در حالی که سهم دولت از ۴۱.۹ درصد به ۳۵.۴ درصد کاهش یافته است.

نمودار ۳-٦. مقایسه ترکیب منابع تأمین مالی مخارج تحقیق‌وتوسعه داخلی لهستان در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۲٤ (درصد)

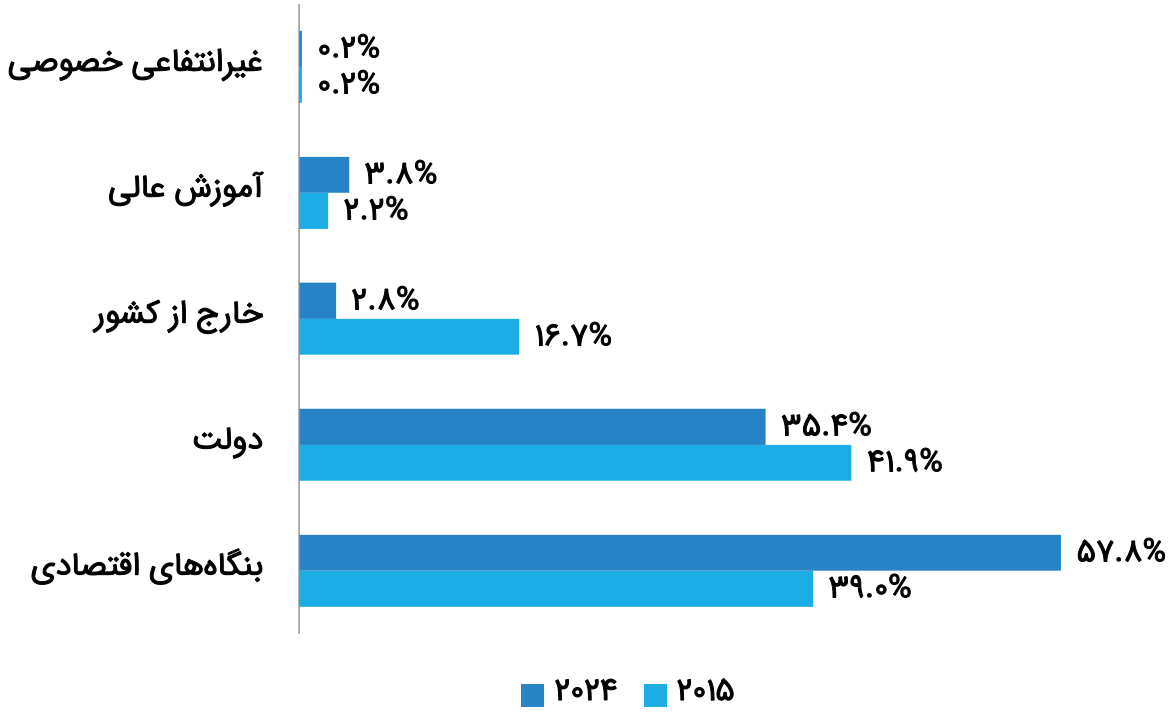

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Poland in Figures 2026، بخش علم و فناوری.

افزایش سهم بنگاه‌های اقتصادی از منابع مالی تحقیق‌وتوسعه می‌تواند نشان‌دهنده گسترش مشارکت بخش خصوصی در فعالیت‌های نوآورانه باشد. بااین‌حال، این شاخص به‌تنهایی برای ارزیابی کیفیت نوآوری، بهره‌وری پژوهش یا موفقیت تجاری محصولات جدید کافی نیست و باید در کنار شاخص‌هایی مانند ثبت اختراع، محصولات نوآورانه، بهره‌وری و پیوند میان بنگاه‌ها و مراکز علمی بررسی شود.

از نظر زمینه‌های صنعتی، فعالیت‌های تحقیق‌وتوسعه می‌توانند در بخش‌هایی مانند تجهیزات الکترونیکی، ماشین‌آلات، فناوری اطلاعات، محصولات دارویی و پزشکی و صنایع حمل‌ونقل نقش داشته باشند. وجود این ظرفیت‌ها برای شناسایی حوزه‌های احتمالی همکاری علمی و فناورانه اهمیت دارد، اما بررسی هر حوزه باید براساس توان واقعی بنگاه‌ها و نهادهای تخصصی و محدودیت‌های انتقال فناوری صورت گیرد.

۳-۷- ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری و پیوندهای زنجیره ارزش

۳-۷-۱-محیط سرمایه‌گذاری و حمایت‌های نهادی

لهستان از ساختار نهادی مشخصی برای ترویج سرمایه‌گذاری و توسعه فعالیت‌های تولیدی و خدماتی برخوردار است. آژانس سرمایه‌گذاری و تجارت لهستان (PAIH) یکی از نهادهای اصلی معرفی ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری، ارائه اطلاعات به سرمایه‌گذاران و تسهیل ارتباط با نهادهای مرتبط محسوب می‌شود.

این آژانس در مجموعه گزارش‌های بخشی خود، حوزه‌هایی مانند خودروسازی و حمل‌ونقل برقی، صنایع غذایی، الکترونیک، ماشین‌آلات، مبلمان، فناوری اطلاعات، صنایع دارویی و تجهیزات پزشکی، فناوری‌های سبز و سایر صنایع تخصصی را معرفی کرده است .

یکی از ابزارهای حمایت از سرمایه‌گذاری، منطقه سرمایه‌گذاری لهستان (Polish Investment Zone) است که امکان استفاده از مشوق‌های مالیاتی برای برخی سرمایه‌گذاری‌های واجد شرایط را فراهم می‌کند. میزان و شرایط بهره‌مندی از حمایت‌ها به عواملی مانند محل سرمایه‌گذاری، اندازه بنگاه، نوع فعالیت، میزان هزینه واجد شرایط و معیارهای قانونی مربوط وابسته است.

بر این اساس، وجود سازوکارهای حمایتی را می‌توان از ویژگی‌های محیط سرمایه‌گذاری لهستان دانست؛ اما برخورداری یک شرکت خارجی از این مشوق‌ها قطعی نیست. بررسی آن مستلزم ارزیابی شرایط متقاضی، نوع پروژه، منشأ سرمایه، مقررات جاری و سایر الزامات حقوقی است.

۳-۸- پیوندهای تولیدی و زنجیره‌های ارزش

ساختار تولید لهستان نشان‌دهنده وجود چند مجموعه صنعتی و خدماتی مرتبط است که می‌توانند در قالب زنجیره‌های ارزش مورد مطالعه قرار گیرند. در این میان، صنایع غذایی و کشاورزی، خودرو و قطعه‌سازی، ماشین‌آلات و تجهیزات، صنایع شیمیایی و پلاستیکی و خدمات فناورانه از مهم‌ترین حوزه‌ها هستند.

در زنجیره صنایع غذایی، فعالیت‌ها از تولید محصولات کشاورزی و دامی آغاز شده و مراحل فرآوری، بسته‌بندی، نگهداری، حمل‌ونقل و عرضه را شامل می‌شوند. در زنجیره خودرو، تولیدکنندگان قطعات فلزی، پلاستیکی، لاستیکی و الکتریکی با واحدهای مونتاژ و سازندگان تجهیزات ارتباط دارند. همچنین در صنایع ماشین‌آلات و الکترونیک، پیوند میان مواد اولیه، قطعات تخصصی، طراحی، تولید و خدمات فنی اهمیت دارد.

جدول ۳-۳. حوزه‌های اصلی زنجیره ارزش در اقتصاد لهستان و محورهای قابل بررسی برای همکاری اقتصادی

حوزه فعالیت	اجزای اصلی زنجیره ارزش	محور مطالعه برای همکاری
کشاورزی و صنایع غذایی	تولید مواد اولیه، فرآوری، بسته‌بندی و توزیع	مواد اولیه، تجهیزات فرآوری، بسته‌بندی و استانداردها
خودرو و قطعه‌سازی	قطعات فلزی، پلیمری و الکتریکی، تولید و مونتاژ	تأمین قطعات و مواد واسطه‌ای، فناوری و استانداردهای صنعتی
ماشین‌آلات و تجهیزات	طراحی، ساخت قطعه، مونتاژ و خدمات فنی	تجهیزات صنعتی، قطعات تخصصی و خدمات مهندسی
صنایع شیمیایی و پلیمری	مواد شیمیایی پایه، رزین‌ها، ترکیبات و محصولات فرآوری‌شده	مواد اولیه و واسطه‌ای، فناوری فرآوری و انطباق فنی
تجهیزات الکترونیکی	قطعات، مونتاژ، آزمون و خدمات فنی	تجهیزات، اجزا و همکاری‌های فناورانه
خدمات پیشرفته کسب‌وکار	فناوری اطلاعات، تحلیل داده، خدمات سازمانی و تحقیق‌وتوسعه	خدمات تخصصی، همکاری پژوهشی و خدمات مهندسی

منبع: تدوین نگارنده براساس Statistics Poland (2025, 2026a, 2026d) و گزارش‌های بخشی Polish Investment and Trade Agency.

جدول فوق، حوزه‌های قابل بررسی را مشخص می‌کند و نباید به‌عنوان فهرست فرصت‌های تجاری احرازشده تلقی شود. برای تعیین ظرفیت واقعی هر حوزه، لازم است میزان واردات لهستان، ساختار تأمین‌کنندگان، توان صادراتی ایران، الزامات فنی و موانع اجرایی به‌صورت مشخص بررسی شود.

۳-۸-۱- توزیع منطقه‌ای فعالیت‌های تولیدی

فعالیت‌های صنعتی و خدماتی لهستان در مناطق مختلف کشور توزیع شده‌اند و هر منطقه بر حسب سابقه صنعتی، دسترسی به زیرساخت‌ها، نیروی کار و حضور بنگاه‌ها دارای ویژگی‌های متفاوتی است. براساس آمار تولید صنعتی سال ۲۰۲۴، استان مازوویتسکیه (Mazowieckie) با سهم ۲۱.۹ درصد از ارزش تولید فروش‌رفته محصولات صنعتی در رتبه نخست قرار داشته است. پس از آن، استان شلونْسکیه (Śląskie) با سهم ۱۴.۵ درصد و ویلکوپولسکیه (Wielkopolskie) با سهم ۱۲ درصد قرار گرفته‌اند.

استان مازوویتسکیه در برخی رشته‌ها، از جمله صنایع غذایی، محصولات رایانه‌ای و الکترونیکی، فرآورده‌های نفتی و دارویی، جایگاه مهمی داشته است. در مقابل، استان شلونْسکیه در فعالیت‌های مرتبط با زغال‌سنگ، فلزات پایه و خودرو و استان ویلکوپولسکیه در تولید مبلمان، نوشیدنی‌ها و منسوجات از مناطق مهم محسوب شده‌اند. این تفاوت‌های منطقه‌ای نشان می‌دهد که شناخت ساختار تولید لهستان نباید صرفاً به شاخص‌های ملی محدود شود. در صورت برنامه‌ریزی برای همکاری‌های صنعتی یا سرمایه‌گذاری، انتخاب مناطق و نهادهای مرتبط با هر صنعت می‌تواند بر کارایی مذاکرات و پیگیری‌های تجاری تأثیر بگذارد.

۳-۹- جمع‌بندی

بررسی ساختار تولید لهستان نشان می‌دهد که اقتصاد این کشور در کنار غلبه بخش خدمات، از پایه صنعتی متنوعی برخوردار است. سهم ۶۰.۴ درصدی خدمات از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۵ نشان‌دهنده اهمیت فعالیت‌های خدماتی است؛ در عین حال، سهم صنعت، ساختمان و تنوع رشته‌های تولیدی بیانگر تداوم نقش فعالیت‌های صنعتی و سرمایه‌بر در اقتصاد کشور است.

در بخش صنعت، صنایع غذایی، خودرو و قطعه‌سازی، ماشین‌آلات و تجهیزات، محصولات فلزی و صنایع شیمیایی و پلیمری از حوزه‌های مهم محسوب می‌شوند. این ساختار، همراه با حضور تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان صنعتی، زمینه شکل‌گیری زنجیره‌های ارزش و ارتباطات تولیدی میان بنگاه‌ها را فراهم کرده است.

در بخش کشاورزی، نقش تولیدات دامی و ارتباط آن با صنایع فرآوری غذایی قابل توجه است. همچنین فعالیت‌های ساختمانی و زیرساختی، در کنار تحولات بخش انرژی، می‌توانند بر ساختار تقاضای تجهیزات و نهاده‌های صنعتی اثرگذار باشند.

در بخش خدمات، گسترش مراکز تخصصی کسب‌وکار و فعالیت‌های فناورانه نشان‌دهنده اهمیت سرمایه انسانی و خدمات دانش‌بنیان است. افزایش سهم بنگاه‌ها در تأمین مالی تحقیق‌وتوسعه نیز بر نقش فعالیت‌های خصوصی در ساختار نوآوری تأکید دارد؛ هرچند ارزیابی میزان موفقیت اقتصادی این فعالیت‌ها نیازمند شاخص‌های تکمیلی است.

از منظر روابط اقتصادی ایران و لهستان، شناخت این ویژگی‌ها امکان شناسایی اولیه بخش‌هایی را فراهم می‌کند که می‌توانند موضوع بررسی تجاری یا صنعتی قرار گیرند. بااین‌حال، تعیین حوزه‌های اولویت‌دار همکاری باید مبتنی بر داده‌های واقعی تقاضای وارداتی لهستان، ظرفیت عرضه ایران، ساختار رقابت، استانداردهای فنی و امکان اجرای معاملات باشد.

بنابراین، مهم‌ترین نتیجه این فصل آن است که اقتصاد لهستان از نظر ساختار تولید، محدود به یک یا چند صنعت خاص نیست و در مجموعه‌ای از فعالیت‌های کارخانه‌ای، خدمات تخصصی و زنجیره‌های ارزش ظرفیت دارد. بررسی میزان ارتباط این ساختار با نیازهای صادراتی و صنعتی ایران، در فصل‌های بعدی گزارش و به‌ویژه در تحلیل تجارت کالایی و شناسایی فرصت‌های همکاری انجام خواهد شد.

۴- ساختار و تحولات تجارت خارجی لهستان

تجارت خارجی یکی از ابعاد مهم ساختار اقتصادی لهستان و از عوامل مؤثر بر پیوند این کشور با اقتصاد اتحادیه اروپا و بازارهای جهانی محسوب می‌شود. موقعیت جغرافیایی لهستان در اروپای مرکزی، عضویت در بازار واحد اتحادیه اروپا، برخورداری از پایه صنعتی متنوع و ارتباط تولیدکنندگان داخلی با زنجیره‌های تأمین منطقه‌ای، زمینه مشارکت گسترده این کشور در مبادلات بین‌المللی کالا را فراهم کرده است.

ساختار تجارت خارجی لهستان، علاوه بر انعکاس ظرفیت‌های تولیدی این کشور، اطلاعات مهمی درباره وابستگی به بازارهای صادراتی، نیاز به مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای، ترکیب کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی وارداتی و موقعیت اقتصاد لهستان در شبکه‌های تجاری اروپا ارائه می‌کند. ازاین‌رو، شناخت روند و ترکیب تجارت این کشور برای ارزیابی جایگاه اقتصادی آن و شناسایی زمینه‌های بالقوه همکاری با شرکای تجاری خارج از اتحادیه اروپا اهمیت دارد.

مطابق آمار نهایی اداره مرکزی آمار لهستان، ارزش صادرات کالایی این کشور در سال ۲۰۲۵ به ۳۶۸.۶ میلیارد یورو و ارزش واردات آن به ۳۷۵.۹ میلیارد یورو رسید. در نتیجه، تراز تجارت کالایی لهستان در این سال با کسری حدود ۷.۳ میلیارد یورو مواجه شد. این وضعیت در مقایسه با مازاد محدود تجارت کالایی در سال ۲۰۲۴، بیانگر افزایش سریع‌تر واردات نسبت به صادرات است.

در این فصل، ابتدا تحولات ارزش صادرات، واردات و تراز تجاری لهستان در دوره ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ بررسی می‌شود. سپس ساختار جغرافیایی تجارت، مهم‌ترین شرکای صادراتی و وارداتی، سهم اتحادیه اروپا در مبادلات، ترکیب کالایی تجارت و تحولات جدید سال ۲۰۲۶ مطالعه خواهد شد. تمرکز این فصل بر تجارت کالایی است؛ تحلیل تفصیلی تجارت ایران و لهستان و شناسایی فرصت‌های همکاری در فصل‌های پنجم و ششم ارائه می‌شود.

ارقام تجارت این فصل مربوط به مبادلات بین‌المللی کالا هستند و تجارت خدمات را شامل نمی‌شوند. در آمار تجارت کالایی، ارزش‌گذاری صادرات عموماً بر مبنای FOB و واردات بر مبنای CIF انجام می‌شود؛ بنابراین، بخشی از تفاوت ارزش‌های ثبت‌شده به روش ارزش‌گذاری و هزینه‌های حمل‌ونقل و بیمه مربوط است.

۴-۱- روند صادرات، واردات و تراز تجارت کالایی

۴-۱-۱-تحولات ارزش تجارت خارجی در دوره ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵

بررسی آمار تجارت خارجی لهستان در دوره ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ نشان‌دهنده افزایش سطح مبادلات کالایی این کشور، همراه با تغییرات قابل‌توجه در تراز تجاری است. براساس سالنامه رسمی تجارت خارجی لهستان، ارزش صادرات از ۲۸۸.۱ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۱ به ۳۶۸.۶ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۵ افزایش یافته است. در همین دوره، ارزش واردات نیز از ۲۸۹.۶ میلیارد یورو به ۳۷۵.۹ میلیارد یورو رسیده است.

جدول ٤-۱. روند ارزش صادرات، واردات و تراز تجارت کالایی لهستان در دوره ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

سال	صادرات	واردات	تراز تجاری
۲۰۲۱	۲۸۸.۱	۲۸۹.۶	−۱.۵
۲۰۲۲	۳۴۶.۲	۳۶۶.۲	−۲۰.۰
۲۰۲۳	۳۵۳.۱	۳۴۳.۳	+۹.۸
۲۰۲٤	۳۵۳.۰	۳۵۲.۵	+۰.۵
۲۰۲۵	۳۶۸.۶	۳۷۵.۹	−۷.۳

منبع: محاسبات و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۲.

نمودار ٤-١. روند ارزش صادرات و واردات کالایی لهستان در دوره ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

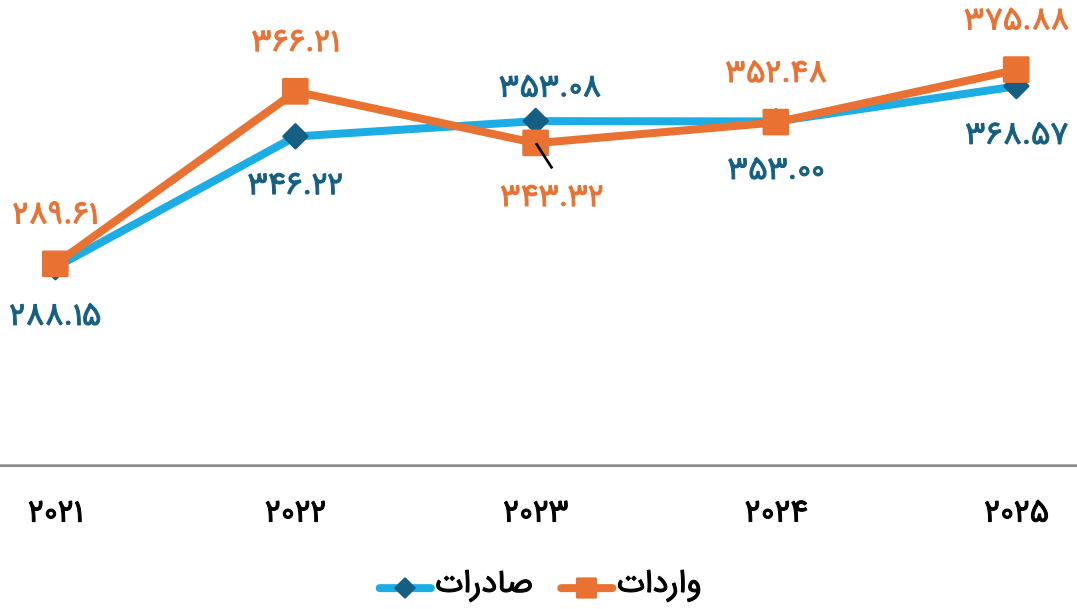

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۲.

همان‌گونه که در جدول ۴-۱ و نمودار ۴-۱ مشاهده می‌شود، ارزش صادرات و واردات لهستان در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال ۲۰۲۱ افزایش محسوسی داشته است. در این سال، افزایش ارزش واردات از رشد صادرات بیشتر بود و کسری تجاری به حدود ۲۰ میلیارد یورو رسید. در مقابل، در سال ۲۰۲۳ ارزش واردات کاهش یافت، در حالی که صادرات در سطحی نزدیک به سال قبل باقی ماند. در نتیجه، تراز تجارت کالایی با مازاد حدود ۹.۸ میلیارد یورو همراه شد.

در سال ۲۰۲۴ صادرات و واردات به یکدیگر نزدیک شدند و مازاد تجارت کالایی به حدود ۰.۵ میلیارد یورو محدود شد. در سال ۲۰۲۵، افزایش مجدد واردات و رشد سریع‌تر آن نسبت به صادرات، موجب بازگشت تراز تجاری به وضعیت کسری شد.

براساس داده‌های نهایی سال ۲۰۲۵، ارزش صادرات کالایی لهستان به یورو نسبت به سال ۲۰۲۴ حدود ۴.۴ درصد و ارزش واردات حدود ۶.۶ درصد افزایش یافت. در نتیجه، افزایش واردات از رشد صادرات پیشی گرفت و تراز تجارت کالایی از مازاد محدود سال ۲۰۲۴ به کسری ۷.۳ میلیارد یورویی[۵] تغییر یافت.

[۵] نرخ‌های تغییر ارزش صادرات و واردات به یورو، رشد اسمی ارزش تجارت را نشان می‌دهند و معادل رشد حجم فیزیکی یا واقعی تجارت نیستند. تغییرات قیمت کالاها، ترکیب محصولات و نرخ‌های ارز نیز می‌توانند بر این ارقام اثر بگذارند.

۴-۱-۲- تغییرات تراز تجاری

تحولات تراز تجارت کالایی لهستان طی دوره بررسی نشان می‌دهد که رابطه میان صادرات و واردات این کشور در سال‌های مختلف یکسان نبوده است. پس از ثبت کسری در سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲، تراز تجاری در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ مثبت شد، اما در سال ۲۰۲۵ بار دیگر به وضعیت کسری بازگشت.

نمودار ٤-۲. تغییرات تراز تجارت کالایی لهستان در دوره ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)[۶]

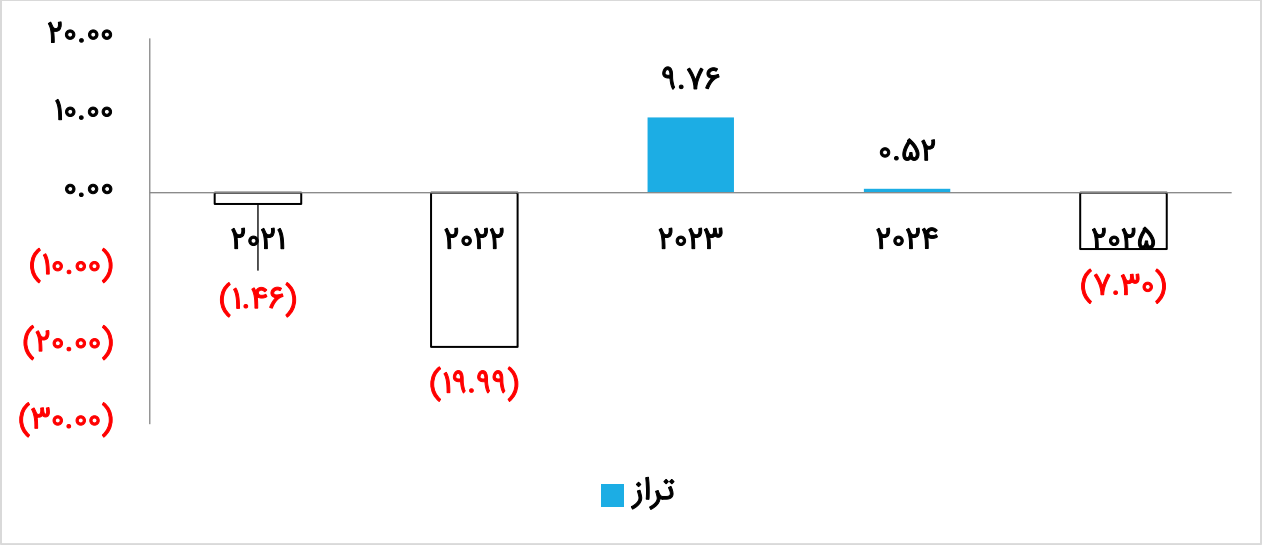

منبع: محاسبات براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۲.

تغییرات تراز تجاری را باید در ارتباط با ساختار تقاضای داخلی و خارجی و ترکیب کالاهای مبادله‌شده تفسیر کرد. افزایش واردات می‌تواند ناشی از رشد تقاضای مصرفی، نیاز صنایع به نهاده‌ها و تجهیزات یا تغییر قیمت کالاهای وارداتی باشد. به همین ترتیب، رشد صادرات ممکن است تحت تأثیر تقاضای شرکای خارجی، ظرفیت تولید داخلی و شرایط رقابتی بنگاه‌ها قرار گیرد.

[۶] اعداد داخل پرانتز در صورت‌های مالی به معنی منفی بودن است.

ازاین‌رو، کسری تجارت کالایی به‌تنهایی برای نتیجه‌گیری درباره تضعیف رقابت‌پذیری اقتصاد لهستان کافی نیست. ارزیابی دقیق‌تر مستلزم بررسی ترکیب کالایی مبادلات، عملکرد صنایع صادرات‌محور، تغییرات قیمت و حجم تجارت و وضعیت حساب جاری تراز پرداخت‌ها است.

۴-۲- ساختار جغرافیایی تجارت خارجی و شرکای اصلی

۴-۲-۱- بازارهای عمده صادراتی

ساختار جغرافیایی صادرات لهستان نشان‌دهنده تمرکز قابل‌توجه مبادلات این کشور بر بازارهای اروپایی، به‌ویژه اعضای اتحادیه اروپا است. این الگو با موقعیت جغرافیایی، عضویت در بازار واحد اروپا و ارتباط صنایع لهستان با شبکه‌های تولیدی کشورهای همسایه سازگاری دارد.

براساس داده‌های سال ۲۰۲۵، آلمان بزرگ‌ترین مقصد صادرات کالاهای لهستان بوده است. ارزش صادرات لهستان به آلمان به حدود ۹۹.۴ میلیارد یورو رسید که تقریباً ۲۷ درصد کل صادرات کالایی این کشور را تشکیل می‌دهد. جمهوری چک با حدود ۲۳.۱ میلیارد یورو، فرانسه با ۲۲.۵ میلیارد یورو، بریتانیا با ۱۸.۷ میلیارد یورو و هلند با ۱۷.۱ میلیارد یورو در رتبه‌های بعدی قرار داشتند.

جدول ٤-۲. پنج شریک اصلی صادراتی و وارداتی لهستان در سال ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

رتبه	مقصد صادرات	ارزش صادرات	مبدأ واردات	ارزش واردات
۱	آلمان	۹۹.۴	آلمان	۷۱.۸
۲	جمهوری چک	۲۳.۱	چین	۵۸.۱
۳	فرانسه	۲۲.۵	ایتالیا	۱۷.۸
٤	بریتانیا	۱۸.۷	ایالات متحده آمریکا	۱۷.۷
۵	هلند	۱۷.۱	هلند	۱۴.۵

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۲۵.

نمودار ٤-٣. ده مقصد اصلی صادرات کالایی لهستان در سال ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۲۵.

تمرکز صادرات لهستان بر آلمان و دیگر اقتصادهای اروپایی نشان‌دهنده اهمیت بازارهای منطقه‌ای برای بنگاه‌های صادراتی این کشور است. نزدیکی جغرافیایی، وجود شبکه‌های حمل‌ونقل یکپارچه، مقررات مشترک بازار واحد و ارتباطات تولیدی میان بنگاه‌ها می‌توانند در شکل‌گیری چنین الگویی نقش داشته باشند.

در کنار بازارهای اتحادیه اروپا، بریتانیا و ایالات متحده آمریکا نیز از مقاصد مهم صادراتی لهستان محسوب می‌شوند. همچنین اوکراین در سال ۲۰۲۵ یکی از بازارهای اصلی صادرات لهستان بوده است. وجود این شرکا نشان می‌دهد که اگرچه بخش عمده صادرات لهستان به بازارهای اروپایی وابسته است، تجارت این کشور محدود به اتحادیه اروپا نیست.

۴-۲-۲- کشورهای اصلی تأمین‌کننده واردات

ساختار جغرافیایی واردات لهستان در مقایسه با صادرات آن متنوع‌تر است و علاوه بر کشورهای اروپایی، اقتصادهای بزرگ خارج از اتحادیه اروپا نیز در آن نقش قابل‌توجهی دارند.

در سال ۲۰۲۵، آلمان با حدود ۷۱.۸ میلیارد یورو، بزرگ‌ترین مبدأ واردات لهستان بود و نزدیک به ۱۹.۱ درصد کل واردات این کشور را تأمین کرد. چین نیز با صادرات حدود ۵۸.۱ میلیارد یورو کالا به لهستان و سهم تقریبی ۱۵.۵ درصد، در رتبه دوم قرار گرفت. پس از این دو کشور، ایتالیا، ایالات متحده آمریکا و هلند از تأمین‌کنندگان اصلی بازار لهستان بودند.

نمودار ٤-٤. ده مبدأ اصلی واردات کالایی لهستان در سال ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

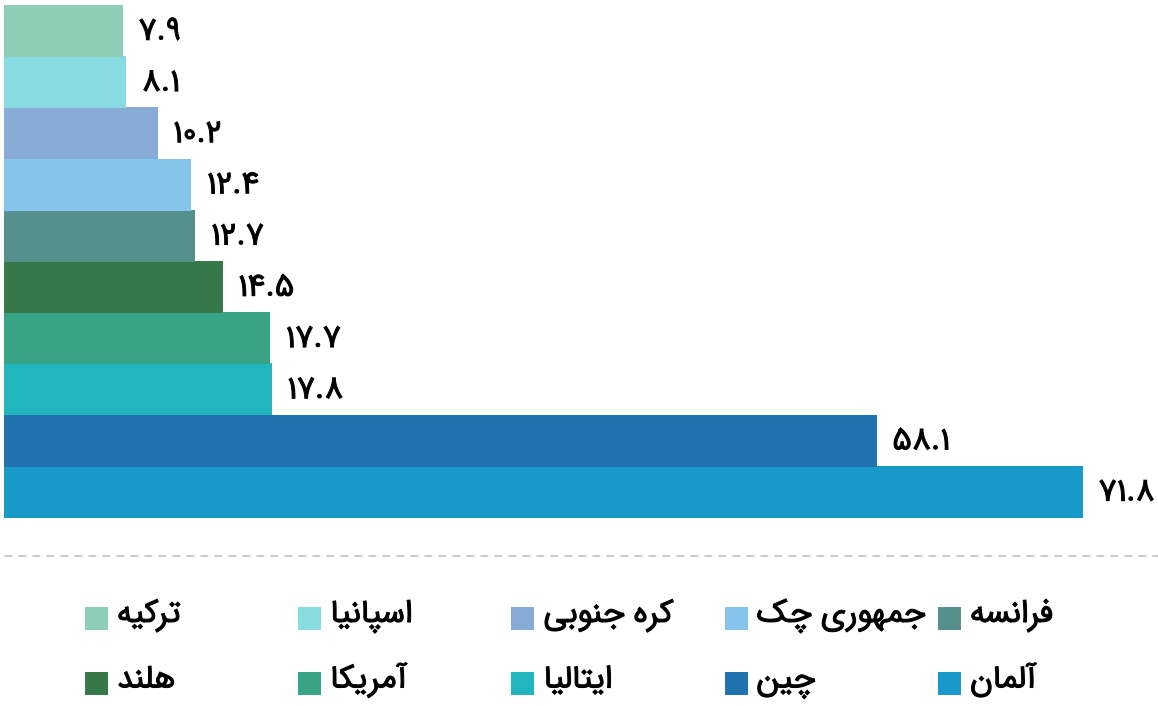

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۲۵.

وجود چین در رتبه دوم تأمین‌کنندگان بازار لهستان نشان‌دهنده اهمیت عرضه کالاهای آسیایی در ساختار واردات این کشور است. از سوی دیگر، حضور آلمان، ایتالیا، هلند، فرانسه و جمهوری چک در میان تأمین‌کنندگان اصلی، جایگاه زنجیره‌های تأمین درون‌اروپایی را نشان می‌دهد.

همچنین حضور ایالات متحده آمریکا، کره جنوبی و ترکیه در میان تأمین‌کنندگان عمده، بیانگر آن است که واردات لهستان از مجموعه‌ای از اقتصادهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه تأمین می‌شود. بااین‌حال، ارزیابی رقابت تجاری میان این کشورها مستلزم بررسی ترکیب کالایی واردات است؛ زیرا سهم بالای یک کشور در کل واردات لزوماً به معنی برتری آن در همه گروه‌های محصولی نیست.

در مقایسه آمار کشور شریک تجاری باید به مبنای ثبت کشور مبدأ، کشور ارسال‌کننده یا کشور مقصد توجه شود. همچنین ارزش واردات ثبت‌شده از یک کشور لزوماً نشان‌دهنده آن نیست که همه مراحل تولید کالا در همان کشور انجام شده است. این موضوع به‌ویژه هنگام مقایسه آمار آینه‌ای تجارت اهمیت دارد.

۴-۳- جایگاه اتحادیه اروپا در تجارت خارجی لهستان

عضویت در اتحادیه اروپا یکی از ویژگی‌های تعیین‌کننده ساختار تجارت خارجی لهستان است. بازار واحد اروپا از طریق قواعد مشترک گمرکی، کاهش موانع داخلی تجارت کالا و ارتباط نزدیک بازارهای عضو، چارچوب نهادی بخش مهمی از مبادلات تجاری این کشور را شکل داده است.

براساس آمار رسمی سال ۲۰۲۵، ارزش صادرات کالایی لهستان به کشورهای عضو اتحادیه اروپا حدود ۲۷۶.۵ میلیارد یورو بوده است. این رقم نزدیک به ۷۵ درصد کل صادرات کالایی لهستان را تشکیل می‌دهد. در مقابل، واردات لهستان از اتحادیه اروپا حدود ۱۹۸.۶ میلیارد یورو و معادل ۵۲.۸ درصد کل واردات این کشور بوده است.

جدول ٤-۳. مقایسه تجارت کالایی لهستان با اتحادیه اروپا و سایر کشورهای جهان در سال ۲۰۲۵

گروه شریک تجاری	صادرات، میلیارد یورو	واردات، میلیارد یورو	تراز، میلیارد یورو
اتحادیه اروپا	۲۷۶.۵	۱۹۸.۶	+۷۷.۹
کشورهای خارج از اتحادیه اروپا	۹۲.۰	۱۷۷.۳	−۸۵.۲
کل جهان	۳۶۸.۶	۳۷۵.۹	−۷.۳

منبع: محاسبات براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۲.

تفاوت سهم اتحادیه اروپا در صادرات و واردات لهستان از ویژگی‌های مهم ساختار تجاری این کشور است. حدود سه‌چهارم صادرات لهستان راهی بازار اتحادیه اروپا می‌شود، در حالی که نزدیک به نیمی از واردات از کشورهای خارج از این اتحادیه تأمین می‌شود.

این عدم تقارن در تراز تجارت نیز منعکس شده است. لهستان در سال ۲۰۲۵ با کشورهای عضو اتحادیه اروپا مازاد تجاری حدود ۷۷.۹ میلیارد یورو داشت؛ در مقابل، تراز تجارت آن با کشورهای خارج از اتحادیه اروپا با کسری حدود ۸۵.۲ میلیارد یورو همراه بود.

این الگو با ساختاری سازگاری دارد که در آن بخشی از مواد اولیه، کالاهای واسطه‌ای، تجهیزات و کالاهای مصرفی از بازارهای جهانی وارد می‌شوند و محصولات تولیدشده یا فرآوری‌شده در اقتصاد لهستان به بازارهای اروپایی عرضه می‌گردند. بااین‌حال، اثبات میزان وابستگی هر صنعت به نهاده‌های وارداتی یا تعیین ارزش افزوده داخلی صادرات، نیازمند تحلیل داده‌های نهاده ـ ستانده و تجارت برحسب ارزش افزوده است. صرف مشاهده آمار تجارت ناخالص برای چنین نتیجه‌گیری‌هایی کافی نیست.

برای فعالان اقتصادی خارج از اتحادیه اروپا، از جمله ایران، این ساختار اهمیت دارد؛ زیرا بازار لهستان در عین پیوند گسترده با شرکای اروپایی، از کشورهای غیرعضو نیز واردات قابل‌توجهی دارد. بااین‌حال، اندازه واردات خارج از اتحادیه به‌تنهایی معیاری برای تعیین ظرفیت قابل دسترس شرکت‌های ایرانی نیست و لازم است ترکیب کالاها، ساختار رقابت، مقررات و محدودیت‌های عملی تجارت بررسی شود.

۴-۴- ساختار کالایی صادرات و واردات لهستان

۴-۴-۱-ترکیب تجارت براساس بخش‌های اصلی طبقه‌بندی کالایی

بررسی ترکیب کالایی تجارت خارجی، تصویری دقیق‌تر از ساختار تقاضا و عرضه بین‌المللی لهستان ارائه می‌کند. در این زمینه، آمار تجارت خارجی لهستان براساس نظام نامگذاری ترکیبی اتحادیه اروپا (Combined Nomenclature – CN) امکان تحلیل گروه‌های اصلی و ریزگروه‌های کالا را فراهم می‌سازد.

مطابق سالنامه تجارت خارجی لهستان، بخش ماشین‌آلات، وسایل مکانیکی و تجهیزات الکتریکی در سال ۲۰۲۵ بزرگ‌ترین گروه صادراتی و وارداتی کشور بوده است. ارزش صادرات این گروه حدود ۹۱.۸ میلیارد یورو و ارزش واردات آن حدود ۹۳.۲ میلیارد یورو گزارش شده است.

جدول ٤-٤. ارزش تجارت کالایی لهستان در گروه‌های منتخب طبقه‌بندی CN در سال ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

گروه کالا	صادرات	واردات
ماشین‌آلات، تجهیزات مکانیکی و الکتریکی	۹۱.۸	۹۳.۲
وسایل حمل‌ونقل و تجهیزات وابسته	۴۶.۱	۴۵.۶
فلزات پایه و مصنوعات آنها	۳۲.۰	۳۵.۲
فرآورده‌های صنایع غذایی، نوشیدنی و دخانیات	۳۱.۸	۱۷.۵
محصولات صنایع شیمیایی و وابسته	۲۷.۳	۳۷.۸

گروه کالا	صادرات	واردات
پلاستیک، لاستیک و مصنوعات آنها	۲۳.۰	۲۳.۵
مواد و محصولات معدنی	۸.۱	۲۶.۱
منسوجات و مصنوعات نساجی	۱۹.۱	۲۲.۱

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۵.

نمودار ٤-٥. مقایسه ارزش صادرات و واردات گروه‌های اصلی کالایی لهستان براساس بخش‌های طبقه‌بندی CN در سال ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

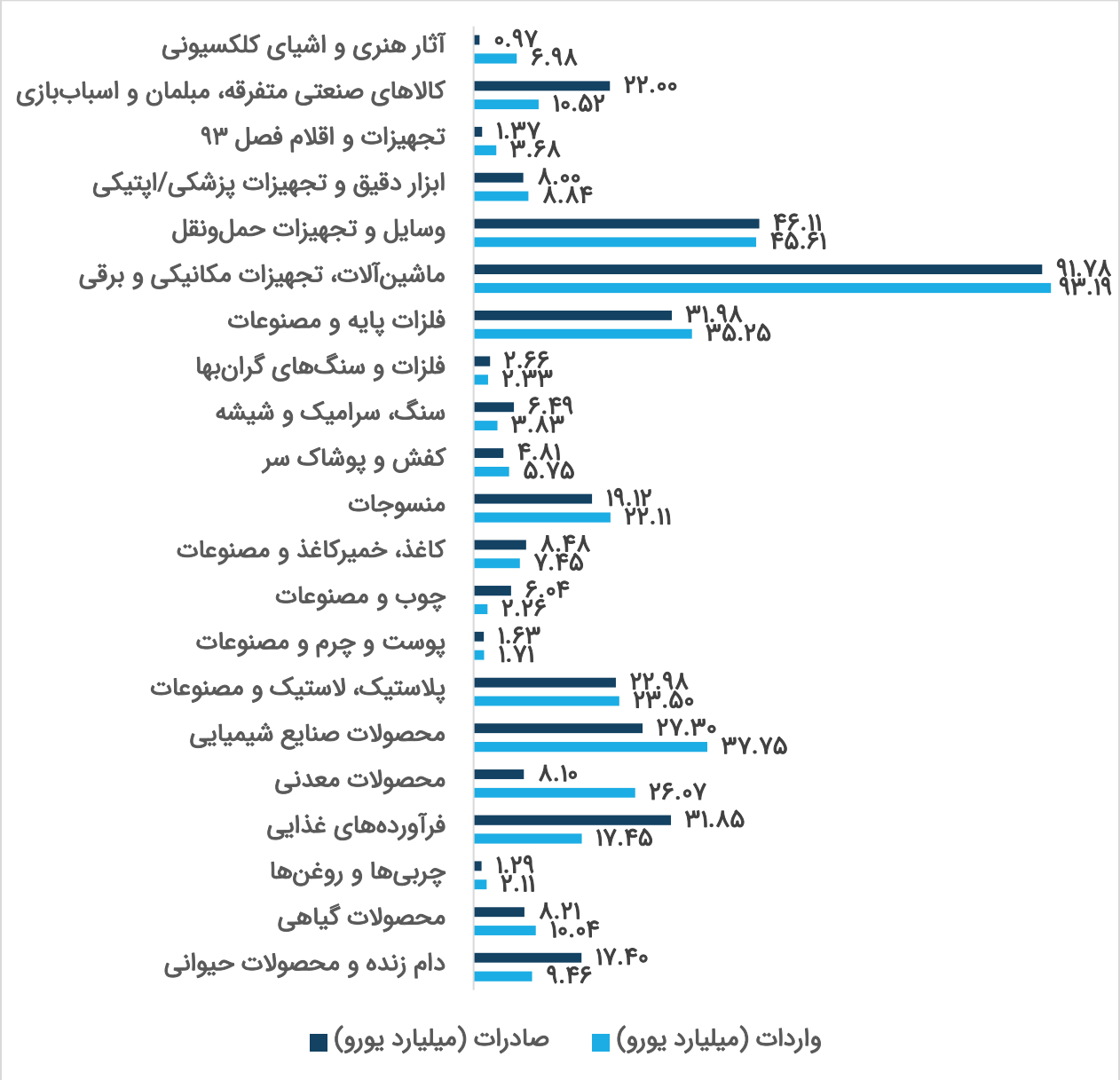

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۵.

گروه‌های ارائه‌شده در جدول ۴-۴ براساس «بخش‌های» طبقه‌بندی CN هستند که هر بخش می‌تواند چند فصل کالایی را شامل شود. بنابراین، این گروه‌ها نباید با کدهای دورقمی HS یکسان تلقی شوند.

۴-۴-۲- کالاهای عمده صادراتی

در ساختار صادرات کالایی لهستان، ماشین‌آلات و تجهیزات الکتریکی جایگاه نخست را دارند. صادرات این گروه در سال ۲۰۲۵ حدود ۲۴.۹ درصد کل صادرات کشور را تشکیل داده است. وسایل حمل‌ونقل و تجهیزات مربوط با سهم حدود ۱۲.۵ درصد، یکی دیگر از گروه‌های عمده صادراتی محسوب می‌شوند.

این ترکیب نشان‌دهنده حضور گسترده کالاهای صنعتی و ساخته‌شده در سبد صادراتی لهستان است. در کنار این محصولات، فلزات و مصنوعات فلزی، صنایع غذایی، محصولات شیمیایی و مواد پلیمری نیز سهم قابل‌توجهی دارند.

یکی از ویژگی‌های مهم ساختار صادرات لهستان، سهم بالای فرآورده‌های صنایع غذایی در کنار کالاهای صنعتی است. در سال ۲۰۲۵، صادرات گروه فرآورده‌های صنایع غذایی، نوشیدنی و دخانیات به حدود ۳۱.۸ میلیارد یورو رسید که به‌مراتب بیشتر از واردات همین گروه بود. این وضعیت با جایگاه صنایع غذایی در ساختار تولید این کشور، که در فصل سوم بررسی شد، سازگاری دارد.

همچنین صادرات گروه فلزات پایه و مصنوعات آنها حدود ۳۲ میلیارد یورو و صادرات محصولات صنایع شیمیایی و وابسته حدود ۲۷.۳ میلیارد یورو بوده است. حضور این گروه‌ها در کنار صادرات ماشین‌آلات و وسایل حمل‌ونقل، بیانگر تنوع نسبی سبد صادراتی لهستان است.

بااین‌حال، ارزش بالای صادرات یک گروه کالایی لزوماً نشان‌دهنده مزیت نسبی آشکارشده آن گروه نیست. محاسبه شاخص مزیت نسبی آشکارشده مستلزم مقایسه سهم آن کالا در صادرات لهستان با سهم همان کالا در صادرات جهان، در دوره و طبقه‌بندی یکسان است.

۴-۴-۳-کالاهای عمده وارداتی

در طرف واردات نیز ماشین‌آلات و تجهیزات الکتریکی با ارزش حدود ۹۳.۲ میلیارد یورو بزرگ‌ترین گروه کالایی محسوب می‌شوند. پس از آن، وسایل حمل‌ونقل و تجهیزات وابسته با ۴۵.۶ میلیارد یورو، محصولات صنایع شیمیایی با ۳۷.۸ میلیارد یورو و فلزات پایه و مصنوعات آنها با ۳۵.۲ میلیارد یورو قرار دارند.

ترکیب مذکور نشان می‌دهد که واردات لهستان، علاوه بر کالاهای مصرفی، شامل طیف وسیعی از کالاهای سرمایه‌ای، مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای است. این ساختار با وجود بخش صنعتی گسترده و ارتباط تولیدکنندگان لهستانی با زنجیره‌های تولید منطقه‌ای سازگاری دارد.

در گروه مواد و محصولات معدنی، ارزش واردات سال ۲۰۲۵ حدود ۲۶.۱ میلیارد یورو بوده است؛ در حالی که صادرات این گروه به حدود ۸.۱ میلیارد یورو رسید. در نتیجه، کسری قابل‌توجه این گروه یکی از عوامل اثرگذار بر ساختار تراز کالایی لهستان بوده است.در گروه محصولات صنایع شیمیایی و وابسته نیز واردات از صادرات پیشی گرفته است. بااین‌حال، برای شناسایی اقلام دارای ظرفیت تجاری باید ترکیب دقیق این گروه به تفکیک مواد شیمیایی پایه، داروها، سایر محصولات شیمیایی و کالاهای تخصصی بررسی شود؛ زیرا ویژگی‌های بازار و الزامات قانونی این محصولات متفاوت است.

۴-۵- بررسی تفصیلی تجارت در سطح فصل‌های دورقمی HS

برای شناخت دقیق‌تر ترکیب تجارت خارجی لهستان، استفاده از طبقه‌بندی دورقمی نظام هماهنگ‌شده توصیف و کدگذاری کالا (HS2) مناسب است. این سطح از طبقه‌بندی امکان تفکیک گروه‌هایی را فراهم می‌کند که در بخش‌های بزرگ‌تر CN تجمیع شده‌اند.

براساس داده‌های سال ۲۰۲۵، فصل ۸۴ شامل ماشین‌آلات، وسایل مکانیکی و اجزای آنها، یکی از بزرگ‌ترین فصل‌های کالایی در تجارت لهستان بوده است. ارزش صادرات این فصل حدود ۵۰.۴ میلیارد یورو و ارزش واردات آن حدود ۴۸.۳ میلیارد یورو گزارش شده است. فصل ۸۵، شامل ماشین‌آلات و تجهیزات الکتریکی و اجزای آنها، با صادرات حدود ۴۱.۴ میلیارد یورو و واردات ۴۴.۹ میلیارد یورو، از دیگر بخش‌های اصلی تجارت محسوب می‌شود .

جدول ٤-٥. ارزش صادرات و واردات لهستان در فصل‌های منتخب دورقمی HS در سال ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

کد HS2	شرح فصل کالا	صادرات	واردات
۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی و فرآورده‌های مرتبط	۷.۶۴	۲۳.۹۷
۳۰	محصولات دارویی	۷.۱۷	۱۳.۹۴
۳۹	پلاستیک و مصنوعات آن	۱۶.۷۶	۱۸.۰۲
۷۲	آهن و فولاد	۴.۸۱	۱۱.۰۶
۷۳	مصنوعات آهن و فولاد	۱۱.۱۵	۹.۰۹

۸۴	ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی	۵۰.۴۲	۴۸.۳۰
۸۵	ماشین‌آلات و تجهیزات الکتریکی	۴۱.۳۶	۴۴.۸۹
۸۷	وسایل نقلیه زمینی و قطعات مربوط	۳۸.۴۵	۴۰.۶۷

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جداول ۲۱ و ۲۲.

نمودار ٤-٦. مقایسه ارزش صادرات و واردات فصل‌های منتخب دورقمی HS لهستان در سال ۲۰۲۵ (میلیارد یورو)

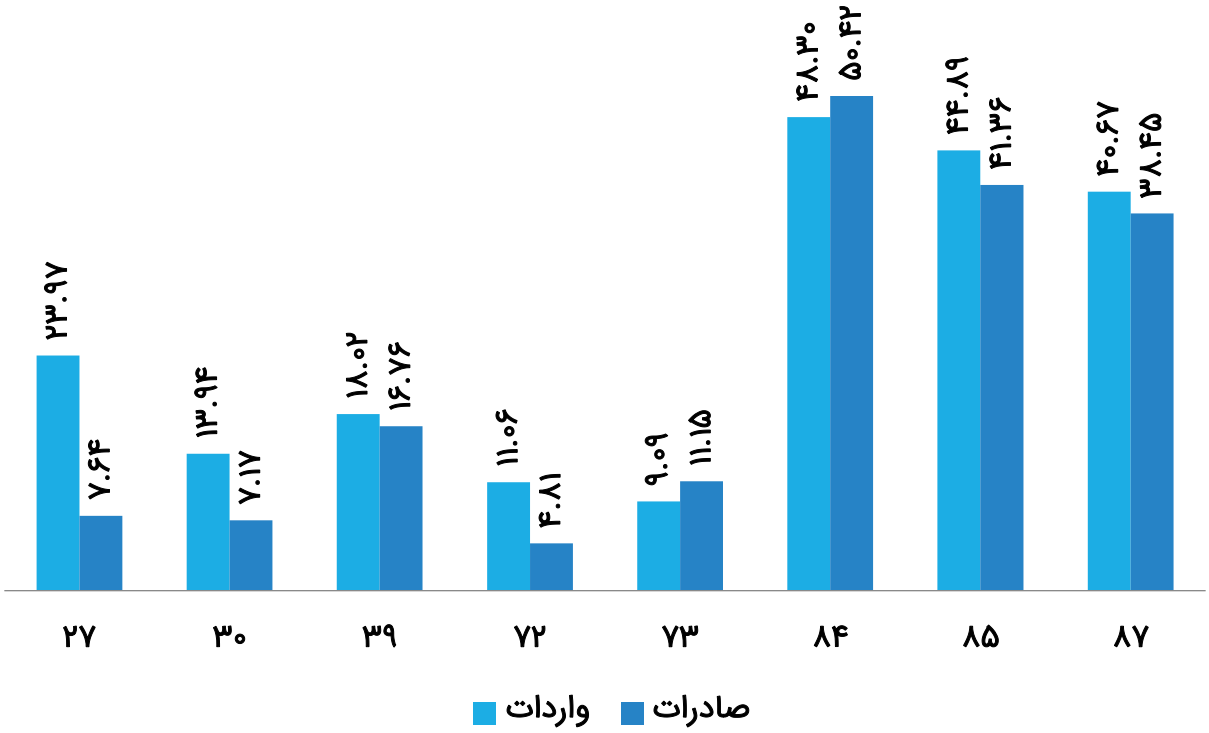

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (2026a), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جداول ۲۱ و ۲۲.

در گروه ماشین‌آلات مکانیکی، ارزش صادرات اندکی بیش از واردات بوده است؛ در حالی که در گروه تجهیزات الکتریکی و وسایل نقلیه، واردات از صادرات پیشی گرفته است. وجود مبادلات گسترده دوطرفه در این گروه‌ها می‌تواند با تخصص‌گرایی درون‌صنعتی و تقسیم فعالیت‌ها میان بنگاه‌های مختلف سازگار باشد؛ اما برای اثبات تجارت درون‌صنعتی، بررسی دقیق‌تر در سطح کدهای تفصیلی و محاسبه شاخص‌های مربوط ضروری است.

در فصل ۳۹، شامل پلاستیک و مصنوعات آن، واردات لهستان حدود ۱۸ میلیارد یورو و صادرات آن حدود ۱۶.۸ میلیارد یورو بوده است. همچنین در فصل ۷۲، شامل آهن و فولاد، ارزش واردات بیش از دو برابر صادرات گزارش شده است. در مقابل، در فصل ۷۳، شامل مصنوعات آهن و فولاد، صادرات از واردات بیشتر بوده است.

تفاوت عملکرد فصل‌های ۷۲ و ۷۳ از نظر تحلیل زنجیره ارزش اهمیت دارد؛ زیرا این دو فصل به ترتیب بخش‌هایی از مواد پایه فلزی و محصولات ساخته‌شده از آنها را پوشش می‌دهند. بااین‌حال، نمی‌توان تنها براساس تفاوت تراز تجاری این دو فصل درباره منشأ مواد اولیه یا میزان ارزش افزوده داخلی صادرات لهستان نتیجه‌گیری کرد.

از منظر مطالعات بازار، داده‌های دورقمی HS برای غربال اولیه گروه‌های کالایی مناسب هستند، اما برای تعیین ظرفیت صادرات یک محصول مشخص، دقت کافی ندارند[۷]. برای مثال، واردات بالای فصل ۳۹ به معنی وجود تقاضای وارداتی یکسان برای همه انواع پلیمرها و مصنوعات پلاستیکی نیست. بنابراین، در مرحله شناسایی فرصت‌های تجاری لازم است داده‌ها تا سطح شش‌رقمی HS و در صورت ضرورت تا کدهای ملی متناظر بررسی شوند.

۴-۶- تحولات جدید تجارت خارجی در سال ۲۰۲۶

آخرین داده‌های منتشرشده اداره مرکزی آمار لهستان تا زمان تدوین گزارش، عملکرد تجارت خارجی این کشور در دوره ژانویه تا سپتامبر ۲۰۲۶ را پوشش می‌دهد. این آمار که در ۱۳ نوامبر ۲۰۲۶ منتشر شده است، نشان می‌دهد که ارزش صادرات کالایی لهستان در ۹ماهه نخست سال به ۱٬۲۴۸.۱ میلیارد زلوتی و ارزش واردات به ۱٬۲۸۵.۵ میلیارد زلوتی رسیده است. در نتیجه، تراز تجارت کالایی در این دوره کسری ۳۷.۴ میلیارد زلوتی داشته است.

بر حسب یورو، ارزش صادرات دوره مذکور ۲۹۳.۱ میلیارد یورو و واردات ۳۰۱.۹ میلیارد یورو بوده است. آمار رسمی کسری تجارت کالایی این دوره را حدود ۸.۷ میلیارد یورو اعلام کرده است. در مقایسه با دوره مشابه سال قبل، ارزش صادرات برحسب

---

[۷] نظام CN اتحادیه اروپا در سطح هشت‌رقمی دارای ریزکدهای مخصوص خود است. برای مقایسه بین‌المللی با داده‌های گمرک ایران، باید کدها در سطح مشترک شش‌رقمی HS و با کنترل نسخه طبقه‌بندی تطبیق داده شوند؛ یکسان بودن هشت رقم کد ملی ایران با کد CN اتحادیه اروپا قابل فرض نیست.

زلوتی ۷.۶ درصد و ارزش واردات ۸.۸ درصد افزایش یافته است. بنابراین، همانند سال کامل ۲۰۲۵، در ۹ماهه نخست ۲۰۲۶ نیز رشد ارزش واردات از صادرات بیشتر بوده است.

جدول ٤-٦. شاخص‌های تجارت کالایی لهستان در دوره ژانویه تا سپتامبر ۲۰۲٦

شاخص	مقدار	تغییر نسبت به دوره مشابه ۲۰۲۵
صادرات به زلوتی	۱٬۲۴۸.۱ میلیارد	٪+۷.۶
واردات به زلوتی	۱٬۲۸۵.۵ میلیارد	٪+۸.۸
تراز تجاری به زلوتی	−۳۷.۴ میلیارد	—
صادرات به یورو	۲۹۳.۱ میلیارد	٪+۷.۲
واردات به یورو	۳۰۱.۹ میلیارد	٪+۸.۳
تراز تجاری به یورو	−۸.۷ میلیارد	—

منبع: *Statistics Poland (2026c), Foreign Trade Turnover of Goods in Total and by Countries in January–September 2026.*

تداوم رشد واردات در سال ۲۰۲۶ نشان‌دهنده افزایش ارزش کالاهای ورودی به اقتصاد لهستان است. بااین‌حال، تفکیک نقش افزایش مقدار واردات، تغییر قیمت کالاها و تحولات ترکیب سبد وارداتی به داده‌های تفصیلی‌تر نیاز دارد. بنابراین، صرف افزایش ارزش واردات را نمی‌توان به افزایش یکسان تقاضای واقعی برای همه گروه‌های کالایی نسبت داد.

از منظر تحلیل بازار، داده‌های سال ۲۰۲۶ تصویری به‌روزتر از تحولات تجارت ارائه می‌کنند؛ بااین‌حال، برای رتبه‌بندی شرکای تجاری و بررسی ترکیب کالایی، استفاده از داده‌های نهایی سال کامل ۲۰۲۵ همچنان مناسب‌تر است. ازاین‌رو، ساختار کالایی و جغرافیایی این فصل بر مبنای سال ۲۰۲۵ تنظیم شده و اطلاعات ۹ماهه ۲۰۲۶ به‌عنوان شاخص تحولات جدید مورد استفاده قرار گرفته است.

۴-۷- دلالت‌های ساختار تجارت خارجی برای ارزیابی همکاری‌های اقتصادی

بررسی روند، ساختار جغرافیایی و ترکیب کالایی تجارت خارجی لهستان چند نتیجه مهم برای مطالعات همکاری اقتصادی به همراه دارد.

نخست، تمرکز صادرات لهستان بر اتحادیه اروپا نشان‌دهنده ارتباط گسترده این کشور با بازارهای منطقه‌ای است. این ویژگی باعث می‌شود شرایط تقاضا در اقتصادهای بزرگ اروپایی، به‌ویژه آلمان، یکی از متغیرهای مهم در ارزیابی عملکرد صادراتی لهستان باشد.

دوم، سهم قابل‌توجه کشورهای خارج از اتحادیه اروپا در واردات لهستان نشان می‌دهد که بازار این کشور علاوه بر تأمین‌کنندگان اروپایی، از منابع جهانی نیز کالا وارد می‌کند. بااین‌حال، دسترسی عملی صادرکنندگان به این بازار به نوع کالا، الزامات فنی، ساختار رقابت، مقررات تجاری و شرایط پرداخت بستگی دارد.

سوم، ترکیب کالایی تجارت لهستان، حضور گسترده کالاهای صنعتی، ماشین‌آلات، تجهیزات الکتریکی، وسایل حمل‌ونقل، مواد شیمیایی، فلزات و محصولات پلیمری را نشان می‌دهد. این تنوع، ضرورت انجام مطالعات محصول‌محور را افزایش می‌دهد؛ زیرا شرایط رقابت، استانداردها و ساختار تأمین در هر گروه متفاوت است.

چهارم، اختلاف تراز تجارت کالایی لهستان با اتحادیه اروپا و سایر کشورهای جهان نشان می‌دهد که ارزیابی تجارت این کشور صرفاً در سطح کل، تصویری کامل ارائه نمی‌کند. تحلیل جغرافیایی و کالایی باید به‌صورت هم‌زمان انجام شود تا بتوان نقش بازارهای مقصد و منابع تأمین را شناسایی کرد.

پنجم، افزایش ارزش واردات در سال ۲۰۲۵ و ۹ماهه نخست ۲۰۲۶ نشان‌دهنده پویایی مبادلات ورودی این کشور است. بااین‌حال، برای تبدیل این مشاهده به یک ارزیابی عملی از فرصت‌های تجاری ایران، لازم است واردات لهستان از جهان در سطح HS6 با صادرات ایران به جهان و ساختار رقابت در بازار مقصد تطبیق داده شود.

بر این اساس، آمار تجارت خارجی لهستان در این فصل مبنای شناخت ساختار کلی بازار را فراهم می‌کند، اما به‌تنهایی برای تعیین کالاهای اولویت‌دار صادرات ایران کافی نیست. بررسی این موضوع مستلزم مطالعه روابط تجاری موجود دو کشور و تحلیل ظرفیت‌های صادراتی ایران در سطح ریزکدهای کالایی است که در فصل‌های پنجم و ششم گزارش انجام می‌شود.

۴-۸- جمع‌بندی

ساختار تجارت خارجی لهستان نشان می‌دهد که این کشور یکی از اقتصادهای دارای مبادلات کالایی گسترده در اروپای مرکزی است. در سال ۲۰۲۵، ارزش صادرات کالایی لهستان به حدود ۳۶۸.۶ میلیارد یورو و واردات به ۳۷۵.۹ میلیارد یورو رسید. افزایش سریع‌تر واردات نسبت به صادرات موجب شد تراز تجارت کالایی، پس از مازاد محدود سال ۲۰۲۴، با کسری حدود ۷.۳ میلیارد یورو مواجه شود.

از نظر جغرافیایی، آلمان مهم‌ترین شریک تجاری لهستان است. همچنین حدود ۷۵ درصد صادرات این کشور به بازارهای اتحادیه اروپا اختصاص دارد؛ در مقابل، سهم اتحادیه اروپا از واردات لهستان حدود ۵۲.۸ درصد است. این تفاوت نشان‌دهنده جایگاه پررنگ بازارهای اروپایی در صادرات و نقش مهم تأمین‌کنندگان خارج از اتحادیه اروپا در واردات این کشور است.

از نظر ترکیب کالایی، ماشین‌آلات و تجهیزات مکانیکی و الکتریکی، وسایل حمل‌ونقل، فلزات، محصولات شیمیایی، صنایع غذایی و کالاهای پلیمری از گروه‌های مهم تجارت خارجی لهستان محسوب می‌شوند. این ساختار با پایه صنعتی متنوع کشور ارتباط دارد و ضرورت تحلیل دقیق زنجیره‌های تولید و تأمین را نشان می‌دهد. داده‌های ۹ماهه نخست ۲۰۲۶ نیز از تداوم رشد اسمی مبادلات و افزایش سریع‌تر واردات نسبت به صادرات حکایت دارند. بااین‌حال، برای ارزیابی جهت‌گیری آینده تجارت لازم است تحولات قیمت، مقدار، شرکای تجاری و ترکیب کالاها در دوره‌های بعدی نیز بررسی شود.

در مجموع، لهستان بازاری با واردات گسترده و ساختار کالایی متنوع است، اما شناسایی فرصت‌های واقعی همکاری با ایران باید بر پایه مقایسه تفصیلی تقاضای وارداتی لهستان با ظرفیت عرضه ایران انجام شود. بررسی روابط تجاری موجود ایران و لهستان و سپس شناسایی محصولات دارای ظرفیت بالقوه، گام‌های بعدی تحلیل خواهند بود.

۵- روابط اقتصادی و تجاری جمهوری اسلامی ایران و لهستان

روابط اقتصادی و تجاری ایران و لهستان در چارچوب مناسبات تاریخی دو کشور، ساختار تولید و تجارت خارجی آنها و تحولات محیط اقتصادی و حقوقی بین‌المللی شکل گرفته است. اگرچه سابقه روابط رسمی میان دو کشور به دهه‌های گذشته بازمی‌گردد، حجم کنونی مبادلات کالایی در مقایسه با اندازه اقتصاد و تجارت خارجی لهستان محدود است. بااین‌حال، بررسی ترکیب تجارت دوجانبه نشان می‌دهد که مبادلات دو کشور به یک گروه کالایی خاص محدود نبوده و مجموعه‌ای از محصولات کشاورزی و غذایی، مواد اولیه صنعتی، محصولات شیمیایی و پلیمری، ماشین‌آلات و تجهیزات را شامل می‌شود.

روابط رسمی ایران و لهستان در ۱۹ مارس ۱۹۲۷ با امضای معاهده دوستی میان دو کشور رسمیت یافت. در دهه‌های بعد، مناسبات اقتصادی و صنعتی نیز از طریق انعقاد موافقت‌نامه‌های همکاری توسعه پیدا کرد. از جمله اسناد مهم در این زمینه می‌توان به موافقت‌نامه حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری، موافقت‌نامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و موافقت‌نامه همکاری اقتصادی اشاره کرد.

با وجود این چارچوب حقوقی، تحولات سیاسی و اقتصادی بین‌المللی و محدودیت‌های تجاری و مالی، به‌ویژه تحریم‌های اعمال‌شده علیه ایران، بر امکان گسترش روابط اقتصادی دو کشور اثر گذاشته‌اند. ازاین‌رو، شناخت روابط تجاری موجود باید علاوه بر بررسی ارزش مبادلات و ترکیب کالاها، محدودیت‌های آماری و شرایط عملی اجرای معاملات را نیز دربرگیرد.

این فصل با استفاده از دو مجموعه اصلی داده تنظیم شده است: نخست، اطلاعات صادرات و واردات گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال کامل ۱۴۰۳ و ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴ که به تفکیک کشور طرف معامله و کد هشت‌رقمی تعرفه در دسترس است؛ دوم، آمار تجارت خارجی لهستان در سال‌های میلادی ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ که در سالنامه‌های رسمی اداره مرکزی آمار لهستان (GUS) منتشر شده است.

در ادامه، ابتدا روند و ارزش تجارت دوجانبه از منظر گمرک ایران بررسی می‌شود. سپس ترکیب کالایی مبادلات در سطوح HS2، HS6 و HS8، آمار رسمی طرف لهستانی، اختلاف منابع آماری، سوابق همکاری و موانع موجود مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

لازم به ذکر است، سال آماری گمرک ایران خورشیدی و سال آماری اداره مرکزی آمار لهستان میلادی است. بنابراین، ارقام این دو مجموعه از نظر دوره زمانی منطبق نیستند و نباید بدون تهیه داده‌های ماهانه هم‌دوره برای محاسبه اختلاف تجارت آینه‌ای یا نرخ رشد مشترک استفاده شوند.

۵-۱- وضعیت تجارت کالایی دوجانبه از منظر گمرک ایران

۵-۱-۱- ارزش صادرات، واردات و تراز تجاری

بررسی فایل‌های تفصیلی گمرک ایران نشان می‌دهد که ارزش صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در سال ۱۴۰۳ برابر ۱۶.۹۳ میلیون دلار و ارزش واردات ثبت‌شده از لهستان معادل ۳۱.۷۵ میلیون دلار بوده است. بر این اساس، مجموع تجارت کالایی دو کشور در این سال حدود ۴۸.۶۹ میلیون دلار و تراز تجاری ایران با کسری ۱۴.۸۲ میلیون دلار همراه بوده است.

در ده‌ماهه نخست سال ۱۴۰۴، ارزش صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان به ۵۷.۱۸ میلیون دلار و واردات از لهستان به ۱۸.۴۹ میلیون دلار رسیده است. در نتیجه، مجموع تجارت ثبت‌شده در این دوره حدود ۷۵.۶۷ میلیون دلار و تراز تجاری ایران مثبت ۳۸.۶۸ میلیون دلار بوده است.

جدول ۵-۱. شاخص‌های اصلی تجارت کالایی ایران و لهستان در سال ۱۴۰۳ و ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴ (میلیون دلار)

شاخص	سال کامل ۱۴۰۳	ده‌ماهه ۱۴۰۴
صادرات ایران به لهستان	۱۶.۹۳	۵۷.۱۸
واردات ایران از لهستان	۳۱.۷۵	۱۸.۴۹
مجموع تجارت دوجانبه	۴۸.۶۹	۷۵.۶۷
تراز تجاری ایران	−۱۴.۸۲	+۳۸.۶۸
تعداد کدهای HS8 صادراتی	۸۲	۹۷
تعداد کدهای HS8 وارداتی	۲۲۹	۱۷۸

منبع: محاسبات نگارنده براساس داده‌های تفصیلی گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳ و ۱۴۰۴).

نمودار ۵-۱. مقایسه ارزش صادرات و واردات ثبت‌شده ایران در تجارت با لهستان در سال کامل ۱۴۰۳ و ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴ (میلیون دلار)

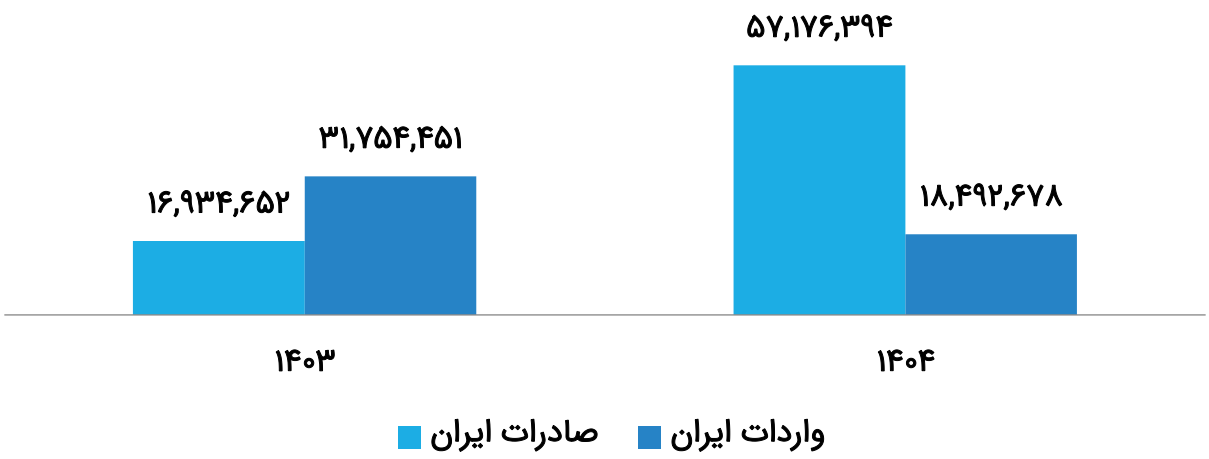

منبع: تهیه و تنظیم براساس داده‌های تفصیلی گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳ و ۱۴۰۴).

بررسی تراز تجاری نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۳ ارزش واردات ایران از لهستان بیش از صادرات به این کشور بوده است؛ در حالی که در دوره مورد بررسی سال ۱۴۰۴، صادرات ثبت‌شده از واردات پیشی گرفته است. بااین‌حال، تغییر علامت تراز تجاری به‌تنهایی نشان‌دهنده گسترش پایدار صادرات یا بهبود عمومی جایگاه ایران در بازار لهستان نیست و باید ترکیب کالایی مبادلات نیز بررسی شود.

نمودار ۵-۲. مقایسه تراز تجارت کالایی ثبت‌شده ایران با لهستان در سال کامل ۱۴۰۳ و ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴ (دلار)

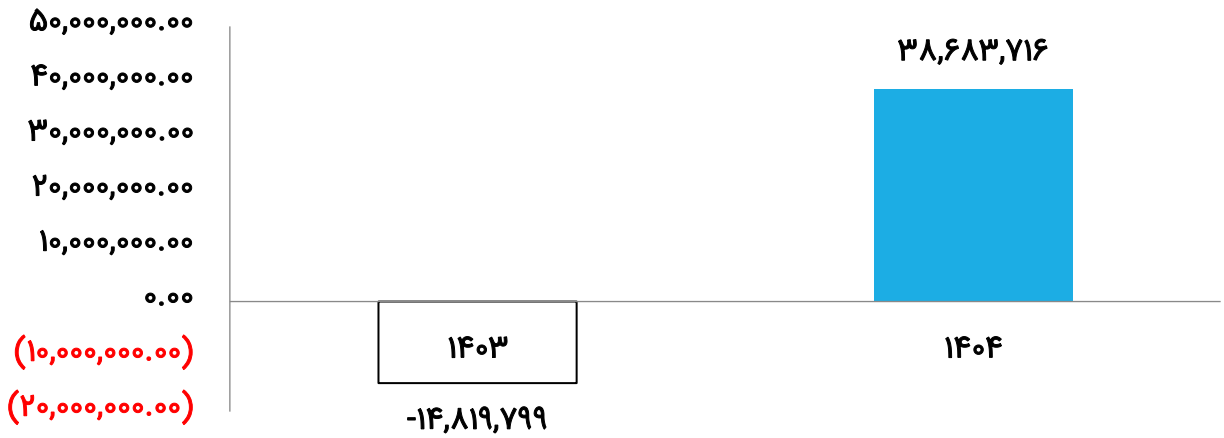

منبع: محاسبات نگارنده براساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳ و ۱۴۰۴).

برای تحلیل تخصصی‌تر، می‌توان از شاخص تراز تجاری (Trade Balance Index – TBI) استفاده کرد که از نسبت تفاضل صادرات و واردات به مجموع آنها محاسبه می‌شود. مقدار این شاخص بین منفی یک و مثبت یک قرار می‌گیرد؛ مقادیر مثبت نشان‌دهنده برتری ارزش صادرات نسبت به واردات و مقادیر منفی بیانگر وضعیت معکوس است.

محاسبات نشان می‌دهد مقدار شاخص مذکور برای تجارت ایران با لهستان در سال کامل ۱۴۰۳ حدود منفی ۰.۳۰۴ و در ده‌ماهه ۱۴۰۴ حدود مثبت ۰.۵۱۱ بوده است. این ارقام صرفاً جهت و شدت نسبی تراز تجاری ثبت‌شده در هر دوره را نشان می‌دهند و به‌تنهایی شاخصی برای سنجش مزیت نسبی یا رقابت‌پذیری کالاهای ایرانی در بازار لهستان محسوب نمی‌شوند.

۵-۲- ساختار کالایی صادرات ایران به لهستان

۵-۲-۱- ترکیب صادرات در سطح فصل‌های دورقمی HS در سال ۱۴۰۳

بررسی ترکیب صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که گروه‌های مرتبط با محصولات دارای منشأ حیوانی، میوه‌ها و خشکبار و فرآورده‌های غذایی، بخش قابل‌توجهی از ارزش صادرات را تشکیل داده‌اند در این سال، فصل ۰۵ تعرفه گمرکی، شامل برخی محصولات دارای منشأ حیوانی، با ارزش صادراتی حدود ۶.۱۵ میلیون دلار، نزدیک به ۳۶.۳ درصد صادرات ثبت‌شده به لهستان را دربر گرفته است. پس از آن، فصل ۰۸ شامل میوه‌ها و خشکبار با ارزش ۴.۴۶ میلیون دلار و سهم ۲۶.۳ درصد و فصل ۲۱ شامل فرآورده‌های خوراکی متفرقه با ارزش ۲.۵۵ میلیون دلار و سهم ۱۵.۱ درصد قرار داشته‌اند.

همچنین صادرات فصل ۳۹، شامل پلاستیک و مصنوعات آن، حدود ۱.۳۰ میلیون دلار و صادرات فصل ۸۴، شامل ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، حدود ۰.۸۱ میلیون دلار بوده است.

جدول ۵-۲. گروه‌های اصلی صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان براساس فصل‌های دورقمی HS در سال ۱۴۰۳

کد HS2	گروه کالایی	ارزش، میلیون دلار	سهم از صادرات
۰۵	سایر محصولات دارای منشأ حیوانی	۶.۱۵	۳۶.۳٪
۰۸	میوه‌ها و خشکبار	۴.۴۶	۲۶.۳٪
۲۱	فرآورده‌های خوراکی متفرقه	۲.۵۵	۱۵.۱٪
۳۹	پلاستیک و مصنوعات آن	۱.۳۰	۷.۷٪
۸۴	ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی	۰.۸۱	۴.۸٪
۷۲	آهن و فولاد	۰.۷۳	۴.۳٪
۲۷	سوخت‌ها و فرآورده‌های معدنی	۰.۴۹	۲.۹٪

منبع: محاسبات براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳الف)، داده‌های صادراتی به تفکیک کشور و کد تعرفه.

نمودار ۵-۳. ارزش صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در فصل‌های اصلی کالایی HS2 در سال ۱۴۰۳ (میلیون دلار)

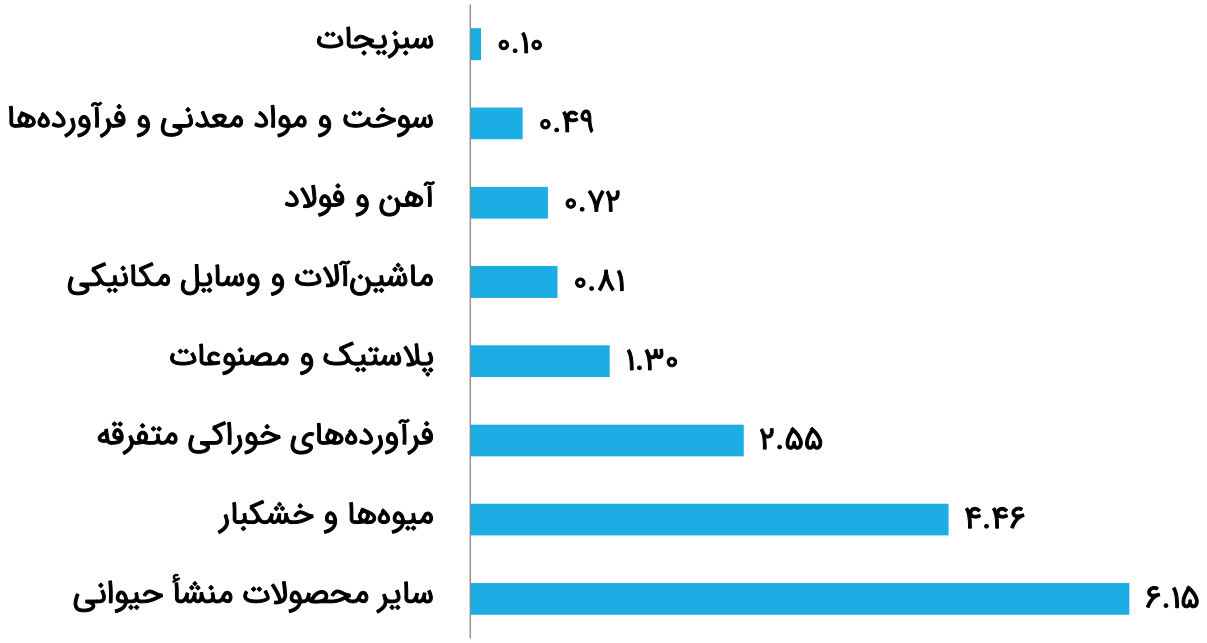

منبع: تهیه و تنظیم براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳).

تمرکز نزدیک به ۷۷.۷ درصد صادرات سال ۱۴۰۳ در سه فصل ۰۵، ۰۸ و ۲۱ نشان‌دهنده نقش مهم محصولات غذایی و کشاورزی و برخی محصولات دارای منشأ حیوانی در سبد صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان است. این ویژگی بیانگر آن است که تجارت موجود، حداقل در سال ۱۴۰۳، بیش از آنکه به محصولات صنعتی متنوع متکی باشد، در چند گروه اصلی کالایی متمرکز بوده است. بااین‌حال، ارزش صادرات ثبت‌شده در هر فصل باید با دقت تفسیر شود. طبقه‌بندی دورقمی HS می‌تواند محصولات با ویژگی‌های فنی، کاربردها و الزامات بازار متفاوت را در یک گروه قرار دهد. ازاین‌رو، بررسی سطح هشت‌رقمی تعرفه برای شناسایی اقلام اصلی صادرات ضروری است.

۵-۲-۲- محصولات اصلی صادراتی در سطح کدهای هشت‌رقمی

در سطح HS8، بزرگ‌ترین قلم صادراتی ایران به لهستان در سال ۱۴۰۳، روده و برخی احشای حیوانی مشمول کد ۰۵۰۴۰۰۰۰ با ارزش حدود ۶.۱۵ میلیون دلار بوده است. پس از آن، کشمش تیزابی بی‌دانه با کد ۰۸۰۶۲۰۳۰ و ارزش ۲.۴۰ میلیون دلار و قهوه فوری با کد ۲۱۰۱۱۱۱۰ و ارزش حدود ۱.۹۹ میلیون دلار قرار داشته‌اند.

از دیگر محصولات مهم ثبت‌شده می‌توان به پلی‌استایرن قابل انبساط، فروسیلیسیوم، مغز پسته و برخی انواع خرما اشاره کرد.

جدول ۵-۳. پنج قلم اصلی صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در سطح HS8 در سال ۱۴۰۳

کد HS8	شرح کالا	ارزش، میلیون دلار
05040000	روده و برخی احشای حیوانی	۶.۱۵
08062030	کشمش تیزابی بی‌دانه	۲.۴۰
21011110	قهوه فوری	۱.۹۹
39031190	پلی‌استایرن قابل انبساط	۰.۹۶
72022110	فروسیلیسیوم	۰.۶۸

منبع: محاسبات نگارنده براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳).

مجموع ارزش پنج قلم نخست حدود ۷۱.۹ درصد صادرات ثبت‌شده سال ۱۴۰۳ را تشکیل داده است. این میزان تمرکز نشان می‌دهد که تغییر صادرات چند محصول اصلی می‌تواند تأثیر قابل‌توجهی بر ارزش کل صادرات دوجانبه داشته باشد.

نمودار ۵-٤. ارزش ده قلم اصلی صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان براساس کد هشت‌رقمی تعرفه در سال ۱٤۰۳

(میلیون دلار)

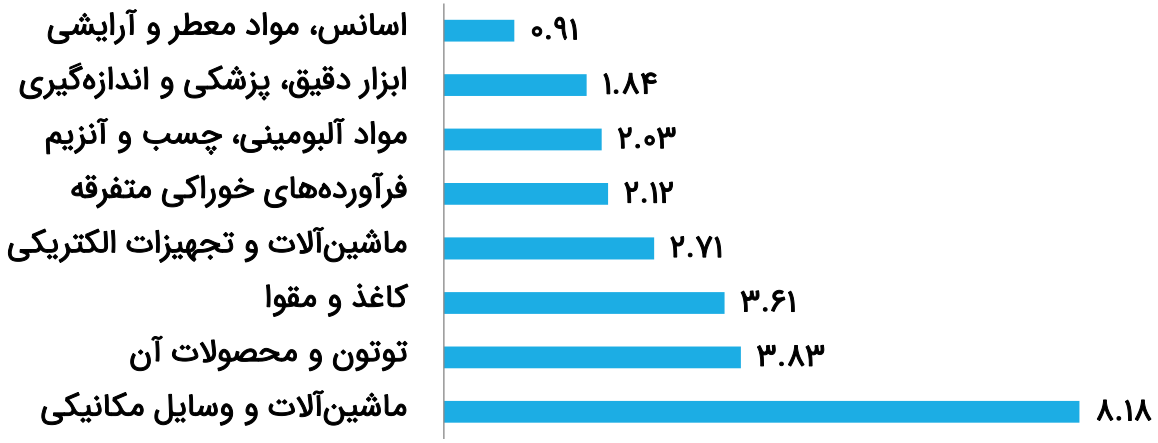

منبع: تهیه و تنظیم براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳).

نکته مهم در تفسیر این ترکیب آن است که کشور طرف معامله در داده گمرک ایران لزوماً به معنی کشور تولیدکننده اولیه کالا یا مقصد مصرف نهایی آن نیست. به‌عنوان مثال، وجود صادرات ثبت‌شده قهوه فوری در آمار ایران، به‌تنهایی اثبات‌کننده تولید کامل این محصول در داخل کشور نیست و بررسی منشأ کالا و احتمال صادرات مجدد نیازمند اطلاعات تکمیلی است.

۵-۳- ساختار کالایی واردات ایران از لهستان

۵-۳-۱- ترکیب واردات در سطح HS2 در سال ۱۴۰۳

در طرف واردات، ترکیب کالاهای ثبت‌شده ایران از لهستان متنوع‌تر از صادرات به این کشور بوده است. بررسی اطلاعات سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، محصولات توتون و دخانیات، کاغذ و مقوا، تجهیزات الکتریکی و برخی فرآورده‌های شیمیایی و غذایی از مهم‌ترین گروه‌های وارداتی محسوب می‌شوند.

در این سال، واردات فصل ۸۴ با ارزش حدود ۸.۱۸ میلیون دلار، نزدیک به ۲۵.۸ درصد کل واردات ثبت‌شده از لهستان را تشکیل داده است. فصل ۲۴ با ارزش ۳.۸۳ میلیون دلار و سهم ۱۲ درصد و فصل ۴۸ با ارزش ۳.۶۲ میلیون دلار و سهم ۱۱.۴ درصد در رتبه‌های بعدی قرار داشته‌اند.

جدول ٥-٤. گروه‌های اصلی واردات ثبت‌شده ایران از لهستان براساس HS2 در سال ١٤٠٣

کد HS2	گروه کالایی	ارزش، میلیون دلار	سهم از واردات
٨٤	ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی	٨.١٨	٢٥.٨٪
٢٤	توتون و محصولات آن	٣.٨٣	١٢.٠٪
٤٨	کاغذ و مقوا	٣.٦٢	١١.٤٪
٨٥	ماشین‌آلات و تجهیزات الکتریکی	٢.٧١	٨.٥٪
٢١	فرآورده‌های خوراکی متفرقه	٢.١٢	٦.٧٪
٣٥	مواد آلبومینی و فرآورده‌های مرتبط	٢.٠٣	٦.٤٪
٩٠	ابزار دقیق و تجهیزات اندازه‌گیری و پزشکی	١.٨٤	٥.٨٪

منبع: محاسبات براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (١۴٠٣)، داده‌های وارداتی به تفکیک کشور و کد تعرفه.

مقایسه ترکیب صادرات و واردات نشان می‌دهد که در سال ١۴٠٣، سبد وارداتی ایران از لهستان نسبت به صادرات ثبت‌شده، پراکندگی بیشتری میان گروه‌های کالایی داشته است. سهم بالای ماشین‌آلات و تجهیزات در واردات می‌تواند با نقش بنگاه‌های صنعتی لهستان در تأمین کالاهای سرمایه‌ای و تجهیزات تخصصی ارتباط داشته باشد؛ بااین‌حال، برای تعیین کاربرد نهایی ماشین‌آلات واردشده باید اطلاعات بنگاه مصرف‌کننده و نوع پروژه بررسی شود.

٥-٣-٢- اقلام اصلی وارداتی در سطح HS8

در سطح کدهای هشت‌رقمی، بزرگ‌ترین اقلام وارداتی ثبت‌شده ایران از لهستان در سال ١۴٠٣ شامل سیگار حاوی توتون، کاغذ کرافت مورد استفاده در کیسه‌های بزرگ، برخی ماشین‌آلات معدنی و حفاری، مواد آلبومینی و توتون فرآوری‌نشده یا نیمه‌فرآوری‌شده بوده است.

جدول ٥-٥. پنج قلم اصلی واردات ثبت‌شده ایران از لهستان در سطح HS8 در سال ١٤٠٣

کد HS8	شرح کالا	ارزش، میلیون دلار
24022000	سیگار حاوی توتون	٢.٨۶
48042100	کاغذ کرافت برای کیسه‌های بزرگ	٢.٨۴

کد HS8	شرح کالا	ارزش، میلیون دلار
84303900	برخی ماشین‌آلات معدنی و حفاری	۲.۱۶
35029000	آلبومین‌ها و مشتقات مرتبط	۱.۹۳
24012020	توتون ساقه‌گیری یا برش‌خورده	۰.۹۷

منبع: محاسبات نگارنده براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳).

مجموع سهم پنج قلم اصلی وارداتی حدود ۳۳.۹ درصد کل واردات ثبت‌شده سال ۱۴۰۳ بوده است. این رقم در مقایسه با سهم پنج قلم نخست صادراتی، نشان‌دهنده تمرکز کمتر واردات در تعداد محدودی از اقلام است. بااین‌حال، تنوع بیشتر اقلام وارداتی الزاماً به معنی وجود روابط پایدار میان بنگاه‌ها نیست. برای ارزیابی پایداری تجارت، اطلاعات چندساله هم‌دوره، تعداد بنگاه‌های فعال و تکرار معاملات در هر گروه کالایی موردنیاز است.

۵-۴- تغییر ترکیب تجارت در داده‌های ده‌ماهه ۱۴۰۴

اطلاعات ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که ترکیب صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در مقایسه با ساختار مشاهده‌شده در سال کامل ۱۴۰۳ تفاوت قابل‌توجهی داشته است. در این دوره، ارزش صادرات فصل ۷۲، شامل آهن و فولاد، به حدود ۴۶.۲۷ میلیون دلار رسیده و ۸۰.۹ درصد کل صادرات ثبت‌شده را تشکیل داده است.

بررسی جزئیات HS8 نشان می‌دهد که بخش عمده این رقم، معادل ۴۶.۱۵ میلیون دلار، مربوط به کد ۷۲۰۷۱۲۹۰ شامل محصولات نیمه‌تمام آهن یا فولاد غیرممزوج با مشخصات مقطع مندرج در تعرفه بوده است. وزن ثبت‌شده این قلم حدود ۱۱۴.۸ هزار تن است. ارزش صادرات این کد به‌تنهایی حدود ۸۰.۷ درصد کل صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در ده‌ماهه ۱۴۰۴ را تشکیل داده است. بنابراین، بخش عمده ارزش صادرات دوره مذکور به یک محصول خاص وابسته بوده است.

پس از فصل آهن و فولاد، فصل ۰۸ شامل میوه‌ها و خشکبار با ارزش حدود ۴.۱۹ میلیون دلار و فصل ۲۱ شامل فرآورده‌های خوراکی متفرقه با ارزش ۲.۵۷ میلیون دلار قرار داشته‌اند. همچنین صادرات محصولات دارای منشأ حیوانی در فصل ۰۵ حدود ۱.۶۹ میلیون دلار بوده است. در میان اقلام غیرفولادی، قهوه فوری، کشمش، برخی محصولات دارای منشأ حیوانی، مغز پسته و فرآورده‌های بر پایه قهوه از اقلام مهم ثبت‌شده بوده‌اند.

جدول ۵-٦. اقلام منتخب صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در ده‌ماهه نخست ۱٤۰٤

کد HS8	شرح کالا	ارزش، میلیون دلار
72071290	محصولات نیمه‌تمام آهن یا فولاد غیرممزوج	۴۶.۱۵
21011110	قهوه فوری	۱.۸۲
08062030	کشمش تیزابی بی‌دانه	۱.۷۲
05040000	روده و برخی احشای حیوانی	۱.۶۹
08025210	مغز پسته	۱.۱۹

منبع: محاسبات نگارنده براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (ده ماهه نخست ۱۴۰۴).

از مجموع ۵۷.۱۸ میلیون دلار صادرات ده‌ماهه ۱۴۰۴، حدود ۱۱.۰۲ میلیون دلار به اقلامی غیر از کد ۷۲۰۷۱۲۹۰ اختصاص داشته است. این محاسبه نشان می‌دهد که ارزش بالای صادرات این دوره تا حد زیادی به یک قلم فولادی وابسته بوده و نمی‌توان آن را بدون بررسی ترکیب کالاها به گسترش فراگیر روابط صادراتی نسبت داد.

در طرف واردات نیز ترکیب گروه‌های اصلی تغییر کرده است. در ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴، فصل ۸۴ شامل ماشین‌آلات مکانیکی با حدود ۲.۸۲ میلیون دلار، فصل ۴۰ شامل لاستیک و مصنوعات آن با ۲.۰۶ میلیون دلار، فصل ۴۸ شامل کاغذ و مقوا با ۱.۸۷ میلیون دلار و فصل ۸۵ شامل تجهیزات الکتریکی با ۱.۶۷ میلیون دلار، از مهم‌ترین گروه‌های وارداتی بوده‌اند.

در سطح اقلام، آلبومین‌ها، توتون، افزودنی‌های خوراک دام و طیور، کاغذهای صنعتی و واشرها و درزبندهای لاستیکی از محصولات مهم وارداتی ثبت‌شده در این دوره بوده‌اند. بااین‌حال، از آنجا که دوره‌های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴ هم‌طول نیستند، تغییر در ارزش یا رتبه کالاها نباید به‌عنوان رشد یا کاهش سالانه هر محصول تفسیر شود. برای تحلیل روند واقعی باید آمار ده‌ماهه مشابه سال ۱۴۰۳ استخراج و با ده‌ماهه ۱۴۰۴ مقایسه شود.

۵-۵- وضعیت تجارت دوجانبه از منظر آمار رسمی لهستان

برای بررسی تکمیلی روابط تجاری، استفاده از آمار رسمی طرف لهستانی ضروری است. داده‌های اداره مرکزی آمار لهستان در سالنامه‌های تجارت خارجی ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶، امکان بررسی ارزش مبادلات ایران و لهستان را بر مبنای سال میلادی فراهم می‌کند.

براساس جدول ۲۵ سالنامه تجارت خارجی لهستان در سال ۲۰۲۵، ارزش واردات لهستان از ایران در سال میلادی ۲۰۲۴ حدود ۴۴.۶۵ میلیون یورو و ارزش صادرات لهستان به ایران حدود ۳۱.۷۱ میلیون یورو بوده است. بر این اساس، مجموع تجارت دو کشور از منظر لهستان در سال ۲۰۲۴ حدود ۷۶.۳۶ میلیون یورو و تراز تجاری لهستان با ایران منفی ۱۲.۹۴ میلیون یورو بوده است. در سال ۲۰۲۵، مطابق جدول ۲۵ سالنامه تجارت خارجی لهستان در سال ۲۰۲۶، واردات لهستان از ایران به ۴۳.۲۰ میلیون یورو و صادرات لهستان به ایران به ۲۷.۸۸ میلیون یورو رسیده است. بنابراین، مجموع مبادلات دو کشور در سال ۲۰۲۵ حدود ۷۱.۰۸ میلیون یورو بوده و تراز تجاری لهستان با ایران کسری ۱۵.۳۱ میلیون یورویی داشته است.

جدول ۵-۷. روند تجارت کالایی ایران و لهستان از منظر آمار رسمی لهستان در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ (میلیون یورو)

شاخص	۲۰۲۴	۲۰۲۵
صادرات لهستان به ایران	۳۱.۷۰۹	۲۷.۸۸۴
واردات لهستان از ایران	۴۴.۶۵۰	۴۳.۱۹۶
مجموع تجارت دو کشور	۷۶.۳۵۹	۷۱.۰۸۰
تراز تجاری لهستان	−۱۲.۹۴۱	−۱۵.۳۱۲

منبع: Statistics Poland (2025, 2026), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland، جدول ۲۵.

نمودار ۵-۸. مقایسه ارزش صادرات و واردات لهستان در تجارت با ایران در سال‌های میلادی ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ (میلیون یورو)

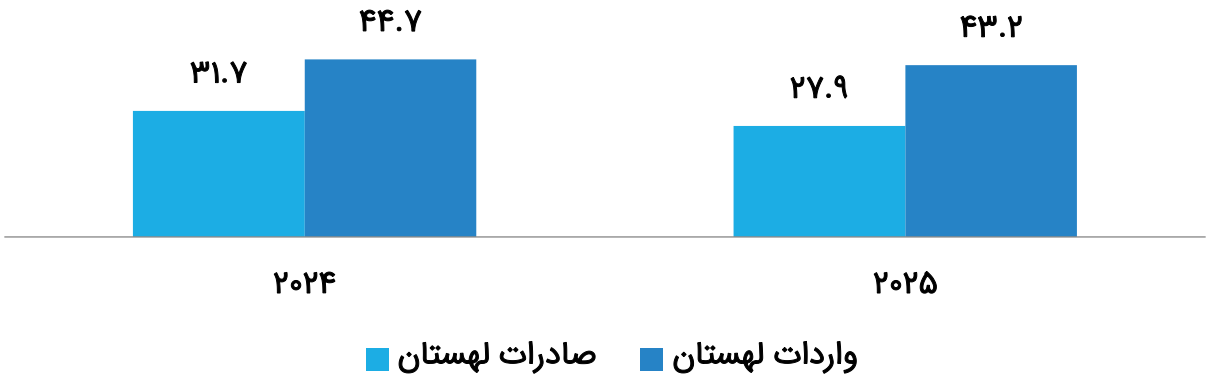

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (۲۰۲۵, ۲۰۲۶)، جدول ۲۵ سالنامه‌های تجارت خارجی.

مقایسه دو سال میلادی نشان می‌دهد که مجموع تجارت کالایی ایران و لهستان از منظر آمار GUS در سال ۲۰۲۵ نسبت به ۲۰۲۴ حدود ۶.۹ درصد کاهش یافته است. در همین دوره، ارزش صادرات لهستان به ایران حدود ۱۲.۱ درصد و واردات لهستان از ایران حدود ۳.۳ درصد کاهش داشته است.

با وجود کاهش ارزش مبادلات، تراز تجارت کالایی از منظر لهستان در هر دو سال منفی بوده است؛ به این معنی که ارزش واردات ثبت‌شده این کشور از ایران بیشتر از صادرات آن به ایران بوده است. در عین حال، مقایسه اندازه تجارت دو کشور با مجموع تجارت خارجی لهستان نشان می‌دهد که ایران سهم بسیار محدودی از مبادلات کالایی این کشور دارد. براساس آمار سال ۲۰۲۵، سهم ایران از کل واردات و صادرات لهستان در هر دو جهت کمتر از ۰.۰۲ درصد بوده است. بنابراین، اگرچه مبادلات دوجانبه شامل گروه‌های کالایی متنوع است، ایران در ساختار کل تجارت خارجی لهستان همچنان شریک تجاری کوچکی محسوب می‌شود.

۵-۶- تطبیق منابع آماری و بررسی اختلاف داده‌ها

یکی از موضوعات مهم در تهیه گزارش‌های رسمی تجارت دوجانبه، اختلاف میان ارقام ثبت‌شده توسط دو کشور یا حتی منابع مختلف یک کشور است. در این زمینه، بررسی داده‌های رسمی ایران و لهستان نشان می‌دهد که استفاده از یک رقم واحد بدون ذکر منبع، دوره و روش ثبت، می‌تواند موجب برداشت نادرست شود.

نخستین محدودیت به تفاوت سال‌های آماری مربوط است. آمار گمرک ایران براساس سال خورشیدی ثبت شده، در حالی که آمار لهستان مبنای میلادی دارد. به همین دلیل، نمی‌توان برای مثال مجموع تجارت سال ۱۴۰۳ ایران را مستقیماً با تجارت سال میلادی ۲۰۲۴ یا ۲۰۲۵ لهستان مقایسه کرد و اختلاف آنها را به‌عنوان عدم انطباق گمرکی محاسبه نمود.

دومین موضوع، تفاوت مبنای ثبت کشور طرف معامله است. در اطلاعات گمرک ایران، کشور ثبت‌شده در داده‌های مورد استفاده، کشور طرف معامله است و لزوماً با کشور مبدأ تولید یا مقصد نهایی کالا یکسان نیست. در آمار طرف لهستانی نیز تعاریف کشور مبدأ، مقصد و روش ثبت تجارت درون و بیرون اتحادیه اروپا باید هنگام مقایسه مورد توجه قرار گیرند.

سومین موضوع، اختلاف موجود میان دو مرجع رسمی لهستان برای سال ۲۰۲۵ است. در حالی که سالنامه رسمی GUS حجم تجارت ایران و لهستان را حدود ۷۱.۰۸ میلیون یورو گزارش کرده، صفحه رسمی سفارت لهستان در تهران مجموع تجارت را حدود ۵۷.۱ میلیون یورو اعلام کرده است.

جدول ۵-۸. مقایسه ارقام تجارت ایران و لهستان در سال میلادی ۲۰۲۵ از دو منبع رسمی لهستان (میلیون یورو)

شاخص	سالنامه رسمی GUS	سفارت لهستان در تهران
صادرات لهستان به ایران	۲۷.۸۸۴	۲۸.۰
واردات لهستان از ایران	۴۳.۱۹۶	۲۹.۱
مجموع تجارت دوجانبه	۷۱.۰۸۰	۵۷.۱
تراز تجاری لهستان	−۱۵.۳۱۲	−۱.۱

منبع: Statistics Poland (2026), Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland 2026، جدول ۲۵؛ Embassy of the Republic of Poland in Tehran (n.d.), Iran: Bilateral Relations.

نمودار ۵-۹. مقایسه ارزش صادرات و واردات دوجانبه ایران و لهستان در سال ۲۰۲۵ براساس دو منبع رسمی لهستان (میلیون یورو)

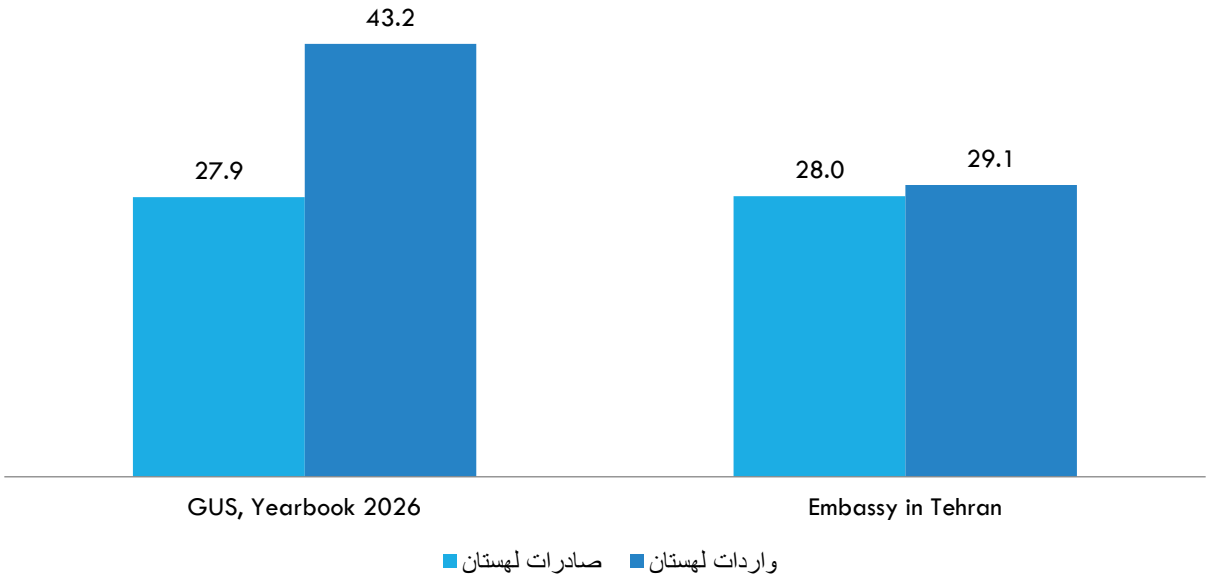

منبع: تهیه و تنظیم براساس Statistics Poland (۲۰۲۶) و Embassy of the Republic of Poland in Tehran (n.d.).

اختلاف مجموع تجارت ثبت‌شده در دو منبع حدود ۱۳.۹۸ میلیون یورو است. بخش اصلی اختلاف نیز مربوط به ارزش واردات لهستان از ایران است؛ در حالی که ارقام صادرات لهستان به ایران در دو منبع بسیار نزدیک‌اند.

در اطلاعات بازیابی‌شده، توضیح روش‌شناختی کافی برای تعیین علت قطعی این اختلاف وجود ندارد. ازاین‌رو، نسبت دادن اختلاف به یک عامل مشخص، مانند بازنگری آماری، تفاوت مبنای کشور مبدأ یا تغییر پوشش داده‌ها، بدون مستندات تکمیلی قابل دفاع نیست.

برای تدوین گزارش حاضر، آمار سالنامه GUS به‌عنوان مرجع اصلی تحلیل روند تجارت از منظر لهستان انتخاب شده است؛ زیرا دارای ساختار جدولی، تعاریف آماری و امکان مقایسه میان سال‌ها است. بااین‌حال، رقم اعلامی سفارت نیز به‌عنوان یک داده رسمی متفاوت ثبت شده و نباید حذف شود.

برای اجرای تحلیل تجارت آینه‌ای به‌صورت علمی، علاوه بر یکسان‌سازی دوره زمانی و ارز، باید نوع جریان، کشور مبدأ یا مقصد، پوشش گمرکی، روش ارزش‌گذاری FOB/CIF و نسخه طبقه‌بندی HS کنترل شود. اختلاف ارقام تجاری بدون این کنترل‌ها به‌تنهایی نشان‌دهنده بیش‌اظهاری، کم‌اظهاری یا تجارت غیررسمی نیست.

۵-۷- چارچوب حقوقی و نهادی همکاری‌های اقتصادی

روابط اقتصادی ایران و لهستان دارای سابقه حقوقی و موافقت‌نامه‌ای است. بر اساس اطلاعات رسمی منتشرشده توسط سفارت لهستان در تهران، مجموعه‌ای از توافق‌های همکاری اقتصادی، صنعتی، حمل‌ونقل، سرمایه‌گذاری و مالیاتی میان دو کشور وجود دارد.

از جمله اسناد مهم می‌توان به موافقت‌نامه حمایت و تشویق متقابل سرمایه‌گذاری اشاره کرد که در ۲ اکتبر ۱۹۹۸ امضا شده و در ۳۰ اکتبر ۲۰۰۱ لازم‌الاجرا شده است. همچنین موافقت‌نامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف درباره مالیات بر درآمد، از اول دسامبر ۲۰۰۶ لازم‌الاجرا شده است.

از دیگر اسناد مهم، موافقت‌نامه همکاری اقتصادی میان دولت جمهوری لهستان و دولت جمهوری اسلامی ایران است که در ۲۶ سپتامبر ۲۰۱۵ در تهران امضا شد و در ۲۰ ژوئن ۲۰۱۷ لازم‌الاجرا گردید (Embassy of the Republic of Poland in Tehran, 2025; Republic of Poland, 2017).

جدول ۵-۹. اسناد منتخب حقوقی و اقتصادی میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری لهستان

عنوان سند	تاریخ امضا یا اجرا	حوزه همکاری
موافقت‌نامه حمایت و تشویق متقابل سرمایه‌گذاری	امضا: ۲ اکتبر ۱۹۹۸؛ اجرا: ۳۰ اکتبر ۲۰۰۱	سرمایه‌گذاری
موافقت‌نامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف	اجرا: ۱ دسامبر ۲۰۰۶	مالیات بر درآمد
موافقت‌نامه همکاری اقتصادی	امضا: ۲۶ سپتامبر ۲۰۱۵؛ اجرا: ۲۰ ژوئن ۲۰۱۷	همکاری اقتصادی
موافقت‌نامه حمل‌ونقل هوایی	امضا: ۲۶ اکتبر ۱۹۹۹؛ اجرا: ۶ اکتبر ۲۰۰۳	حمل‌ونقل هوایی

منبع: Embassy of the Republic of Poland in Tehran (2025), Informator ekonomiczny Republic of Poland (۲۰۱۷)، اسناد رسمی موافقت‌نامه همکاری اقتصادی.

وجود این اسناد نشان می‌دهد که روابط اقتصادی دو کشور از یک چارچوب حقوقی تاریخی برخوردار است؛ بااین‌حال، لازم‌الاجرا بودن یک موافقت‌نامه دوجانبه به‌معنی امکان اجرای همه انواع معاملات یا سرمایه‌گذاری‌ها نیست. در مورد لهستان، مقررات اتحادیه اروپا، محدودیت‌های مالی و بانکی و دیگر الزامات قانونی نیز باید در نظر گرفته شوند.

در این زمینه، محدودیت‌های تجاری و مالی اتحادیه اروپا علیه ایران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شورای اتحادیه اروپا در ۲۹ سپتامبر ۲۰۲۵ مجموعه‌ای از محدودیت‌های اقتصادی و مالی مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران را مجدداً برقرار کرد. این اقدامات حوزه‌هایی از تجارت، تأمین مالی، حمل‌ونقل و برخی محصولات و فناوری‌های مشمول مقررات خاص را دربر می‌گیرند.

همچنین سفارت لهستان در اطلاعات رسمی خود به محدودیت شدید دسترسی به خدمات بانکی و نقل‌وانتقالات مالی میان ایران و اتحادیه اروپا اشاره کرده است. این موضوع می‌تواند حتی برای برخی کالاهایی که ذاتاً ممنوع نیستند، اجرای عملی قراردادها را دشوار سازد.

ازاین‌رو، در ارزیابی فرصت‌های همکاری، لازم است میان ظرفیت اقتصادی یک محصول و امکان حقوقی و عملی تجارت آن تفکیک شود. بررسی مجوزهای احتمالی، شرایط معامله، اشخاص طرف قرارداد، خدمات بیمه و پرداخت و الزامات گمرکی باید پیش از هر توافق تجاری انجام گیرد.

۵-۸- دلالت‌های روابط تجاری موجود برای همکاری‌های آتی

بررسی آمار تجارت دوجانبه ایران و لهستان چند نتیجه مهم را برای ارزیابی همکاری‌های اقتصادی نشان می‌دهد.

نخست، روابط تجاری موجود از نظر ارزش در مقایسه با اندازه تجارت خارجی لهستان محدود است. با وجود این، داده‌های گمرکی نشان می‌دهند که مجموعه‌ای از محصولات غذایی، کشاورزی و صنعتی در مبادلات دو کشور حضور دارند. بنابراین، روابط موجود دارای تنوع کالایی است، اما از نظر ارزش کل، هنوز بخش بسیار کوچکی از مبادلات خارجی لهستان را تشکیل می‌دهد.

دوم، ساختار صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در سال ۱۴۰۳ در چند گروه کالایی متمرکز بوده است. تمرکز بالای محصولات دارای منشأ حیوانی، خشکبار و فرآورده‌های غذایی نشان می‌دهد که بخشی از تجارت موجود در حوزه‌هایی شکل گرفته که بررسی استانداردهای بهداشتی، کیفیت، بسته‌بندی و مقررات ورود به بازار اتحادیه اروپا در آنها اهمیت دارد.

سوم، بررسی داده‌های ده‌ماهه ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که ارزش صادرات دوجانبه می‌تواند تحت تأثیر معاملات بزرگ در تعداد محدودی از اقلام صنعتی قرار گیرد. وابستگی بیش از ۸۰ درصد صادرات این دوره به یک کد فولادی، اهمیت تحلیل تمرکز کالایی و تفکیک معاملات موردی از روابط پایدار تجاری را برجسته می‌کند.

چهارم، ترکیب واردات ایران از لهستان نشان‌دهنده حضور ماشین‌آلات، تجهیزات صنعتی، مواد اولیه و برخی محصولات مصرفی و واسطه‌ای است. این ویژگی می‌تواند مبنای بررسی نقش لهستان به‌عنوان تأمین‌کننده برخی تجهیزات و نهاده‌های صنعتی باشد؛ بااین‌حال، تعیین فرصت همکاری در هر رشته نیازمند ارزیابی مشخصات فنی، شرایط عرضه، مقررات صادراتی و امکان تأمین مالی است.

پنجم، اختلاف آمار رسمی و محدودیت‌های مربوط به دوره‌های زمانی نشان می‌دهد که استفاده از یک پایگاه داده واحد برای ارزیابی کامل روابط دوجانبه کافی نیست. تحلیل قابل اتکا باید اطلاعات گمرک ایران، داده‌های رسمی لهستان و در صورت دسترسی، داده‌های هم‌دوره و هم‌طبقه‌بندی‌شده Eurostat یا UN Comtrade را در کنار یکدیگر قرار دهد.

ششم، وجود موافقت‌نامه‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری، چارچوبی برای تعامل نهادی فراهم کرده است؛ اما شرایط فعلی اجرای همکاری‌های اقتصادی تابع مقررات اتحادیه اروپا و محدودیت‌های مالی و بانکی نیز هست. بنابراین، موضوعاتی مانند دسترسی به خدمات پرداخت، انطباق حقوقی قراردادها و استانداردهای فنی باید در کنار ظرفیت تجاری محصولات ارزیابی شوند.

از نظر روش‌شناختی، گام بعدی برای شناسایی زمینه‌های همکاری، تطبیق صادرات ایران به جهان با واردات لهستان از جهان در سطح HS6 است. این روش امکان بررسی کالاهایی را فراهم می‌کند که ایران در عرضه آنها سابقه صادراتی دارد و لهستان نیز برای آنها تقاضای وارداتی ثبت‌شده نشان می‌دهد. بااین‌حال، نتیجه چنین تطبیقی باید در مرحله بعد از نظر رقابت، محدودیت‌های قانونی، استانداردها و امکان اجرایی معامله ارزیابی شود.

۵-۹- جمع‌بندی

بررسی روابط اقتصادی و تجاری ایران و لهستان نشان می‌دهد که این مناسبات، با وجود سابقه تاریخی و چارچوب‌های حقوقی همکاری، از نظر ارزش مبادلات کالایی در سطح محدودی قرار دارد.

براساس داده‌های گمرک ایران، مجموع تجارت ثبت‌شده دو کشور در سال کامل ۱۴۰۳ حدود ۴۸.۶۹ میلیون دلار بوده است که با کسری ۱۴.۸۲ میلیون دلاری برای ایران همراه شد. در ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴، مجموع مبادلات ثبت‌شده به ۷۵.۶۷ میلیون دلار رسید و تراز تجاری ایران مثبت شد؛ بااین‌حال، بخش عمده ارزش صادرات این دوره به یک قلم فولادی وابسته بوده است.

بررسی ساختار کالایی نشان داد که صادرات ثبت‌شده ایران در سال ۱۴۰۳ بیشتر در گروه‌های محصولات دارای منشأ حیوانی، خشکبار و فرآورده‌های غذایی متمرکز بوده است. در مقابل، واردات ایران از لهستان ترکیب متنوع‌تری داشته و ماشین‌آلات، تجهیزات صنعتی، محصولات کاغذی و برخی مواد اولیه و کالاهای مصرفی را دربر گرفته است.

از منظر آمار رسمی لهستان، مجموع تجارت دو کشور در سال میلادی ۲۰۲۵ حدود ۷۱.۰۸ میلیون یورو بوده که نسبت به سال ۲۰۲۴ حدود ۶.۹ درصد کاهش نشان می‌دهد. بااین‌حال، اختلاف این رقم با داده منتشرشده توسط سفارت لهستان ضرورت توجه به روش و دامنه ثبت آمار و انجام آشتی آماری را برجسته می‌سازد.

در مجموع، تجارت ایران و لهستان دارای سابقه و تنوع کالایی است، اما ارزش محدود مبادلات، تمرکز صادرات در برخی اقلام و موانع حقوقی و مالی، از عوامل مهم تعیین‌کننده وضعیت همکاری‌های موجود محسوب می‌شوند. بنابراین، توسعه روابط اقتصادی مستلزم شناسایی دقیق بازارهای هدف، بررسی ظرفیت واقعی عرضه و تقاضا، ارزیابی رقابت و کنترل امکان عملی اجرای معاملات است.

بر همین اساس، در فصل ششم، ظرفیت‌های بالقوه همکاری تجاری و صنعتی ایران و لهستان با تمرکز بر تحلیل تطبیقی کدهای شش‌رقمی HS، ساختار تقاضای وارداتی لهستان و توان صادراتی ایران بررسی خواهد شد.

۶- ظرفیت‌های بالقوه همکاری تجاری و صنعتی ایران و لهستان

شناسایی ظرفیت‌های همکاری تجاری و صنعتی میان کشورها مستلزم بررسی هم‌زمان توان عرضه در کشور صادرکننده، ساختار تقاضا در بازار واردکننده، موقعیت رقبا و شرایط حقوقی و اجرایی مبادلات است. در این چارچوب، برخورداری یک کشور از ظرفیت تولید یا صادرات یک محصول، به‌تنهایی نشان‌دهنده وجود فرصت تجاری در کشور مقصد نیست. به همین ترتیب، ارزش بالای واردات یک محصول در بازار هدف نیز لزوماً به معنای امکان ورود صادرکنندگان جدید به آن بازار نخواهد بود.

بررسی فصل‌های پیشین نشان داد که لهستان دارای ساختار تولیدی متنوع، ارتباط گسترده با زنجیره‌های تأمین اتحادیه اروپا و واردات قابل‌توجه کالاهای صنعتی، مواد اولیه و محصولات مصرفی است. در مقابل، داده‌های گمرک ایران از وجود ظرفیت صادراتی در گروه‌هایی مانند محصولات کشاورزی و غذایی، برخی مواد اولیه صنعتی، محصولات شیمیایی و پلیمری و محصولات فلزی حکایت دارند. همچنین مبادلات ثبت‌شده دو کشور نشان می‌دهد که در برخی گروه‌های کالایی، سابقه تجارت دوجانبه وجود دارد.

بااین‌حال، شناسایی ظرفیت بالقوه همکاری نیازمند تفکیک سه مفهوم است: وجود توان صادراتی در ایران، وجود تقاضای وارداتی در لهستان و امکان عملی و قانونی انجام معامله. دو مفهوم نخست با استفاده از داده‌های تجارت خارجی قابل بررسی‌اند، اما مفهوم سوم به ارزیابی مقررات اتحادیه اروپا، الزامات فنی و بهداشتی، محدودیت‌های مالی و شرایط قراردادی نیاز دارد.

هدف این فصل، شناسایی اولیه حوزه‌های قابل بررسی برای همکاری تجاری و صنعتی ایران و لهستان با تکیه بر داده‌های تفصیلی کالایی است. در این راستا، ظرفیت صادراتی ایران در سطح شش‌رقمی نظام هماهنگ‌شده توصیف و کدگذاری کالا (HS6) با واردات ثبت‌شده لهستان از جهان و ساختار تأمین‌کنندگان آن مقایسه می‌شود. سپس محصولات منتخب از نظر سابقه حضور ایران در بازار، شدت رقابت و محدودیت‌های احتمالی بررسی خواهند شد.

نتایج این فصل باید به‌عنوان مبنایی برای اولویت‌بندی مطالعات تکمیلی و تعیین موضوعات مذاکرات تجاری تلقی شوند، نه فهرستی از معاملات قطعی یا فرصت‌های از نظر حقوقی تأییدشده.

۶-۱- چارچوب روش‌شناختی شناسایی ظرفیت‌های همکاری

۶-۱-۱- منابع داده و سطح طبقه‌بندی کالا

برای بررسی ظرفیت عرضه ایران، از داده‌های تفصیلی صادرات گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال کامل ۱۴۰۳ و ده‌ماهه نخست سال ۱۴۰۴ استفاده شده است. این داده‌ها ارزش و مقدار صادرات به تفکیک کد تعرفه و کشور طرف معامله را دربر می‌گیرند. اطلاعات کدهای هشت‌رقمی ملی در سطح شش‌رقمی تجمیع شده‌اند تا امکان بررسی تطبیقی در سطح بین‌المللی فراهم شود.

برای شناخت بازار وارداتی لهستان نیز از آمار واردات این کشور از جهان و کشورهای تأمین‌کننده در سال میلادی ۲۰۲۵، منتشرشده در سامانه World Integrated Trade Solution (WITS) بانک جهانی و مبتنی بر داده‌های UN Comtrade، استفاده شده است. داده‌های مورد استفاده، ارزش واردات لهستان را به تفکیک گروه کالایی و شریک تجاری نشان می‌دهند.

داده‌های بازیابی‌شده از WITS در این بررسی بر مبنای نسخه HS 1988/92 یا H0 هستند. در مقابل، فایل‌های گمرک ایران از طبقه‌بندی تعرفه‌ای جدیدتر استفاده می‌کنند. برای اقلامی مانند پسته و فرآورده‌های قهوه، تطبیق به‌صورت تجمیع گروه‌های متناظر انجام شده و پیش از نتیجه‌گیری نهایی محصول‌محور، استفاده از جدول رسمی تبدیل نسخه‌های HS ضروری است.

از نظر زمانی نیز داده‌های عرضه ایران و تقاضای وارداتی لهستان کاملاً هم‌دوره نیستند. سال ۱۴۰۳ ایران با سال میلادی ۲۰۲۵ هم‌پوشانی ناقص دارد و داده‌های ۱۴۰۴ نیز صرفاً ده‌ماهه هستند. بنابراین، در این فصل از مقایسه آنها برای شناسایی اولیه هم‌پوشانی عرضه و تقاضا استفاده می‌شود؛ اما نرخ رشد مشترک، سهم واقعی ایران از بازار لهستان یا شاخص مزیت نسبی بر مبنای ترکیب دو دوره متفاوت محاسبه نشده است.

«سهم ثبت‌شده ایران از واردات لهستان» در این فصل صرفاً از تقسیم واردات لهستان از ایران بر واردات لهستان از جهان در همان سال میلادی، همان کد کالایی و همان منبع WITS محاسبه شده است؛ نه از تقسیم صادرات گمرک ایران در سال شمسی بر واردات لهستان در سال میلادی.

۶-۱-۲- معیارهای غربال اولیه محصولات

در این مطالعه، شناسایی ظرفیت همکاری بر چهار معیار اصلی استوار است: وجود صادرات بالفعل ایران به جهان، اندازه واردات لهستان از جهان، سابقه حضور ایران در بازار لهستان و ساختار رقابت میان تأمین‌کنندگان. در مرحله بعد، امکان عملی تجارت از نظر محدودیت‌های حقوقی، الزامات فنی، استانداردها و خدمات پرداخت و حمل‌ونقل بررسی می‌شود.

این چارچوب با منطق مطالعات تطبیقی بازار و تحلیل فرصت‌های تجاری سازگار است؛ بااین‌حال، در این گزارش به دلیل تفاوت دوره‌های آماری و دسترسی‌نداشتن به برخی داده‌های هم‌طبقه‌بندی‌شده، از ارائه شاخص ترکیبی عددی با وزن‌های فرضی خودداری شده است.

در نتیجه، دسته‌بندی محصولات به‌صورت کیفی و با هدف تعیین اولویت بررسی انجام می‌شود. چنین دسته‌بندی‌ای به معنی رتبه‌بندی قطعی سودآوری، مزیت رقابتی یا قابلیت قانونی تجارت نیست.

۶-۲- تطبیق ظرفیت صادراتی ایران با تقاضای وارداتی لهستان

۶-۲-۱- اندازه بازار وارداتی محصولات منتخب

آمار واردات لهستان در سال ۲۰۲۵ نشان می‌دهد که در میان محصولات مورد بررسی، بازار برخی فرآورده‌های غذایی، خشکبار، محصولات کشاورزی و مواد اولیه صنعتی از اندازه قابل‌توجهی برخوردار بوده است.

در گروه‌های غذایی منتخب، ارزش واردات لهستان از جهان برای عصاره‌ها و فرآورده‌های قهوه با تعریف طبقه‌بندی قدیمی HS، حدود ۵۳۵.۳ میلیون دلار، برای روده و برخی احشای حیوانی ۲۱۲.۵ میلیون دلار، برای پسته ۱۵۵.۸ میلیون دلار و برای مغز بادام ۹۴.۹ میلیون دلار بوده است. همچنین ارزش واردات کشمش ۴۲.۸ میلیون دلار، زردآلوی خشک ۱۳.۹ میلیون دلار و خرما ۱۲.۹ میلیون دلار گزارش شده است.

نمودار ٦-١. ارزش واردات لهستان از جهان در گروه‌های منتخب محصولات غذایی و کشاورزی در سال ۲۰۲۵ (میلیون دلار)

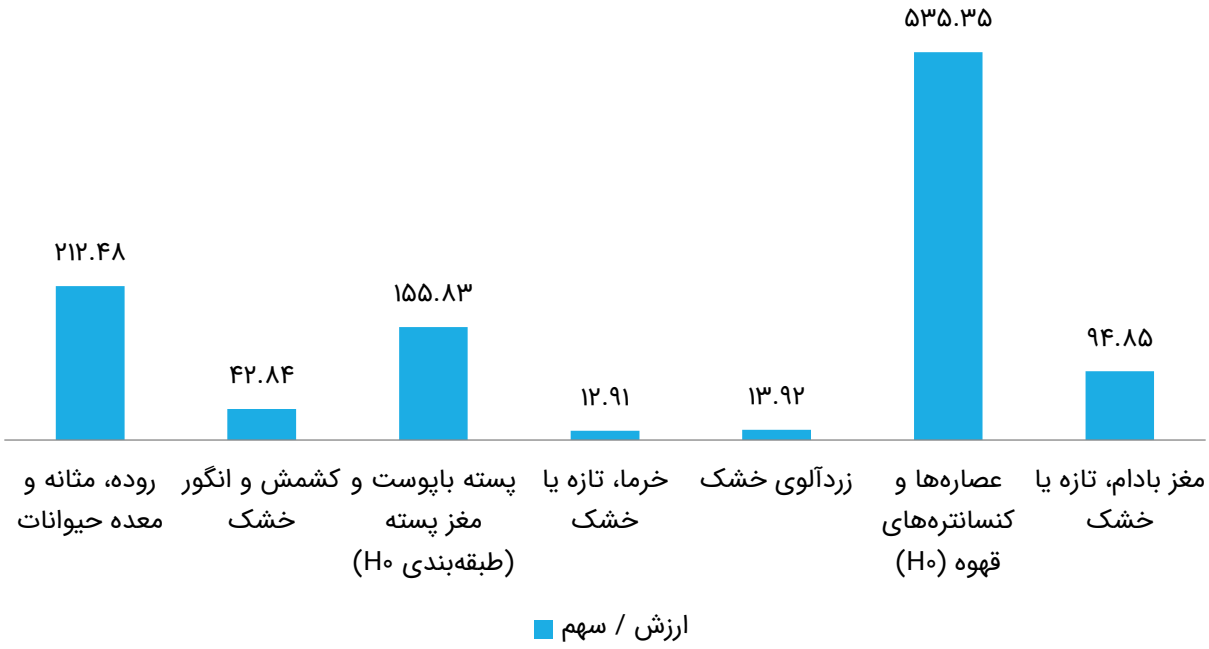

منبع: تهیه و تنظیم براساس *World Bank (2026), World Integrated Trade Solution (WITS): Poland Merchandise Imports by Product and Partner, 2025*

تفاوت اندازه این بازارها نشان می‌دهد که گروه‌های کالایی مورد بررسی از نظر ارزش تقاضای وارداتی یکسان نیستند. بااین‌حال، بزرگی بازار نباید به‌تنهایی مبنای انتخاب محصول قرار گیرد. برای مثال، بازار عصاره‌ها و فرآورده‌های قهوه از نظر ارزش واردات بسیار بزرگ‌تر از بازار خرما است، اما بررسی منشأ واقعی محصولات صادرشده از ایران و توان رقابت تولیدکنندگان ایرانی در این گروه به اطلاعات تکمیلی نیاز دارد. در مقابل، بازار کوچک‌تر خرما ممکن است از نظر سابقه حضور ایران و شناخت تأمین‌کنندگان، وضعیت متفاوتی داشته باشد. بنابراین، اندازه بازار باید همراه با سهم کنونی ایران، ساختار رقابت و الزامات واردات تحلیل شود.

۶-۲-۲- مقایسه عرضه ایران و واردات لهستان

بررسی صادرات ایران به جهان در سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که ارزش صادرات گروه روده و برخی احشای حیوانی در سطح کد ۰۵۰۴۰۰ حدود ۴۷.۶ میلیون دلار، کشمش و انگور خشک در کد ۰۸۰۶۲۰ حدود ۲۶۹.۸ میلیون دلار و خرما در کد ۰۸۰۴۱۰ حدود ۳۹۲.۳ میلیون دلار بوده است.

همچنین مجموع صادرات پسته با پوست و مغز پسته در دو کد جدیدتر ۰۸۰۲۵۱ و ۰۸۰۲۵۲ حدود ۱.۶۲ میلیارد دلار ثبت شده است. این ارقام وجود عرضه صادراتی ایران در گروه‌های مذکور را نشان می‌دهند؛ بااین‌حال، درباره حجم عرضه قابل تخصیص به بازار لهستان یا توان رقابت قیمتی و کیفی در این کشور نتیجه‌گیری قطعی ارائه نمی‌کنند.

جدول ٦-١. تطبیق اولیه ظرفیت صادراتی ایران با واردات لهستان در گروه‌های کالایی منتخب

گروه کالا و کد مبنا	واردات لهستان از جهان در ۲۰۲۵ (میلیون دلار)	صادرات ایران به جهان در ۱۴۰۳ (میلیون دلار)	سهم ثبت‌شده ایران از واردات لهستان در ۲۰۲۵
روده و برخی احشای حیوانی، 050400	۲۱۲.۴۸	۴۷.۵۷	۱.۸۹٪
کشمش، 080620	۴۲.۸۴	۲۶۹.۷۹	۱۳.۱۸٪
پسته، 080250 در HS قدیمی	۱۵۵.۸۳	*۱،۶۲۰.۰۴	۲.۲۰٪
خرما، 080410	۱۲.۹۱	۳۹۲.۳۰	۲۲.۷۶٪
زردآلوی خشک، 081310	۱۳.۹۲	۸.۹۳	۰.۷۳٪
فرآورده‌های قهوه، 210110 در HS قدیمی	۵۳۵.۳۵	*۶.۲۶	۰.۹۹٪
مغز بادام، 080212	۹۴.۸۵	۳۹.۵۴	قابل احراز نیست

منبع: محاسبات نگارنده براساس داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳الف) و World Bank (2026), WITS/UN Comtrade، واردات لهستان در سال ۲۰۲۵.

*توضیح: *مقدار صادرات پسته در ایران از تجمیع کدهای ۰۸۰۲۵۱ و ۰۸۰۲۵۲ و مقدار فرآورده‌های قهوه از تجمیع کدهای ۲۱۰۱۱۱ و ۲۱۰۱۱۲ محاسبه شده است. تطبیق با کدهای نسخه قدیمی HS در مرحله بررسی اولیه انجام شده است. نبود عدد برای سهم مغز بادام به معنی صفر بودن واردات لهستان از ایران نیست.*

مقایسه داده‌های جدول ۶-۱ نشان می‌دهد که ایران در گروه‌هایی مانند کشمش، خرما و پسته دارای سابقه صادرات قابل‌توجه به بازارهای جهانی است. هم‌زمان، داده‌های واردات لهستان وجود تقاضای ثبت‌شده برای این گروه‌ها را تأیید می‌کند.

بااین‌حال، نسبت صادرات ایران به جهان به واردات لهستان از جهان، شاخص معتبری برای اندازه‌گیری سهم بازار یا ظرفیت صادراتی قابل تحقق نیست. این دو متغیر مربوط به جریان‌های متفاوت و دوره‌های زمانی غیرمنطبق‌اند. ازاین‌رو، تحلیل فرصت‌ها باید بر شناخت موقعیت ایران در بازار واقعی لهستان و شرایط ورود کالا متمرکز شود.

۶-۳- ظرفیت‌های قابل بررسی در محصولات کشاورزی و غذایی

۶-۳-۱- کشمش و انگور خشک

کشمش از جمله محصولاتی است که هم در صادرات ایران به جهان و هم در واردات لهستان، حضور قابل‌توجهی دارد. مطابق داده‌های WITS، لهستان در سال ۲۰۲۵ حدود ۴۲.۸۴ میلیون دلار کشمش از جهان وارد کرده که ۵.۶۵ میلیون دلار آن از ایران ثبت شده است. بر این اساس، سهم ایران از واردات ثبت‌شده لهستان در این محصول حدود ۱۳.۲ درصد بوده است.

نمودار ٦-۲. سهم ثبت‌شده ایران از واردات لهستان در گروه‌های منتخب محصولات غذایی و کشاورزی در سال ۲۰۲۵ (درصد)

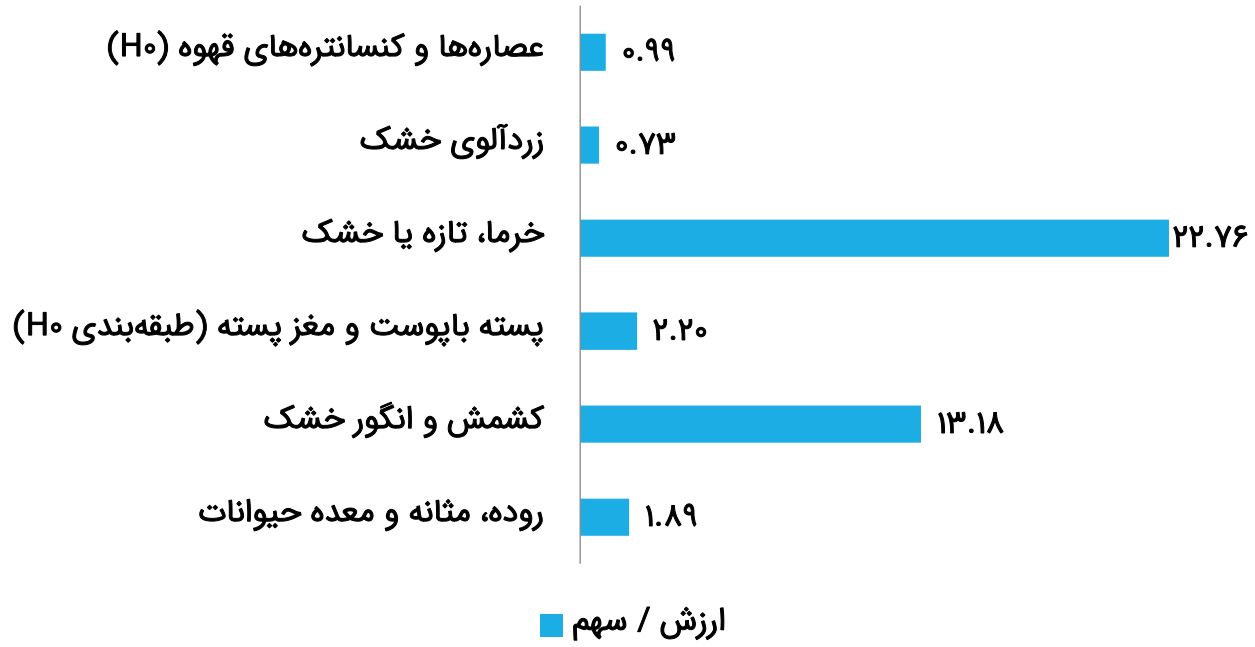

منبع: محاسبات نگارنده براساس *World Bank (2026), WITS: Poland Imports by Trading Partner and HS Product, 2025.*

در بازار کشمش لهستان، ترکیه با حدود ۱۲.۴۵ میلیون دلار و شیلی با حدود ۱۱.۱۶ میلیون دلار بزرگ‌ترین تأمین‌کنندگان بوده‌اند. ایران با حدود ۵.۶۵ میلیون دلار در جایگاه سوم قرار داشته است. چین و ازبکستان نیز از دیگر تأمین‌کنندگان مهم این بازار بوده‌اند.

نمودار ٦-٣. ارزش واردات کشمش لهستان از پنج کشور تأمین‌کننده اصلی در سال ۲۰۲۵ (میلیون دلار)

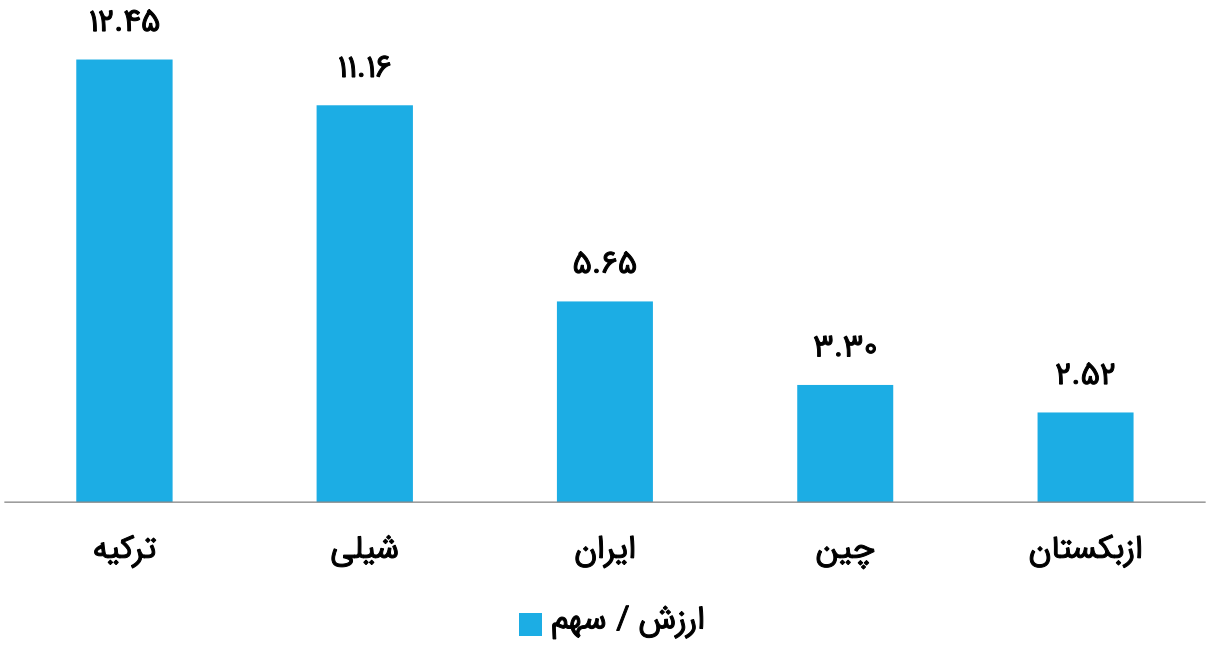

منبع: World Bank (2026), WITS: Poland Dried Grapes Imports by Country, 2025, HS 080620.

حضور ایران در میان سه تأمین‌کننده اصلی نشان می‌دهد که کشمش، برخلاف برخی محصولات فاقد سابقه حضور، از یک مبنای تجاری قابل مشاهده برخوردار است. بنابراین، بررسی امکان حفظ یا افزایش سهم بازار در این محصول می‌تواند از موضوعات مناسب برای مطالعات تکمیلی و مذاکرات تجاری باشد.

بااین‌حال، رشد احتمالی صادرات مستلزم بررسی مشخصات کیفی محصول، نوع و اندازه کشمش، الزامات باقیمانده سموم، بسته‌بندی، قابلیت ردیابی و شرایط عرضه رقبا است. همچنین باید مشخص شود سهم کنونی ایران از طریق قراردادهای پایدار، واسطه‌های تجاری یا معاملات موردی ایجاد شده است.

۶-۳-۲- خرما

خرما از دیگر محصولاتی است که ایران در بازار وارداتی لهستان حضور قابل‌توجهی دارد. براساس آمار WITS، ارزش واردات خرمای لهستان در سال ۲۰۲۵ حدود ۱۲.۹۱ میلیون دلار بوده که نزدیک به ۲.۹۴ میلیون دلار آن از ایران ثبت شده است. سهم ایران از کل واردات خرما در این سال حدود ۲۲.۸ درصد بوده است.

این رقم نشان می‌دهد که ایران از نظر ارزش واردات ثبت‌شده، یکی از تأمین‌کنندگان اصلی خرمای بازار لهستان بوده است. بااین‌حال، اندازه بازار خرما در مقایسه با گروه‌هایی مانند پسته و خشکبار دیگر محدودتر است.

از منظر شناسایی ظرفیت همکاری، وجود سابقه حضور ایران می‌تواند بررسی توسعه ارتباط با واردکنندگان و توزیع‌کنندگان تخصصی محصولات غذایی را توجیه کند. در این زمینه، شناخت انواع خرمای مورد تقاضا، شکل بسته‌بندی، کانال‌های عرضه، فصل مصرف و ترجیحات مصرف‌کنندگان اهمیت دارد. همچنین باید میان صادرات خرمای فله، بسته‌بندی‌شده و محصولات فرآوری‌شده تمایز قائل شد؛ زیرا شرایط رقابتی و ارزش افزوده این اقلام ممکن است متفاوت باشد. اطلاعات موجود در سطح HS6 به‌تنهایی برای تعیین محصول نهایی مناسب بازار کافی نیست.

۶-۳-۳- پسته

پسته یکی از مهم‌ترین محصولات صادراتی ایران در بازارهای جهانی محسوب می‌شود. داده‌های گمرک ایران نشان می‌دهد که مجموع ارزش صادرات پسته با پوست و مغز پسته در سال ۱۴۰۳ بیش از ۱.۶ میلیارد دلار بوده است. در طرف تقاضا، واردات پسته لهستان در سال میلادی ۲۰۲۵ حدود ۱۵۵.۸۳ میلیون دلار ثبت شده است.

بااین‌حال، ساختار رقابت این بازار بسیار متمرکز است. ایالات متحده آمریکا با صادرات حدود ۱۰۸.۱۳ میلیون دلار پسته به لهستان، نزدیک به ۶۹.۴ درصد بازار وارداتی این محصول را در اختیار داشته است. پس از آن جمهوری چک، هلند، ترکیه و بلژیک از تأمین‌کنندگان عمده بوده‌اند. واردات ثبت‌شده لهستان از ایران حدود ۳.۴۳ میلیون دلار و معادل ۲.۲ درصد بازار بوده است.

نمودار ٦-٤. ارزش واردات پسته لهستان از پنج کشور تأمین‌کننده اصلی در سال ۲۰۲۵ (میلیون دلار)

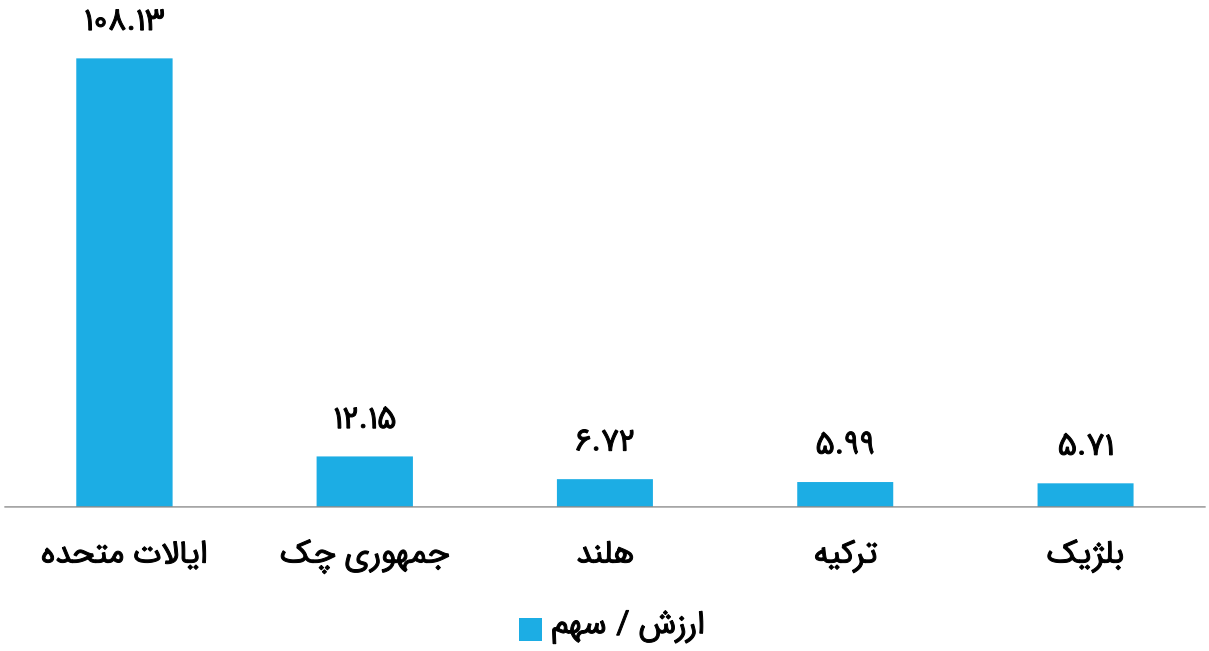

منبع: World Bank (2026), WITS: Poland Pistachio, Fresh or Dried Imports by Country, 2025, HS 080250 در نسخه HS 1988/92.

تمرکز بالای بازار پسته بر تأمین‌کننده آمریکایی نشان می‌دهد که وجود ظرفیت صادراتی قابل‌توجه ایران به‌تنهایی برای کسب سهم بیشتر از بازار لهستان کافی نیست. عوامل رقابتی مانند کیفیت، ویژگی‌های محصول، استمرار عرضه، شرایط تحویل، برند، بسته‌بندی و الزامات ایمنی غذا می‌توانند در انتخاب تأمین‌کنندگان مؤثر باشند.

یکی از ملاحظات ضروری این محصول، کنترل‌های ایمنی غذا و به‌ویژه مخاطرات مرتبط با آفلاتوکسین است. مقررات اتحادیه اروپا در زمینه کنترل واردات برخی محصولات غذایی از کشورهای ثالث، برای انواع مشخصی از پسته و فرآورده‌های آن الزامات خاصی در نظر گرفته است. بنابراین، هرگونه پیشنهاد توسعه صادرات پسته باید پس از بررسی آخرین نسخه مقررات و الزامات آزمایشگاهی و گواهی‌های مربوط انجام شود.

کد ۰۸۰۲۵۰ در آمار WITS مربوط به نسخه قدیمی HS است؛ در طبقه‌بندی جدیدتر، پسته با پوست و مغز پسته در کدهای جداگانه ۰۸۰۲۵۱ و ۰۸۰۲۵۲ قرار دارند. همچنین کنترل‌های بهداشتی اتحادیه اروپا ممکن است در سطح کدهای تفصیلی CN و نوع محصول متفاوت باشند.

۶-۳-۴- روده و برخی محصولات دارای منشأ حیوانی

گروه روده و برخی احشای حیوانی در کد ۰۵۰۴۰۰ از اقلام مهم صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در سال ۱۴۰۳ بوده است. در سطح بازار لهستان نیز واردات این گروه از جهان در سال ۲۰۲۵ حدود ۲۱۲.۴۸ میلیون دلار و واردات ثبت‌شده از ایران نزدیک به ۴.۰۲ میلیون دلار بوده است. بر این اساس، سهم ایران حدود ۱.۹ درصد از واردات این گروه کالایی برآورد می‌شود.

در میان تأمین‌کنندگان اصلی این گروه، آلمان و چین جایگاه مهمی داشته‌اند و کشورهای هلند، اسپانیا و ایرلند نیز از عرضه‌کنندگان بزرگ بوده‌اند. با توجه به وجود سابقه تجارت دوجانبه، این گروه می‌تواند موضوع بررسی تخصصی میان تولیدکنندگان، فرآوری‌کنندگان و واردکنندگان مربوط باشد. بااین‌حال، ماهیت حیوانی محصول موجب می‌شود انطباق با الزامات دامپزشکی و بهداشتی اتحادیه اروپا از اهمیت اساسی برخوردار باشد. بررسی وضعیت مجاز بودن کشور مبدأ، تأیید واحدهای فرآوری و صادرکننده، گواهی‌های سلامت و ضوابط کنترل مرزی باید پیش‌شرط هرگونه پیشنهاد گسترش تجارت این گروه محسوب شود.

۶-۳-۵- سایر محصولات غذایی و کشاورزی

در کنار محصولات فوق، گروه‌هایی مانند زردآلوی خشک و مغز بادام نیز در بررسی اولیه شناسایی شده‌اند. ارزش واردات زردآلوی خشک لهستان در سال ۲۰۲۵ حدود ۱۳.۹۲ میلیون دلار بوده که تنها حدود ۱۰۱ هزار دلار آن از ایران ثبت شده است. ترکیه، ازبکستان و برخی کشورهای اروپایی از تأمین‌کنندگان اصلی بوده‌اند. بنابراین، با وجود حضور ایران، اندازه کوچک سهم ثبت‌شده نشان می‌دهد که بررسی امکان رقابت در این محصول باید با احتیاط و با شناخت دقیق کیفیت و شرایط عرضه انجام شود.

در گروه مغز بادام، ارزش واردات لهستان در سال ۲۰۲۵ حدود ۹۴.۸۵ میلیون دلار بوده است. بااین‌حال، در داده بازیابی‌شده این گروه، ایران در فهرست تأمین‌کنندگان قابل مشاهده قرار نداشت. این موضوع به معنی نبود قطعی واردات از ایران نیست و بدون دسترسی به داده کامل شرکا نباید مقدار صفر برای آن ثبت شود.

در مورد عصاره‌ها و فرآورده‌های قهوه نیز داده‌های واردات لهستان از ایران نشان‌دهنده وجود مبادلات ثبت‌شده است؛ اما صادرات این گروه از ایران نباید بدون بررسی منشأ واقعی، معادل ظرفیت تولید داخلی قهوه تلقی شود. احتمال استفاده از نهاده وارداتی، فرآوری یا صادرات مجدد باید در مطالعات تکمیلی بررسی شود.

نمودار ٦-٥. ارزش صادرات ایران به جهان در گروه‌های منتخب محصولات غذایی و کشاورزی در سال ۱۴۰۳ (میلیون دلار)

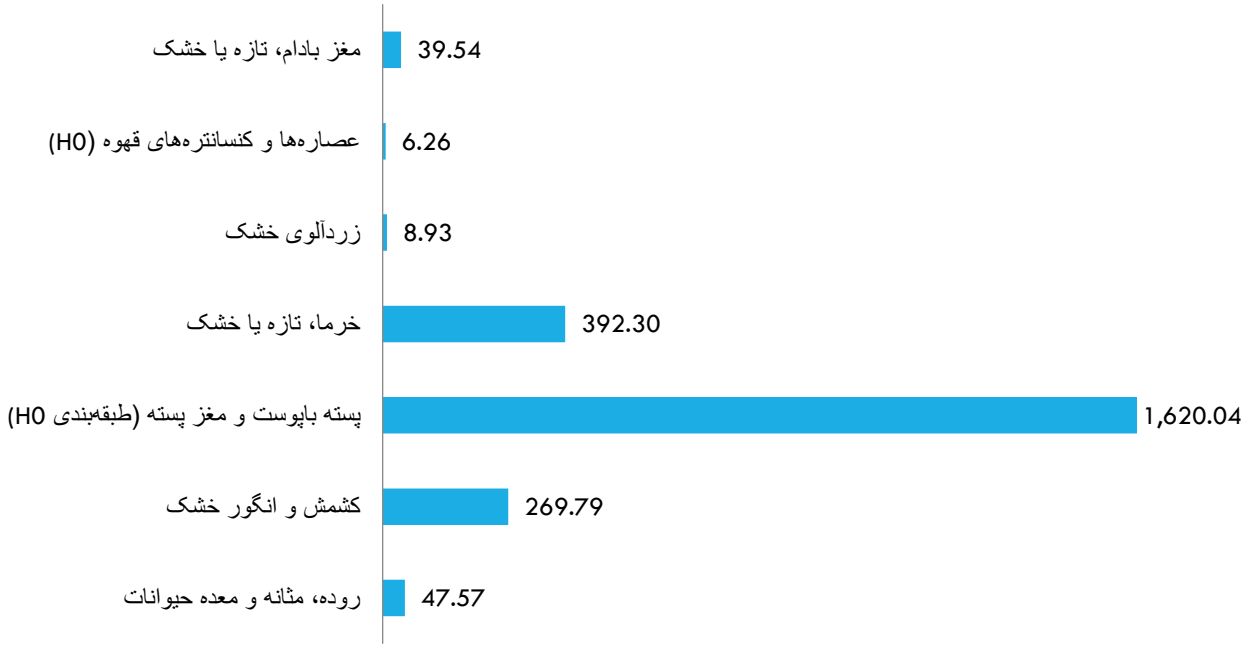

منبع: محاسبات نگارنده براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳الف)، داده‌های صادرات تفصیلی به تفکیک کد تعرفه.

در مجموع، محصولات غذایی و کشاورزی به دلیل وجود سابقه صادرات، امکان مشاهده تأمین‌کنندگان بازار لهستان و شناسایی الزامات مشخص ورود به بازار، برای مطالعات تکمیلی مناسب‌اند. بااین‌حال، هیچ‌یک از این محصولات بدون بررسی شرایط بهداشتی، مقررات کالایی و امکان اجرای معامله نباید فرصت قطعی صادراتی معرفی شوند.

۶-۴- ظرفیت‌های صنعتی و محدودیت‌های مربوط به محصولات پلیمری و فلزی

۶-۴-۱- محصولات پلیمری و پتروشیمی

داده‌های تجارت خارجی نشان می‌دهند که لهستان واردکننده مهمی در برخی گروه‌های مواد پلیمری است. برای مثال، ارزش واردات پلی‌پروپیلن اولیه در کد ۳۹۰۲۱۰ در سال ۲۰۲۵ حدود ۹۶۲.۵ میلیون دلار، پلی‌استایرن انبساط‌پذیر در کد ۳۹۰۳۱۱ حدود ۴۶۸.۲ میلیون دلار و پلی‌وینیل‌کلراید اولیه در کد ۳۹۰۴۱۰ حدود ۳۶۹.۱ میلیون دلار بوده است. واردات سایر پلی‌استایرن‌ها در کد ۳۹۰۳۱۹ نیز نزدیک به ۱۳۲.۹ میلیون دلار ثبت شده است.

نمودار ٦-٦. ارزش واردات لهستان از جهان در گروه‌های منتخب مواد پلیمری در سال ۲۰۲۵ (میلیون دلار)

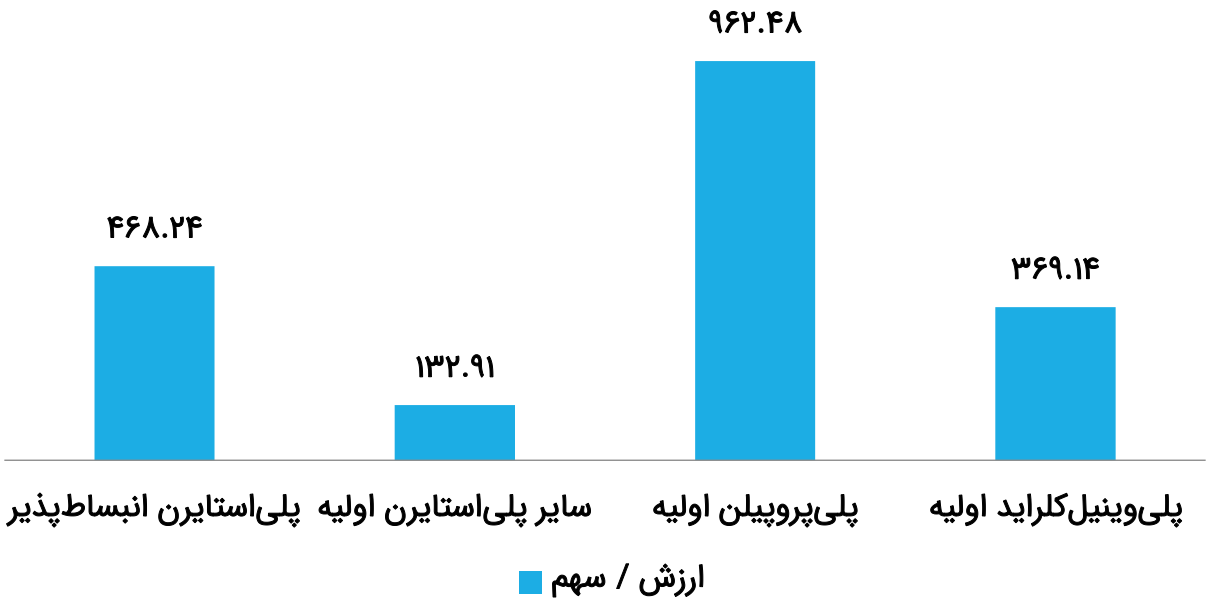

منبع: World Bank (2026), WITS: Poland Imports by Product and Partner, 2025، کدهای ۳۹۰۲۱۰، ۳۹۰۳۱۱، ۳۹۰۳۱۹ و ۳۹۰۴۱۰.

در طرف عرضه، گمرک ایران ظرفیت صادراتی قابل‌توجهی را در برخی کدهای پلیمری نشان می‌دهد. برای نمونه، صادرات پلی‌استایرن انبساط‌پذیر ایران در سال ۱۴۰۳ حدود ۲۰۵.۹ میلیون دلار و صادرات سایر پلی‌استایرن‌ها حدود ۱۷۸.۹ میلیون دلار بوده است.

همچنین در آمار واردات لهستان از مبدأ ایران در سال ۲۰۲۵، برای پلی‌استایرن انبساط‌پذیر حدود ۱۴.۱۶ میلیون دلار ثبت شده است. این رقم با ارزش ثبت‌شده صادرات مستقیم ایران به لهستان در دوره‌های شمسی مورد بررسی تفاوت دارد؛ اما به دلیل عدم انطباق زمانی، مبنای ثبت کشور و احتمال تفاوت در مسیرهای تجاری، اختلاف مزبور را نمی‌توان بدون آشتی آماری به یک علت مشخص نسبت داد.

از نظر اقتصادی، داده‌های عرضه و تقاضا وجود هم‌پوشانی بالقوه در برخی گروه‌های پلیمری را نشان می‌دهند؛ بااین‌حال، این هم‌پوشانی به معنی امکان قانونی صادرات جدید نیست. شورای اتحادیه اروپا در ۲۹ سپتامبر ۲۰۲۵ محدودیت‌های اقتصادی و مالی مرتبط با ایران را مجدداً برقرار کرد. این محدودیت‌ها شامل ممنوعیت واردات، خرید و حمل برخی محصولات پتروشیمی و نفتی و خدمات مرتبط است.

بنابراین، محصولات پتروشیمی و پلیمری باید پیش از هرگونه پیشنهاد مذاکرات تجاری، از نظر ماهیت دقیق کالا، کد تعرفه اتحادیه اروپا، منشأ محصول، اشخاص طرف معامله و شمول مقررات تحریمی بررسی شوند. صرف مشاهده واردات تاریخی لهستان از ایران، دلیل کافی برای مجاز بودن معامله جدید در نوامبر ۲۰۲۶ نیست.

۶-۴-۲- محصولات آهن و فولاد

محصولات آهن و فولاد نیز در داده‌های صادرات ایران دارای اهمیت هستند. همان‌گونه که در فصل پنجم بررسی شد، حدود ۴۶.۱۵ میلیون دلار از صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در ده‌ماهه نخست ۱۴۰۴ به کد هشت‌رقمی ۷۲۰۷۱۲۹۰، شامل برخی محصولات نیمه‌تمام آهن یا فولاد غیرممزوج، اختصاص داشته است.

نمودار ٦-٧. سهم قلم فولادی HS8 72071290 از کل صادرات ثبت‌شده ایران به لهستان در ده‌ماهه نخست ١٤٠٤ (میلیون دلار)

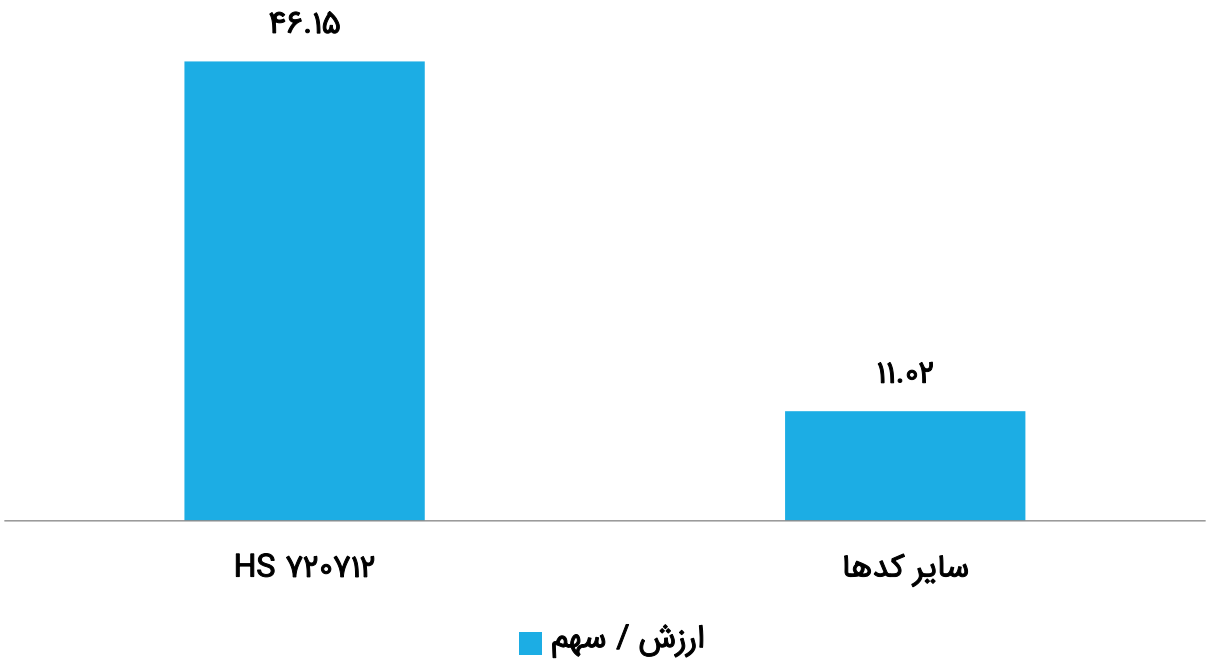

منبع: محاسبات نگارنده براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۴الف).

وجود چنین معامله‌ای، اهمیت این گروه در مبادلات ثبت‌شده را نشان می‌دهد؛ بااین‌حال، تمرکز بالای صادرات در یک کد کالایی می‌تواند موجب نوسان شدید ارزش تجارت دوجانبه شود. از منظر بازار مقصد، داده بازیابی‌شده WITS برای سال

۲۰۲۴ نشان می‌دهد که لهستان در کد ۷۲۰۷۱۲ حدود ۸۶.۸۴ میلیون دلار واردات از جهان داشته است. اما این رقم مربوط به سال ۲۰۲۴ و نسخه طبقه‌بندی مورد استفاده WITS است و نباید مستقیماً با صادرات دهماهه ۱۴۰۴ ایران مقایسه شود.

در سطح مقررات نیز از اول ژوئیه ۲۰۲۶ چارچوب جدیدی برای مدیریت آثار مازاد ظرفیت جهانی بر بازار فولاد اتحادیه اروپا برقرار شده است. مقررات اتحادیه اروپا، از جمله Regulation (EU) 2026/1384، برای گروه‌های مشمول، سازوکار سهمیه تعرفه‌ای و حقوق ورودی خارج از سهمیه را در نظر گرفته است.

حقوق ورودی خارج از سهمیه ۵۰ درصدی در مقررات جدید فولاد اتحادیه اروپا مربوط به گروه‌های مشمول و شرایط مندرج در پیوست‌های مقرره است. اعمال آن به یک کد مشخص HS یا CN بدون بررسی دقیق شمول محصول، سهمیه، منشأ و ضوابط مربوط قابل تعمیم نیست.

ازاین‌رو، محصولات فولادی را نمی‌توان صرفاً براساس سابقه صادرات یا اندازه بازار وارداتی در فهرست فرصت‌های قابل اجرای هیئت قرار داد. بررسی محدودیت‌های مرتبط با ایران، مقررات تجاری اتحادیه اروپا، سهمیه‌های احتمالی، منشأ ذوب و ریخته‌گری و شرایط مالی معامله ضروری است.

۶-۵- ظرفیت‌های همکاری از منظر واردات ایران از لهستان

بررسی همکاری اقتصادی نباید صرفاً به امکان افزایش صادرات ایران محدود شود. ساختار تولید لهستان و واردات ثبت‌شده ایران از این کشور، زمینه بررسی برخی همکاری‌های فنی و صنعتی را نیز فراهم می‌کند.

داده‌های گمرک ایران در سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که در میان اقلام منتخب وارداتی از لهستان، برخی ماشین‌آلات معدنی و حفاری، تجهیزات و قطعات ماشین‌آلات صنایع پلاستیک، تجهیزات صنایع لبنی و کاغذهای صنعتی حضور داشته‌اند.

جدول ٦-٢. اقلام منتخب واردات ثبت‌شده ایران از لهستان در سال ١٤٠٣

کد HS6	شرح کالا	ارزش واردات (میلیون دلار)
843039	برخی ماشین‌آلات استخراج معدن و حفاری	۲.۱۶
847730	ماشین‌آلات قالب‌گیری دمشی پلاستیک	۰.۶۴
843490	قطعات ماشین‌آلات شیردوشی و صنایع لبنی	۰.۴۷
847790	قطعات ماشین‌آلات فرآوری لاستیک و پلاستیک	۰.۴۷

480421	کاغذ کرافت کیسه‌ای سفیدنشده	۲.۸۴
350290	برخی انواع آلبومین و مشتقات آن	۱.۹۳

منبع: محاسبات نگارنده براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳)، اطلاعات واردات به تفکیک کشور طرف معامله و کد تعرفه.

نمودار ٦-٨. ارزش واردات ثبت‌شده ایران از لهستان در اقلام منتخب صنعتی و واسطه‌ای در سال ١٤٠٣ (میلیون دلار)

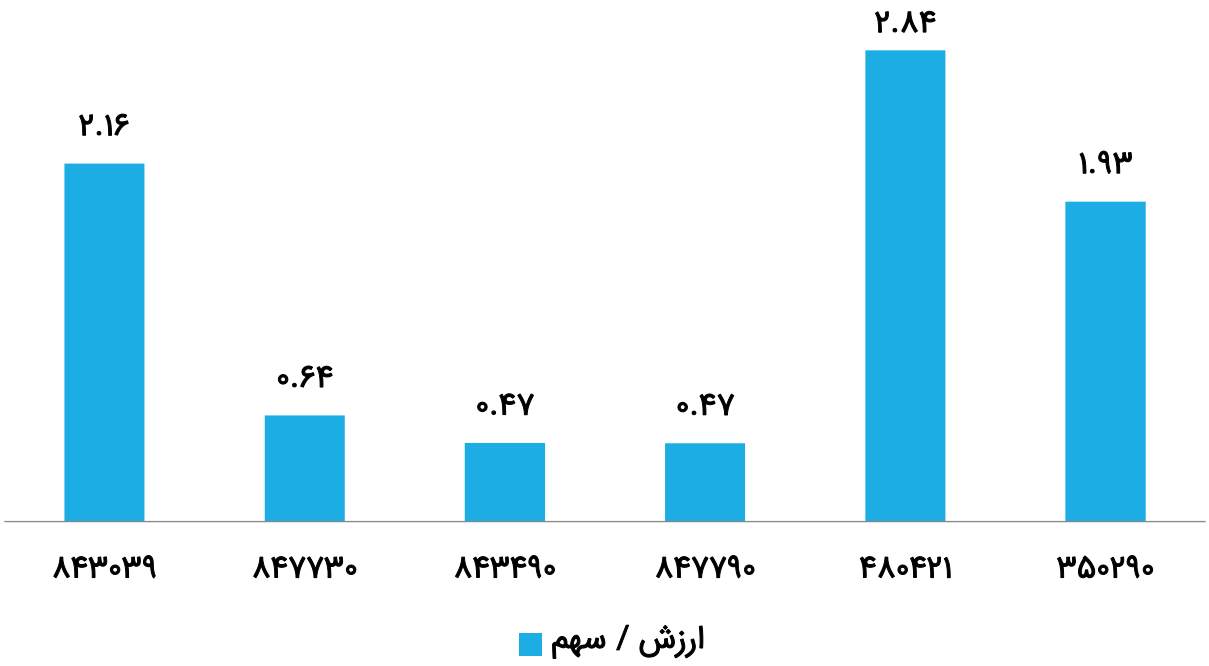

منبع: تهیه و تنظیم براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳).

وجود سابقه واردات ماشین‌آلات و قطعات صنعتی می‌تواند مبنای بررسی نیازهای فنی بنگاه‌های ایرانی و ظرفیت عرضه شرکت‌های لهستانی باشد. موضوعاتی مانند خدمات تعمیر و نگهداری، تأمین قطعات مجاز، آموزش فنی و بهبود بهره‌وری تجهیزات نیز از منظر همکاری صنعتی قابل مطالعه‌اند.

بااین‌حال، اجرای چنین همکاری‌هایی به ماهیت دقیق کالا یا فناوری وابسته است. تجهیزات صنعتی ممکن است تابع مقررات کنترل صادرات، محدودیت‌های مرتبط با استفاده نهایی، تحریم اشخاص و خدمات فنی یا سایر الزامات حقوقی باشند. بنابراین، وجود سابقه واردات در سال ۱۴۰۳ به معنی امکان ادامه همان معامله در شرایط فعلی نیست.

در نتیجه، بخش واردات و همکاری صنعتی بهتر است با هدف شناسایی نیازهای واقعی بنگاه‌های ایرانی، سازندگان و تأمین‌کنندگان لهستانی و شرایط خدمات پس از فروش بررسی شود؛ سپس موارد قابل پیگیری از نظر حقوقی و اجرایی غربال شوند.

۶-۶- ارزیابی رقابت و موانع ورود به بازار لهستان

۶-۶-۱- ساختار رقابت و سهم تأمین‌کنندگان

ترکیب تأمین‌کنندگان لهستان نشان می‌دهد که شدت رقابت در گروه‌های مختلف یکسان نیست. برای نمونه، بازار پسته با سهم بالای ایالات متحده آمریکا متمرکز است؛ در حالی که بازار کشمش میان ترکیه، شیلی، ایران و چند تأمین‌کننده دیگر توزیع شده است. در گروه روده و برخی احشای حیوانی نیز تأمین‌کنندگان اروپایی و آسیایی حضور دارند.

این تفاوت‌ها نشان می‌دهد که راهبرد احتمالی ورود یا توسعه حضور در هر بازار باید محصول‌محور باشد. در بازارهایی که ایران از قبل سهم قابل‌توجهی دارد، شناخت واردکنندگان فعلی، استمرار عرضه و رفع موانع کیفی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. در بازارهایی با سهم محدود یا نامشخص، شناخت رقبا و دلایل انتخاب تأمین‌کنندگان موجود در اولویت است.

همچنین باید توجه داشت که برخی کشورهای اروپایی می‌توانند نقش مراکز تجاری و توزیعی را ایفا کنند. بنابراین، قرار گرفتن یک کشور اروپایی در فهرست صادرکنندگان به لهستان، لزوماً به معنای تولید کامل کالا در همان کشور نیست.

۶-۶-۲- الزامات فنی، بهداشتی و تجاری

دسترسی به بازار لهستان به دلیل عضویت این کشور در اتحادیه اروپا، تابع مقررات گمرکی و الزامات مربوط به محصولات وارداتی از کشورهای ثالث است. تعرفه‌ها، قواعد مبدأ، استانداردهای فنی، برچسب‌گذاری، الزامات ایمنی و کنترل‌های مرزی در هر گروه کالایی متفاوت‌اند.

برای محصولات غذایی و کشاورزی، بررسی استانداردهای ایمنی غذا، حدود مجاز آلاینده‌ها و باقیمانده سموم، قابلیت ردیابی و گواهی‌های مرتبط ضروری است. برای محصولات دارای منشأ حیوانی، مقررات دامپزشکی و تأیید مبدأ و واحد تولیدکننده اهمیت بیشتری دارد. در مورد ماشین‌آلات نیز شرایط فنی، ایمنی و محدودیت‌های احتمالی صادرات فناوری باید بررسی شود.

علاوه بر این، وضعیت تحریم‌های تجاری و مالی علیه ایران، امکان پرداخت، بیمه، حمل‌ونقل و اجرای قراردادها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین، در ارزیابی امکان همکاری، باید بین مجاز بودن نوع کالا و مجاز بودن معامله مشخص با طرف‌های معین تفکیک قائل شد.

۶-۷- غربال نهایی حوزه‌های قابل بررسی

بر اساس شواهد موجود، می‌توان حوزه‌های شناسایی‌شده را از نظر ضرورت مطالعه تکمیلی و محدودیت‌های اجرایی در چند گروه قرار داد.

جدول ٦-۳. ماتریس غربال اولیه ظرفیت‌های همکاری ایران و لهستان براساس شواهد تجاری و الزامات اجرایی

حوزه کالایی یا همکاری	شواهد اقتصادی	وضعیت پیشنهادی بررسی	شرط اصلی پیگیری
کشمش	صادرات بالفعل ایران و سهم قابل‌توجه در واردات لهستان	بررسی در اولویت	استاندارد، کیفیت، قیمت و واردکنندگان
خرما	سابقه حضور و سهم قابل‌توجه ایران	بررسی در اولویت	شناخت محصول مورد تقاضا و شبکه توزیع
پسته	ظرفیت صادراتی ایران و بازار وارداتی قابل‌توجه	بررسی مشروط	آفلاتوکسین، الزامات مرزی و رقابت
روده و محصولات حیوانی	سابقه تجارت و بازار وارداتی	بررسی تخصصی مشروط	مجوزهای دامپزشکی و واحدهای تأییدشده
زردآلوی خشک و بادام	وجود بازار وارداتی و برخی ظرفیت‌های عرضه	بررسی تکمیلی	رقابت، کیفیت و تأیید حضور واقعی ایران
فرآورده‌های قهوه	ثبت مبادله در داده‌های تجاری	نیازمند راستی‌آزمایی	منشأ کالا و ماهیت فرآوری یا صادرات مجدد
مواد پلیمری و پتروشیمی	هم‌پوشانی بالقوه عرضه و تقاضا	عدم پیشنهاد تجاری بدون بررسی حقوقی	تعیین شمول تحریم‌های اتحادیه اروپا

آهن و فولاد	سابقه صادرات و وجود بازار وارداتی	عدم پیشنهاد تجاری بدون بررسی حقوقی	تحریم‌ها، سهمیه، تعرفه و مقررات فولاد
ماشین‌آلات و خدمات صنعتی	سابقه واردات ایران از لهستان	بررسی فنی و حقوقی	کنترل صادرات، استفاده نهایی و خدمات مالی

منبع: تدوین نگارنده براساس گمرک جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳ و ۱۴۰۴)، World Bank (2026)، Council of the European Union (۲۰۲۵) و مقررات جاری اتحادیه اروپا.

دسته‌بندی جدول ۶-۳ به‌منظور تعیین اولویت مطالعه و مذاکره کارشناسی تهیه شده است و به‌معنای تأیید قانونی بودن صادرات یا واردات هیچ‌یک از اقلام نیست. همچنین اولویت‌های ذکرشده بر پایه شاخص ترکیبی عددی یا مدل پیش‌بینی بازار محاسبه نشده‌اند؛ بلکه نتیجه غربال کیفی شواهد موجود و محدودیت‌های شناسایی‌شده‌اند.

در این چارچوب، کشمش و خرما به دلیل وجود سابقه حضور قابل مشاهده ایران در بازار لهستان و شناسایی مشخص‌تر ساختار عرضه و تقاضا، می‌توانند در مرحله نخست بررسی‌های تخصصی قرار گیرند. پسته و محصولات دارای منشأ حیوانی نیز از ظرفیت قابل بررسی برخوردارند، اما به علت الزامات بهداشتی و کنترل‌های ویژه نیازمند بررسی عمیق‌ترند. در مقابل، مواد پلیمری و فولاد با وجود جذابیت بالقوه از منظر اندازه بازار، تا زمان روشن شدن شمول مقررات تحریمی و تجاری، برای پیشنهاد معامله جدید مناسب نیستند.

۶-۸- موضوعات پیشنهادی برای مذاکرات و پیگیری‌های هیئت

بررسی داده‌های تجاری نشان می‌دهد که مذاکرات اقتصادی با طرف لهستانی می‌تواند در مرحله نخست بر شناخت ساختار بازار، شناسایی نهادهای مرتبط و روشن شدن موانع اجرایی متمرکز شود.

در بخش محصولات غذایی و کشاورزی، موضوعات قابل طرح شامل شناخت شبکه واردکنندگان و توزیع‌کنندگان کشمش و خرما، الزامات بسته‌بندی و کیفیت، رویه‌های آزمایشگاهی و استانداردهای واردات است. برای پسته و محصولات دارای منشأ حیوانی نیز بررسی فرآیندهای صدور مجوز، الزامات بهداشتی و امکان رفع موانع فنی اهمیت دارد.

در بخش همکاری صنعتی، گفت‌وگو با نهادهای تخصصی و بنگاه‌های مرتبط می‌تواند بر معرفی توانمندی‌های تولیدی، نیازهای تجهیزات و قطعات، خدمات فنی و سازوکارهای قانونی همکاری متمرکز شود. بااین‌حال، ورود به مذاکرات قراردادی درباره تجهیزات یا مواد دارای محدودیت، بدون بررسی حقوقی و فنی مناسب نخواهد بود.

جدول ٦-٤. دستورکار پیشنهادی بررسی ظرفیت‌های اقتصادی در مذاکرات هیئت ایران و لهستان

موضوع مذاکرات	پرسش یا محور اصلی	خروجی مورد انتظار
بازار خشکبار و محصولات غذایی	واردکنندگان اصلی، استانداردها و شرایط عرضه کدام‌اند؟	شناسایی نهادهای تجاری و الزامات ورود
استانداردها و گواهی‌های واردات	کدام مجوزها، آزمون‌ها و گواهی‌ها برای محصولات منتخب ضروری است؟	فهرست الزامات هر محصول
ارتباط میان بنگاه‌ها	آیا سازوکار معرفی شرکت‌های علاقه‌مند و واجد شرایط وجود دارد؟	مسیر ارتباط رسمی و پیگیری
همکاری صنعتی و خدمات فنی	کدام حوزه‌ها از نظر استفاده نهایی و مقررات قابل بررسی‌اند؟	فهرست موضوعات نیازمند مطالعه تخصصی
حمل‌ونقل و خدمات تجاری	محدودیت‌های عملی حمل، بیمه و تسویه چیست؟	شناسایی موانع اجرایی و نهادهای پاسخ‌گو
اطلاعات آماری و بازار	چگونه می‌توان داده‌های کالایی و اطلاعات موردنیاز بخش خصوصی را تبادل کرد؟	مسیر دسترسی به داده‌ها و گزارش‌های رسمی

منبع: تدوین نگارنده براساس یافته‌های این فصل و چارچوب مطالعات بازار و مأموریت هیئت حسن‌نیت.

خروجی مطلوب این مذاکرات، بیش از آنکه تعهد فوری به مبادله حجم معینی از کالا باشد، تعیین زمینه‌های قابل بررسی، روشن شدن محدودیت‌ها و ایجاد سازوکار پیگیری کارشناسی میان نهادها و بنگاه‌های مربوط است.

۶-۹- جمع‌بندی

تحلیل تطبیقی ظرفیت صادراتی ایران و ساختار واردات لهستان نشان می‌دهد که در برخی گروه‌های کالایی، هم‌پوشانی قابل مشاهده‌ای میان عرضه ایران و تقاضای وارداتی لهستان وجود دارد. این هم‌پوشانی به‌ویژه در گروه‌هایی از محصولات کشاورزی و غذایی مانند کشمش، خرما، پسته و برخی محصولات دارای منشأ حیوانی قابل بررسی است.

در سال میلادی ۲۰۲۵، سهم ثبت‌شده ایران از واردات لهستان در گروه خرما حدود ۲۲.۸ درصد، کشمش ۱۳.۲ درصد، پسته ۲.۲ درصد و روده و برخی احشای حیوانی حدود ۱.۹ درصد بوده است. این ارقام نشان‌دهنده وجود سابقه حضور ایران در بازار هستند؛ بااین‌حال، تفاوت سهم بازارها و ساختار رقابت آنها بیانگر ضرورت طراحی بررسی‌های مستقل برای هر محصول است.

در مورد کشمش و خرما، وجود سهم قابل مشاهده ایران می‌تواند بررسی حفظ و توسعه روابط تجاری موجود را توجیه کند. در مورد پسته، اندازه بازار وارداتی و توان صادراتی ایران قابل‌توجه است، اما تمرکز بازار بر تأمین‌کننده آمریکایی و الزامات ایمنی غذا، از موضوعات مهم بررسی محسوب می‌شوند. محصولات دارای منشأ حیوانی نیز به دلیل الزامات دامپزشکی نیازمند مطالعه تخصصی‌اند.

در بخش صنعتی، داده‌ها از وجود ظرفیت صادراتی ایران و تقاضای وارداتی لهستان برای برخی محصولات پلیمری و فولادی حکایت دارند. بااین‌حال، شرایط تحریمی و مقررات جدید تجاری اتحادیه اروپا موجب می‌شود این گروه‌ها بدون بررسی حقوقی دقیق، در فهرست فرصت‌های قابل اجرای همکاری قرار نگیرند. همچنین واردات ثبت‌شده ایران از لهستان در گروه ماشین‌آلات و تجهیزات می‌تواند مبنای شناخت نیازهای فنی و صنعتی باشد، اما اجرای هر همکاری تابع مقررات مربوط به کالا، فناوری، اشخاص و خدمات مالی است.

در مجموع، مهم‌ترین نتیجه این فصل آن است که شناسایی فرصت‌های همکاری ایران و لهستان باید بر پایه ترکیب شواهد عرضه و تقاضا، ساختار رقابت و امکان عملی اجرای معاملات انجام شود. براساس داده‌های فعلی، برخی محصولات غذایی و کشاورزی نسبت به گروه‌های صنعتی مشمول محدودیت‌های ویژه، زمینه روشن‌تری برای بررسی کارشناسی دارند؛ اما هیچ‌یک از آنها بدون احراز شرایط لازم نباید به‌عنوان فرصت تجاری قطعی معرفی شوند.

ازاین‌رو، پیشنهاد می‌شود مذاکرات هیئت حسن‌نیت در گام نخست بر دسترسی به اطلاعات بازار، شناخت واردکنندگان و نهادهای تخصصی، روشن شدن الزامات قانونی و بهداشتی و ایجاد سازوکار پیگیری پس از سفر متمرکز شود. این رویکرد می‌تواند زمینه تبدیل شناخت اولیه بازار به مطالعات امکان‌سنجی دقیق‌تر و همکاری‌های اقتصادی مبتنی بر شواهد را فراهم کند.

۷- الزامات قانونی و موانع اجرایی تجارت با لهستان

۷-۱- چارچوب گمرکی و تعرفه‌ای

لهستان به‌عنوان عضو اتحادیه اروپا، در تجارت با کشورهای خارج از این اتحادیه، از جمله ایران، تابع سیاست تجاری مشترک و مقررات گمرکی اتحادیه اروپا است. بنابراین، تعرفه‌های وارداتی، محدودیت‌های تجاری و الزامات ورود کالا به بازار لهستان عمدتاً در سطح اتحادیه اروپا تعیین می‌شوند.

برای تعیین تعرفه و شرایط ورود هر محصول، باید کد دقیق آن در نظام نامگذاری ترکیبی اتحادیه اروپا (CN) و پایگاه تعرفه یکپارچه (TARIC) بررسی شود. همچنین نرخ استاندارد مالیات بر ارزش افزوده در لهستان ۲۳ درصد است، هرچند برای برخی کالاها نرخ‌های متفاوتی اعمال می‌شود.

کد هشت‌رقمی تعرفه ایران الزاماً با کد هشت‌رقمی CN اتحادیه اروپا یکسان نیست؛ بنابراین، استعلام تعرفه و محدودیت‌های وارداتی باید براساس کد دقیق اروپایی محصول انجام شود.

۷-۲- تحریم‌ها و محدودیت‌های مالی

مهم‌ترین مانع ساختاری روابط تجاری ایران و لهستان، محدودیت‌های اقتصادی و مالی اتحادیه اروپا علیه ایران است. شورای اتحادیه اروپا در ۲۹ سپتامبر ۲۰۲۵ بخشی از محدودیت‌های مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران را مجدداً برقرار کرد. این اقدامات حوزه‌هایی از جمله برخی محصولات نفتی و پتروشیمی، تجهیزات و فناوری‌های مشخص، اشخاص و نهادهای مشمول تحریم و خدمات مالی و حمل‌ونقل مرتبط را دربر می‌گیرند.

این محدودیت‌ها به معنای ممنوعیت عمومی تجارت همه کالاها میان ایران و لهستان نیست؛ بااین‌حال، مجاز بودن یک محصول نیز به‌تنهایی امکان اجرای معامله را تضمین نمی‌کند. وضعیت طرف‌های قرارداد، بانک‌ها، خدمات حمل‌ونقل و بیمه نیز باید بررسی شود.

از منظر عملیاتی، دسترسی به خدمات بانکی و امکان تسویه وجوه از مهم‌ترین موضوعاتی است که لازم است پیش از نهایی شدن قراردادهای تجاری روشن شود.

۷-۳- استانداردها و الزامات ورود کالا

ورود کالا به بازار لهستان مستلزم رعایت استانداردها و مقررات فنی و بهداشتی اتحادیه اروپا است. اهمیت این الزامات با توجه به ترکیب صادرات ایران و زمینه‌های شناسایی‌شده در فصل ششم متفاوت است.

برای محصولات غذایی مانند خرما، کشمش و پسته، رعایت مقررات ایمنی غذا، حدود مجاز آلاینده‌ها و باقیمانده سموم، بسته‌بندی و برچسب‌گذاری ضروری است. پسته به دلیل مخاطرات مرتبط با آفلاتوکسین، مشمول الزامات کنترلی ویژه‌ای است که باید با آخرین مقررات اتحادیه اروپا تطبیق داده شود.

برای محصولات دارای منشأ حیوانی، مانند روده و برخی احشای حیوانی، تأیید کشور مبدأ، گواهی‌های دامپزشکی و مجاز بودن واحدهای تولید و فرآوری از موضوعات تعیین‌کننده است. در مورد محصولات صنعتی نیز بسته به نوع کالا، مقررات فنی، الزامات نشان CE، مقررات مواد شیمیایی و محدودیت‌های مربوط به صادرات فناوری می‌توانند اعمال شوند.

جدول ۷-۱. مهم‌ترین الزامات و محدودیت‌های قابل بررسی در تجارت کالاهای منتخب ایران و لهستان

گروه کالایی	الزامات و موانع اصلی
خرما و کشمش	ایمنی غذا، باقیمانده سموم، استاندارد بسته‌بندی و برچسب‌گذاری
پسته	کنترل آفلاتوکسین، گواهی‌ها و بازرسی‌های بهداشتی
محصولات دارای منشأ حیوانی	مجوز دامپزشکی، تأیید مبدأ و واحد تولیدکننده
محصولات پتروشیمی و پلیمری	بررسی شمول تحریم‌های اتحادیه اروپا و مقررات مواد شیمیایی
آهن و فولاد	تحریم‌ها، سهمیه‌های تعرفه‌ای، عوارض و الزامات کربن مرزی
ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی	استانداردهای فنی، کنترل صادرات و محدودیت‌های استفاده نهایی

منبع: تدوین نگارنده براساس Council of the European Union (2025)، European Commission (2026a, 2026b) و European Parliament and Council of the European Union (۲۰۲۶).

۷-۴- مقررات جدید مؤثر بر تجارت صنعتی

دو تحول مقرراتی سال ۲۰۲۶ برای ارزیابی همکاری‌های صنعتی اهمیت ویژه دارند.

نخست، آغاز دوره قطعی اجرای سازوکار تعدیل کربن مرزی اتحادیه اروپا (CBAM) از اول ژانویه ۲۰۲۶ است. این سازوکار، برای گروه‌های مشخصی از محصولات از جمله آهن و فولاد، آلومینیوم، سیمان، کودهای شیمیایی، برق و هیدروژن، الزامات مرتبط با انتشار کربن را مطرح می‌کند.

دوم، اجرای چارچوب جدید واردات فولاد اتحادیه اروپا از اول ژوئیه ۲۰۲۶ است که برای گروه‌های مشمول، سهمیه‌های تعرفه‌ای و حقوق ورودی خارج از سهمیه را در نظر می‌گیرد. براساس مقررات مربوط، نرخ حقوق ورودی خارج از سهمیه برای محصولات مشمول می‌تواند به ۵۰ درصد برسد. مقررات CBAM و سهمیه‌های فولادی برای کدهای مشخص کالا اعمال می‌شوند و نباید به همه محصولات یک فصل تعرفه‌ای تعمیم داده شوند. همچنین این مقررات مستقل از محدودیت‌های تحریمی مرتبط با ایران هستند. بنابراین، سابقه صادرات محصولات فولادی و پلیمری ایران به لهستان، که در فصل پنجم بررسی شد، به‌تنهایی برای معرفی این محصولات به‌عنوان فرصت‌های تجاری قابل اجرا در شرایط کنونی کافی نیست.

۷-۵- ملاحظات اجرایی برای توسعه همکاری

برای کاهش ریسک معاملات تجاری میان ایران و لهستان، ضروری است پیش از انعقاد قرارداد، چهار موضوع اصلی بررسی و مشخص شود: وضعیت حقوقی کالا و طرف‌های معامله؛ تعرفه‌ها و الزامات فنی ورود؛ امکان پرداخت و ارائه خدمات بانکی؛ و دسترسی به حمل‌ونقل، بیمه و ترخیص. با توجه به این ملاحظات، مذاکرات هیئت تجاری بهتر است بر شناسایی فرصت‌های دارای امکان پیگیری، شناخت واردکنندگان و نهادهای تخصصی، دریافت اطلاعات مقرراتی و تعیین مسیرهای قانونی همکاری متمرکز باشد.

۷-۶- جمع‌بندی

مقررات اتحادیه اروپا، محدودیت‌های اقتصادی و مالی مرتبط با ایران و الزامات فنی ورود کالا، مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده امکان توسعه تجارت با لهستان هستند. در میان محصولات شناسایی‌شده در فصل ششم، محصولات کشاورزی و غذایی از نظر ساختار بازار دارای زمینه‌های قابل بررسی‌اند، اما رعایت الزامات بهداشتی و امکان انجام معامله برای آنها ضروری است. در مقابل، محصولات فولادی و پتروشیمی علاوه بر شرایط تجاری، با محدودیت‌های حقوقی و مقرراتی بیشتری مواجه‌اند.

بنابراین، معیار اصلی انتخاب زمینه‌های همکاری نباید صرفاً اندازه بازار یا ظرفیت صادرات ایران باشد؛ بلکه امکان قانونی و عملی انجام معامله نیز باید احراز شود. این موضوع باید در اولویت‌بندی دستورکار مذاکرات هیئت تجاری ایران و لهستان مورد توجه قرار گیرد.

۸- جمع‌بندی یافته‌ها و پیشنهادهای اجرایی برای هیئت تجاری ایران و لهستان

۸-۱- جمع‌بندی نتایج اصلی بررسی

بررسی وضعیت اقتصادی و تجاری لهستان نشان می‌دهد که این کشور به دلیل برخورداری از ساختار تولید متنوع، حضور در زنجیره‌های تأمین اروپایی، بازار داخلی نسبتاً بزرگ و دسترسی به شبکه‌های حمل‌ونقل اتحادیه اروپا، از ظرفیت‌های اقتصادی قابل‌توجهی برخوردار است. بااین‌حال، ساختار تجارت خارجی آن به‌شدت با بازار اتحادیه اروپا پیوند دارد و ورود تأمین‌کنندگان جدید به این بازار مستلزم برخورداری از شرایط رقابتی، رعایت استانداردها و امکان عملی اجرای معاملات است.

طبق سالنامه تجارت خارجی لهستان در سال ۲۰۲۶، ارزش کل مبادلات کالایی این کشور در سال ۲۰۲۵ بیش از ۷۴۴ میلیارد یورو بوده است. در مقابل، ارزش تجارت کالایی ثبت‌شده با ایران در همان سال حدود ۷۱ میلیون یورو گزارش شده است. بنابراین، روابط تجاری دو کشور در مقایسه با اندازه تجارت خارجی لهستان بسیار محدود است و افزایش آن بیش از هر چیز به شناسایی زمینه‌های مشخص و قابل اجرای همکاری وابسته خواهد بود.

طبق محاسبات انجام‌شده بر پایه فایل‌های تفصیلی گمرک ایران، صادرات ثبت‌شده به لهستان در ده‌ماهه نخست سال ۱۴۰۴ به‌شدت در یک قلم فولادی متمرکز بوده است؛ به‌گونه‌ای که حدود ۸۰.۷ درصد ارزش صادرات این دوره به کد تعرفه ۷۲۰۷۱۲۹۰ اختصاص داشته است. این تمرکز نشان می‌دهد که افزایش ارزش صادرات ثبت‌شده لزوماً بیانگر گسترش روابط پایدار میان بنگاه‌های دو کشور یا افزایش تنوع کالاهای صادراتی نیست.

داده‌های گمرک ایران در سال‌های خورشیدی و آمار لهستان در سال‌های میلادی تنظیم شده‌اند. بنابراین، مقایسه مستقیم ارزش مبادلات دو کشور بدون یکسان‌سازی دوره، مبنای ثبت کشور و روش ارزش‌گذاری، برای محاسبه اختلاف آمار آینه‌ای معتبر نیست.

طبق تحلیل داده‌های وارداتی لهستان در سال ۲۰۲۵، ایران در برخی محصولات کشاورزی و غذایی از جمله کشمش و خرما دارای سابقه حضور در بازار است. سهم ثبت‌شده ایران از واردات لهستان در این سال برای کشمش حدود ۱۳.۲ درصد و برای خرما حدود ۲۲.۸ درصد بوده است. در مقابل، بررسی بازار پسته و برخی محصولات دارای منشأ حیوانی نشان‌دهنده وجود ظرفیت تجاری همراه با الزامات بهداشتی و شرایط رقابتی خاص است.

در بخش محصولات صنعتی، اگرچه داده‌های تجارت خارجی از وجود ظرفیت عرضه ایران و تقاضای وارداتی لهستان برای برخی محصولات پلیمری و فولادی حکایت دارند، محدودیت‌های تجاری و مالی اتحادیه اروپا و مقررات ویژه برخی کالاها، امکان عملی توسعه این مبادلات را با ملاحظات جدی مواجه می‌کند. بر این اساس، این گروه‌ها بدون بررسی تخصصی وضعیت

حقوقی و اجرایی نباید در اولویت پیشنهاد معاملات جدید قرار گیرند. در مجموع، مهم‌ترین نتیجه بررسی آن است که ظرفیت بالقوه تجاری ایران و لهستان با امکان عملی توسعه تجارت یکسان نیست. ازاین‌رو، دستورکار هیئت تجاری باید بر حوزه‌هایی متمرکز باشد که در آنها امکان شناسایی طرف تجاری، دریافت اطلاعات معتبر و پیگیری کارشناسی وجود داشته باشد.

جدول ۸-۱. جمع‌بندی یافته‌های اصلی گزارش و دلالت‌های آن برای دستورکار هیئت تجاری ایران و لهستان

اقدام پیشنهادی	طرف مرتبط	خروجی قابل انتظار	مسئول پیگیری پیشنهادی
درخواست معرفی واردکنندگان کشمش و خرما	PAIH، KIG و تشکل‌های تخصصی	مسیر معرفی طرف‌های علاقه‌مند و اطلاعات تماس	معاونت امور بین‌الملل اتاق تهران
دریافت اطلاعات الزامات محصولات غذایی	نهادهای تخصصی معرفی‌شده از طرف لهستانی	مرجع رسمی مقررات و فهرست الزامات	واحد تخصصی مرتبط در اتاق تهران
بررسی شرایط پسته و محصولات حیوانی	نهادهای صلاحیت‌دار بهداشتی و دامپزشکی	مشخص شدن الزامات و موانع قابل بررسی	کمیسیون تخصصی مرتبط و دبیرخانه
تسهیل ارتباط بنگاه‌های علاقه‌مند	شرکت‌های حاضر و نهادهای تجاری	ثبت موضوع همکاری و اطلاعات تماس با رضایت طرفین	نمایندگان بنگاه‌ها و دبیرخانه
شناسایی مسیر دسترسی به آمار تجاری	نهادهای آماری و اطلاع‌رسانی تجاری	دریافت نشانی پایگاه‌ها و راهنمای داده‌ها	واحد پژوهشی اتاق تهران
ثبت و پیگیری نتایج سفر	دبیرخانه هیئت	صورتجلسات، مکاتبات و گزارش پیگیری	معاونت امور بین‌الملل اتاق تهران

منبع: جمع‌بندی نگارنده براساس نتایج فصل‌های چهارم تا هفتم و داده‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران، Statistics Poland (۲۰۲۶) و World Bank (۲۰۲۶).

۸-۲- اولویت‌های واقع‌بینانه برای بررسی همکاری‌های تجاری

با توجه به نتایج مطالعه، پیشنهاد می‌شود هیئت تجاری از طرح فهرست گسترده‌ای از محصولات به‌عنوان فرصت‌های قطعی صادراتی خودداری کند و بررسی‌ها را بر تعداد محدودی از حوزه‌های دارای شواهد روشن‌تر متمرکز سازد.

اولویت نخست، بررسی امکان حفظ و توسعه روابط تجاری در حوزه کشمش و خرما است. در این محصولات، برخلاف برخی گروه‌های فاقد سابقه حضور، امکان شناسایی بازار و تأمین‌کنندگان موجود وجود دارد. اقدام مناسب هیئت، درخواست معرفی واردکنندگان و توزیع‌کنندگان علاقه‌مند، دریافت اطلاعات مربوط به استانداردها و شرایط عرضه و فراهم کردن زمینه ارتباط مستقیم بنگاه‌ها است. تصمیم‌گیری درباره قیمت، مقدار، زمان تحویل و انعقاد قرارداد باید به خود بنگاه‌های تجاری و پس از احراز شرایط قانونی واگذار شود.

اولویت دوم، بررسی موانع فنی صادرات پسته و محصولات دارای منشأ حیوانی است. در این حوزه‌ها، وجود ظرفیت صادراتی ایران به‌تنهایی کافی نیست و الزامات ایمنی غذا، کنترل آفلاتوکسین، گواهی‌های دامپزشکی و مجاز بودن مبدأ و واحد تولیدکننده اهمیت دارند. ازاین‌رو، اقدام مناسب هیئت، شناسایی نهادهای پاسخ‌گو و درخواست اطلاعات رسمی درباره شرایط ورود محصولات است، نه پیشنهاد فوری انعقاد قرارداد.

اولویت سوم، شناسایی زمینه‌های محدود همکاری فنی و صنعتی در حوزه تجهیزات و ماشین‌آلات است. با توجه به سابقه واردات برخی تجهیزات صنعتی از لهستان، هیئت می‌تواند در صورت حضور نمایندگان بنگاه‌های ذی‌ربط، زمینه معرفی طرف‌های تخصصی و تبادل اطلاعات فنی را فراهم کند. هرگونه پیگیری بعدی باید به ارزیابی نوع تجهیزات، استفاده نهایی، مقررات کنترل صادرات و امکان پرداخت منوط شود.

در مقابل، پیشنهاد می‌شود محصولات پتروشیمی و فولادی در دستورکار معاملاتی هیئت قرار نگیرند، مگر آنکه وضعیت حقوقی کالای مشخص، طرف‌های معامله و خدمات مرتبط پیشاپیش بررسی و امکان پیگیری قانونی آن احراز شده باشد. وجود تقاضای وارداتی یا سابقه صادرات در این گروه‌ها برای نتیجه‌گیری درباره امکان معامله جدید کافی نیست.

۸-۳- اقدامات پیشنهادی در چارچوب اختیارات هیئت

با توجه به ماهیت مأموریت هیئت اتاق بازرگانی تهران، اقدامات پیشنهادی باید در سطح گفت‌وگوهای نهادی، تبادل اطلاعات و تسهیل ارتباطات اقتصادی تعریف شوند. هیئت می‌تواند زمینه ارتباط و پیگیری را فراهم کند، اما اختیار تضمین اجرای

معاملات، اعطای مجوز، رفع محدودیت‌های بانکی یا ایجاد تعهد از جانب دستگاه‌های دولتی و بنگاه‌های خصوصی را ندارد. در این چارچوب، اقدامات زیر پیشنهاد می‌شوند.

۸-۳-۱- درخواست همکاری نهادهای تجاری لهستان در معرفی طرف‌های اقتصادی

آژانس سرمایه‌گذاری و تجارت لهستان (Polish Investment and Trade Agency – PAIH) در خدمات رسمی خود، شناسایی شرکای بالقوه و تسهیل نشست‌های بنگاه‌بابنگاه را پیش‌بینی کرده است. همچنین اتاق بازرگانی لهستان (Krajowa Izba Gospodarcza – KIG) در حوزه مأموریت‌ها و ارتباطات تجاری فعالیت دارد.

بر این اساس، پیشنهاد می‌شود هیئت در صورت فراهم بودن ملاقات با این نهادها، درخواست کند که مسیر معرفی واردکنندگان و توزیع‌کنندگان مرتبط با محصولات منتخب و امکان برگزاری نشست‌های تخصصی بعدی مشخص شود.

خروجی قابل انتظار از این اقدام، دریافت اطلاعات تماس نهاد مسئول، روش معرفی بنگاه‌ها و اعلام آمادگی احتمالی طرف لهستانی برای بررسی درخواست است. معرفی قطعی شرکت‌ها یا برگزاری جلسات بعدی، منوط به پذیرش و همکاری طرف مقابل خواهد بود.

۸-۳-۲- درخواست اطلاعات رسمی درباره الزامات ورود محصولات منتخب

با توجه به اهمیت استانداردها و مقررات اتحادیه اروپا، پیشنهاد می‌شود هیئت از نهادهای متناظر درخواست کند که مرجع صلاحیت‌دار و مسیر دستیابی به اطلاعات رسمی واردات محصولات منتخب را معرفی کنند.

تمرکز این درخواست بهتر است بر کشمش، خرما، پسته و محصولات دارای منشأ حیوانی باشد. پرسش‌های اصلی می‌تواند شامل کد تعرفه صحیح، گواهی‌های موردنیاز، الزامات آزمایشگاهی و بهداشتی و شرایط عمومی ترخیص باشد.

هدف از این اقدام، دریافت اطلاعات معتبر برای انتقال به بنگاه‌های علاقه‌مند ایرانی است. هیئت نباید صدور مجوز، کاهش استانداردها یا تأیید ورود کالا را نتیجه قطعی مذاکرات تلقی کند.

۸-۳-۳- ایجاد ارتباط مستقیم میان بنگاه‌های علاقه‌مند

در صورت حضور شرکت‌های مرتبط در برنامه سفر، پیشنهاد می‌شود زمینه گفت‌وگوهای تخصصی کوتاه با بنگاه‌های لهستانی علاقه‌مند فراهم شود. این گفت‌وگوها باید براساس معرفی روشن نوع محصول یا خدمت، مشخصات فنی و هدف همکاری انجام شوند.

در پایان هر گفت‌وگو، تنها در صورت تمایل طرفین، اطلاعات تماس و موضوع مورد علاقه ثبت شود تا امکان پیگیری مستقل توسط بنگاه‌ها وجود داشته باشد. اتاق بازرگانی تهران می‌تواند در حد تسهیل ارتباط و انتقال اطلاعات عمومی نقش داشته باشد؛ مسئولیت مذاکرات قراردادی و بررسی تجاری نهایی بر عهده شرکت‌های طرف معامله خواهد بود.

۸-۳-۴- دریافت اطلاعات برای بهبود ارزیابی بازار و تجارت دوجانبه

با توجه به اختلاف مشاهده‌شده میان برخی آمارهای رسمی تجارت ایران و لهستان و تفاوت در دوره‌ها و تعاریف آماری، پیشنهاد می‌شود هیئت در صورت امکان، مسیر ارتباط کارشناسی با نهادهای آماری یا مراکز اطلاع‌رسانی تجاری لهستان را شناسایی کند.

هدف از این اقدام می‌تواند دریافت راهنمای دسترسی به داده‌های تفصیلی واردات، تعاریف مربوط به کشور مبدأ و کشور طرف معامله و نسخه‌های مورد استفاده طبقه‌بندی کالا باشد. این اطلاعات برای ارتقای کیفیت مطالعات بعدی و ارائه اطلاعات دقیق‌تر به بنگاه‌های عضو اتاق بازرگانی تهران کاربرد خواهد داشت. این پیشنهاد به معنی درخواست رسمی اصلاح آمار یا توافق بر یک رقم مشخص نیست؛ بلکه صرفاً ناظر بر تسهیل دسترسی به اطلاعات و روش‌شناسی آماری است.

۸-۴- برنامه اجرایی پیشنهادی و نحوه پیگیری

برای جلوگیری از محدود شدن نتایج سفر به مذاکرات عمومی، پیشنهاد می‌شود برای هر موضوع مطرح‌شده، یک خروجی مشخص و قابل ثبت تعریف شود. این خروجی می‌تواند شامل دریافت اطلاعات تماس، معرفی مرجع پاسخ‌گو، ثبت یک درخواست کارشناسی یا توافق برای ادامه مکاتبه باشد.

جدول ۸-۲. برنامه اجرایی پیشنهادی هیئت تجاری ایران و لهستان و سازوکار پیگیری نتایج

اقدام پیشنهادی	طرف مرتبط	خروجی قابل انتظار	مسئول پیگیری پیشنهادی
درخواست معرفی واردکنندگان کشمش و خرما	PAIH، KIG و تشکل‌های تخصصی	مسیر معرفی طرف‌های علاقه‌مند و اطلاعات تماس	معاونت امور بین‌الملل اتاق تهران
دریافت اطلاعات الزامات محصولات غذایی	نهادهای تخصصی معرفی‌شده از طرف لهستانی	مرجع رسمی مقررات و فهرست الزامات	واحد تخصصی مرتبط در اتاق تهران
بررسی شرایط پسته و محصولات حیوانی	نهادهای صلاحیت‌دار بهداشتی و دامپزشکی	مشخص شدن الزامات و موانع قابل بررسی	کمیسیون تخصصی مرتبط و دبیرخانه
تسهیل ارتباط بنگاه‌های علاقه‌مند	شرکت‌های حاضر و نهادهای تجاری	ثبت موضوع همکاری و اطلاعات تماس با رضایت طرفین	نمایندگان بنگاه‌ها و دبیرخانه
شناسایی مسیر دسترسی به آمار تجاری	نهادهای آماری و اطلاع‌رسانی تجاری	دریافت نشانی پایگاه‌ها و راهنمای داده‌ها	واحد پژوهشی اتاق تهران
ثبت و پیگیری نتایج سفر	دبیرخانه هیئت	صورتجلسات، مکاتبات و گزارش پیگیری	معاونت امور بین‌الملل اتاق تهران

منبع: پیشنهاد نگارنده براساس یافته‌های فصل‌های پنجم تا هفتم و حوزه خدمات اعلام‌شده توسط آژانس سرمایه‌گذاری و تجارت لهستان و اتاق بازرگانی لهستان.

برای عملیاتی شدن جدول ۸-۲، پیشنهاد می‌شود دبیرخانه هیئت پس از بازگشت، صورتجلسه هر ملاقات را تنظیم و موضوعات قابل پیگیری را به واحدهای مسئول ارجاع دهد. ثبت نام طرف مقابل، موضوع درخواست، مسئول داخلی و موعد پیگیری، برای هر موضوع ضروری است.

در صورت تأیید معاونت امور بین‌الملل، می‌توان تنظیم و توزیع صورتجلسات را تا پنج روز کاری پس از بازگشت، ارسال درخواست‌های تکمیلی را تا پانزده روز کاری و تهیه گزارش اولیه وضعیت پیگیری را تا سی روز کاری در برنامه داخلی قرار

داد. این زمان‌بندی صرفاً پیشنهادی برای اقدامات قابل کنترل اتاق تهران است و به معنی تعهد طرف لهستانی به پاسخ‌گویی در این مهلت‌ها نیست.

برای ارزیابی نتایج سفر نیز استفاده از شاخص‌های ساده و قابل سنجش، مانند تعداد نشست‌های واقعاً برگزارشده، تعداد موضوعات دارای مسئول پیگیری، تعداد درخواست‌های رسمی ارسال‌شده و تعداد پاسخ‌های دریافت‌شده، مناسب‌تر از تعیین اهداف غیرمستند برای افزایش صادرات یا تعداد قراردادها است.

۸-۵- نتیجه‌گیری نهایی

یافته‌های گزارش نشان می‌دهد که لهستان از منظر اندازه اقتصاد، ساختار تولید و پیوند با بازار اتحادیه اروپا، کشوری قابل‌توجه برای بررسی همکاری‌های اقتصادی است؛ بااین‌حال، حجم محدود تجارت کنونی با ایران، تمرکز کالایی برخی مبادلات و محدودیت‌های حقوقی و مالی، ضرورت اتخاذ رویکردی واقع‌بینانه را افزایش می‌دهد.

بر این اساس، مهم‌ترین کارکرد سفر هیئت تجاری، فراهم کردن زمینه ارتباطات اقتصادی مشخص، افزایش شناخت از الزامات بازار و تعیین مسیر پیگیری همکاری‌های احتمالی است. در شرایط موجود، تمرکز اولیه بر شناخت واردکنندگان و توزیع‌کنندگان محصولات دارای سابقه حضور ایران، به‌ویژه کشمش و خرما، و بررسی موانع فنی سایر محصولات منتخب، نسبت به طرح برنامه‌های گسترده و فاقد پشتوانه اجرایی مناسب‌تر ارزیابی می‌شود.

همچنین در حوزه همکاری صنعتی، نقش هیئت باید به شناسایی زمینه‌های مورد علاقه طرفین و ارجاع موضوعات به بررسی‌های تخصصی محدود شود. هرگونه پیشنهاد معامله در گروه‌های دارای محدودیت، باید پس از احراز شرایط قانونی، فنی و مالی توسط اشخاص و نهادهای صلاحیت‌دار مطرح شود.

در نهایت، موفقیت مأموریت هیئت را می‌توان با میزان دستیابی به ارتباطات مؤثر، اطلاعات معتبر و موضوعات مشخص قابل پیگیری ارزیابی کرد. ثبت منظم نتایج مذاکرات و استمرار ارتباطات کارشناسی پس از سفر می‌تواند زمینه تبدیل یافته‌های این گزارش به اقدامات عملی در حدود اختیارات اتاق بازرگانی تهران را فراهم سازد.

۹- منابع

الف) منابع فارسی

- گمرک جمهوری اسلامی ایران. (۱۴۰۳). آمار تفصیلی صادرات و واردات کالایی جمهوری اسلامی ایران به تفکیک کشور طرف معامله و کد تعرفه گمرکی، سال ۱۴۰۳. داده‌های آماری گمرک جمهوری اسلامی ایران.
- گمرک جمهوری اسلامی ایران. (۱۴۰۴). آمار تفصیلی صادرات و واردات کالایی جمهوری اسلامی ایران به تفکیک کشور طرف معامله و کد تعرفه گمرکی، ده‌ماهه نخست سال ۱۴۰۴. داده‌های آماری گمرک جمهوری اسلامی ایران.

ب) منابع لاتین

- Council of the European Union. (n.d.). *The EU customs union*. Council of the European Union. https://www.consilium.europa.eu/en/policies/the-eu-customs-union/
- Council of the European Union. (2025a). *Council Regulation (EU) 2025/1975 of 29 September 2025 amending Regulation (EU) No 267/2012 concerning restrictive measures against Iran*. Official Journal of the European Union. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/1975/oj
- Council of the European Union. (2025b, September 29). *Iran sanctions snapback: Council reimposes restrictive measures* [Press release]. Council of the European Union. https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/09/29/iran-sanctions-snapback-council-reimposes-restrictive-measures/
- Council of the European Union. (2026). *Council Regulation (EU) 2026/1867 of 30 July 2026 amending Regulation (EU) No 267/2012 concerning restrictive measures against Iran*. Official Journal of the European Union. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2026/1867/oj
- Embassy of the Republic of Poland in Tehran. (2025). *Informator ekonomiczny* [Economic information guide]. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland. https://www.gov.pl/web/iran/informator-ekonomiczny
- Embassy of the Republic of Poland in Tehran. (n.d.). *Iran: Bilateral relations*. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland. https://www.gov.pl/web/iran-en/bilateral-relations

- European Chemicals Agency. (n.d.). *Registration under REACH*. ECHA. https://echa.europa.eu/regulations/reach/registration
- European Commission. (n.d.-a). *EU customs tariff (TARIC)*. Directorate-General for Taxation and Customs Union. https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/eu-customs-tariff-taric_en
- European Commission. (n.d.-b). *Food information to consumers: Legislation*. Directorate-General for Health and Food Safety. https://food.ec.europa.eu/food-safety/labelling-and-nutrition/food-information-consumers-legislation_en
- European Commission. (n.d.-c). *Guide for import of goods*. Access2Markets. https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/guide-import-goods
- European Commission. (n.d.-d). *Health and consumer protection for animal and plant products*. Access2Markets. https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/health-and-consumer-protection-animal-and-plant-product
- European Commission. (n.d.-e). *Legislation on contaminants in food*. Directorate-General for Health and Food Safety. https://food.ec.europa.eu/food-safety/chemical-safety/contaminants/legislation_en
- European Commission. (n.d.-f). *Product requirements*. Access2Markets. https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/product-requirements-1
- European Commission. (n.d.-g). *Veterinary border control*. Directorate-General for Health and Food Safety. https://food.ec.europa.eu/animals/veterinary-border-control_en
- European Commission. (2026a). *2026 country report: Poland* (Commission Staff Working Document SWD(2026) 221 final). European Commission. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=celex:52026SC0221
- European Commission. (2026b). *CBAM definitive regime*. Directorate-General for Taxation and Customs Union. https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism/cbam-definitive-regime_en
- European Commission. (2026c). *Commission Implementing Regulation (EU) 2026/1206 of 9 June 2026 amending Implementing Regulation (EU) 2019/1793 as regards the temporary increase of official controls and emergency measures governing the entry into the Union of certain goods from certain third countries*. Official Journal of the European Union. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2026/1206/oj

- European Commission. (2026d, November 17). *Economic forecast for Poland: Autumn 2026*. Directorate-General for Economic and Financial Affairs. https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-member-states/country-pages-including-country-reports/poland/economic-forecast-poland_en
- European Commission. (2026e). *Import Control System 2 (ICS2)*. Directorate-General for Taxation and Customs Union. https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/customs-security/import-control-system-2_en
- European Parliament and Council of the European Union. (2026). *Regulation (EU) 2026/1384 of 17 June 2026 addressing the negative trade-related effects of global overcapacity on the Union steel market and amending Regulation (EU) 2020/2170*. Official Journal of the European Union. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2026/1384/oj
- European Union. (n.d.). *CE marking: Obtaining the certificate, EU requirements*. Your Europe. https://europa.eu/youreurope/business/product-rules-compliance/general-product-compliance/ce-marking/index_en.htm
- European Union. (2026). *Poland: EU country*. Official Website of the European Union. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-countries/poland_en
- Eurostat. (n.d.). *International trade of EU and non-EU countries since 2002 by HS2–4–6 (DS-059341)* [Database]. European Commission. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/DS-059341/default/table
- Eurostat. (2026, October 30). *Euro area unemployment at 6.5%* [Euro indicators news release]. European Commission. https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/3-30102026-bp
- Government of Poland, Civil Service. (n.d.). *Basic information about Poland*. Government of the Republic of Poland. https://www.gov.pl/web/civilservice/basic-information-about-poland
- International Chamber of Commerce. (2020). *Incoterms® 2020*. ICC. https://iccwbo.org/business-solutions/incoterms-rules/incoterms-2020/
- Krajowa Izba Gospodarcza. (n.d.). *Misje gospodarcze* [Economic missions]. Polish Chamber of Commerce. https://kig.pl/uslugi/ekspansja-na-rynki-zagraniczne/misje-gospodarcze/

- Ministry of Finance of Poland. (n.d.). *ISZTAR4: Customs tariff portal*. Government of Poland. https://ext-isztar4.mf.gov.pl/taryfa_celna/home?lang=EN
- Ministry of Finance of Poland. (2026). *General VAT rules and rates*. Government of Poland. https://podatki.gov.pl/en/value-added-tax/general-vat-rules-and-rates
- Narodowy Bank Polski. (2025). *Monetary policy guidelines for 2026*. Narodowy Bank Polski. https://nbp.pl/wp-content/uploads/2025/09/Zalozenia-polityki-pienieznej-na-rok-2026-ANG.pdf
- Narodowy Bank Polski. (2026, November 4). *Information from the meeting of the Monetary Policy Council held on 3–4 November 2026*. Narodowy Bank Polski. https://nbp.pl/rpp-04-11-2026/
- Natural Earth. (n.d.). *Admin 0: Countries (1:110m)* [Geospatial dataset]. Natural Earth. https://www.naturalearthdata.com/downloads/110m-cultural-vectors/110m-admin-0-countries/
- North Atlantic Treaty Organization. (2024). *NATO member countries*. NATO. https://www.nato.int/en/about-us/organization/nato-member-countries
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (n.d.). *Poland*. OECD. https://www.oecd.org/en/countries/poland.html
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2026). *OECD economic outlook, volume 2026 issue 1: Under pressure* (Poland country chapter). OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/2d1956f0-en
- Polish Investment and Trade Agency. (n.d.-a). *Organizing B2B meetings*. PAIH. https://www.paih.gov.pl/en/about-us/offer/export/b2b-meetings/
- Polish Investment and Trade Agency. (n.d.-b). *Polish investment zone*. PAIH. https://www.paih.gov.pl/en/why-poland/investment-incentives/polish-investment-zone/
- Polish Investment and Trade Agency. (n.d.-c). *Preparing lists of possible business partners*. PAIH. https://www.paih.gov.pl/en/about-us/offer/export/list-of-possible-business-partners/
- Polish Investment and Trade Agency. (n.d.-d). *Publications: Sector reports and investment guides*. PAIH. https://www.paih.gov.pl/en/about-us/publications/
- Polish Investment and Trade Agency, JLL, Hays, PFR Group, & ALTO. (2025). *Delivered from Poland: An investment guide for business services*. https://deliveredfrompoland.pl/wp-content/uploads/2025/10/DeliveredFromPoland_2025.pdf

- Republic of Poland. (2017). *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Islamskiej Republiki Iranu o współpracy gospodarczej, podpisana w Teheranie dnia 26 września 2015 r.* [Agreement between the Governments of Poland and Iran on Economic Cooperation]. *Monitor Polski*, 2017, item 922. https://eli.gov.pl/eli/MP/2017/922/ogl
- Statistics Poland. (2023, January 13). *Communication on average annual index of consumer goods and services in 2022*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/latest-statistical-news/communications-and-announcements/list-of-communiques-and-announcements/communication-on-average-annual-index-of-consumer-goods-and-services-in-2022,6,11.html
- Statistics Poland. (2024, January 15). *Communication on average annual index of consumer goods and services in 2023*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/latest-statistical-news/communications-and-announcements/list-of-communiques-and-announcements/communication-on-average-annual-index-of-consumer-goods-and-services-in-2023,6,12.html
- Statistics Poland. (2025a, January 15). *Communication on average annual index of consumer goods and services in 2024*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/latest-statistical-news/communications-and-announcements/list-of-communiques-and-announcements/communication-on-average-annual-index-of-consumer-goods-and-services-in-2024,6,13.html
- Statistics Poland. (2025b). *Production of industrial products in 2024*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/en/defaultaktualnosci/3296/3/22/1/production_of_industrial_products_in_2024.pdf
- Statistics Poland. (2025c, December 18). *Result estimate of the main agricultural and horticultural crops in 2025*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/agriculture-forestry/agricultural-and-horticultural-crops/result-estimate-of-the-main-agricultural-and-horticultural-crops-in-2025,10,2.html
- Statistics Poland. (2025d, October 7). *Revised estimate of gross domestic product for the year 2024*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2024,7,11.html

- Statistics Poland. (2025e). *Statistical yearbook of industry 2025*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/statistical-yearbooks/statistical-yearbooks/statistical-yearbook-of-industry-2025,5,19.html
- Statistics Poland. (2025f). *Yearbook of foreign trade statistics of Poland 2025* [Corrected edition]. Statistics Poland. https://publikacje.new.stat.gov.pl/en/publications-portal/yearbook-foreign-trade-statistics-poland-2025
- Statistics Poland. (2026a, January 15). *Communication on average annual index of consumer goods and services in 2025*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/latest-statistical-news/communications-and-announcements/list-of-communiques-and-announcements/communication-on-average-annual-index-of-consumer-goods-and-services-in-2025,6,14.html
- Statistics Poland. (2026b, November 13). *Consumer price indices in October 2026*. Statistics Poland. https://publikacje.new.stat.gov.pl/en/publications-portal/consumer-price-indices-october-2026
- Statistics Poland. (2026c, November 13). *Flash estimate of gross domestic product in the 3rd quarter of 2026*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/quarterly-national-accounts/flash-estimate-of-gross-domestic-product-in-the-3rd-quarter-of-2026,1,57.html
- Statistics Poland. (2026d, July 30). *Foreign trade turnover of goods in total and by countries in 2025* [Final data]. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/prices-trade/trade/foreign-trade-turnover-of-goods-in-total-and-by-countries-in-2025,2,18.html
- Statistics Poland. (2026e, November 13). *Foreign trade turnover of goods in total and by countries in January–September 2026* [Preliminary data]. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/prices-trade/trade/foreign-trade-turnover-of-goods-in-total-and-by-countries-in-january-september-2026,1,173.html
- Statistics Poland. (2026f, October 6). *Gross domestic product: Updated estimate for 2025*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/gross-domestic-product-updated-estimate-for-2025,11,1.html
- Statistics Poland. (2026g, April 28). *Maritime economy in Poland in 2025* [News release]. Statistics Poland.

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/en/defaultaktualnosci/3323/11/23/1/maritime_economy_in_poland_in_2025.pdf

- Statistics Poland. (2026h). *Poland in figures 2026*. Statistics Poland. https://plwliczbach.stat.gov.pl/EN/assets/pdf/poland-in-figures-2026.pdf
- Statistics Poland. (2026i). *Production of industrial products in 2025*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/industry-construction-fixed-assets/industry/production-of-industrial-products-in-2025,9,9.html
- Statistics Poland. (2026j, October 20). *Sold production of industry in September 2026*. Statistics Poland. https://stat.gov.pl/en/topics/industry-construction-fixed-assets/industry/sold-production-of-industry-in-september-2026,12,93.html
- Statistics Poland. (2026k). *Yearbook of foreign trade statistics of Poland 2026* [Corrected edition]. Statistics Poland. https://publikacje.new.stat.gov.pl/en/publications-portal/yearbook-foreign-trade-statistics-2026
- United Nations Conference on Trade and Development. (n.d.). *Iran, Islamic Republic of–Poland BIT (1998)*. International Investment Agreements Navigator, UNCTAD Investment Policy Hub. https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/treaties/bilateral-investment-treaties/2037/iran-islamic-republic-of---poland-bit-1998-
- World Bank. (2026). *World Integrated Trade Solution (WITS): Poland merchandise imports by trading partner and HS product, 2025* [UN Comtrade-based database; HS 1988/92]. World Bank. https://wits.worldbank.org/